

ReFoto

ČASOPIS ZA KULTURU FOTOGRAFIJE | BROJ 53 | NOVEMBAR 2008 | WWW.REFOTO.CO.YU

MY WAY

MY

Tripod family.

Na svom putu kreativnosti
tragam za izazovima,
moji prijatelji su uvek samnom,
da podelu moje emocije i strasti.
Izabrao sam životnog saputnika
Izabrao sam stativ.

Moji prijatelji. Moj život. Moj Manfrotto.

Manfrotto M-Y: kompaktni stativ + glava -
Idealan za laki DSLR i kompaktne fotoaparate -
Esencijalan, lak i pouzdan -

Mod. 7301YB

DIN 250
K. M. 8
KUNA 34
DEN. 250
EVRA 4

PHOTOKINA KELN 2008

Lowepro
 Predstavljamo vam
 mali deo naše ponude

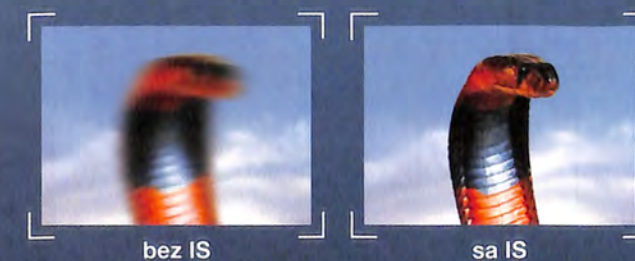

Novi E-520 sa zum objektivom 140 – 600mm (ekviv. 35mm).

Napravite sliku o kojoj drugi samo sanjaju.

Potpuna kontrola u svakoj situaciji ■ Ugrađena stabilizacija slike za sve objekte ■ Autofocus Live View ■ Efikasan sistem za zaštitu od prašine ■ Ultra-kompaktni zum objektiv ED 70-300mm 1:4.0-5.6* za fotografisanje bez upotrebe stativa

Otkrijte svoj svet. www.olympus.rs

OLYMPUS

Your Vision. Our Future

Za kompletnu specifikaciju svih Lowepro proizvoda, posetite www.lowepro.com

REFOT B, ekskluzivni uvoznik i distributer, Pčinjska 15a, 11000 Beograd, t. 011 2456 151, f. 011 446 0234, e. info@refot.com, www.refot.com, www.lowepro.com

Aparat je prikazan sa opcionalnom opremom. *ekviv. 35mm formatu: 140 - 600mm

STALNE RUBRIKE

- 4 **U FOKUSU**
Dugogodišnji čitalac iz Bosne snimio je vrlo dramatičnu fotografiju
- 8 **AKTUELNOSTI**
Najave, konkursi, izložbe, knjige
- 14 **PRAKSA NA DELU – KALENDARI**
Ako želite da "komercijalizujete" vaše radove, verovatno su kalendari jedna od prvih ideja
- 82 **FOTO-KOMENTAR**
- 86 **KONKURSI:**
Najbolja digitalna fotografija, Autoportret i Praksa na delu – Stok fotografija
- 96 **PISMA ČITALACA**

58

66

46

© VANESSA WINSHIP, IZLOŽBA SONY AWARDS

© OLAF MARTENS, IZLOŽBA VIZUELNA GALERIJA

23

50

FOTOKINA TEHNIKA

FOTOTEHNOLOGIJA, SKENERI, ŠTAMPAČI

50 **NIKON D90**
Osigurao je svoje mesto u istoriji kao prvi D-SLR fotoaparati koji može da snima i video-zapis

54 **MIKROČETVORTREĆINSKI SISTEM**
Iz četvortrećinskog u nov, mikročetvortrećinski sistem

56 **NOVITETI**
Velik raspon noviteta: od objektiv, bliceva, stativa, do foto-torbi, foto-ramova i fotoaparata

74 **FOTO-KIOSCI**
Nova generacija industrijskih foto-uređaja sastoji se iz tri dela

74

63

FOTOKINA SEMINARI

30 **REDIGITALIZACIJA**
Smernice u arhiviranju "ranjivih" podataka

80 **EPSON DIGIGRAPHIE**
Korak ka novim "originalima"

© JONATHAN TORGOVNIK, IZLOŽBA UNICEF

36

62

72

60

62

FOTOKINA IZLOŽBE

PORTFOLIJA POZNATIH IMENA FOTOGRAFIJE

- 20 **FOTOKINA UVOD**
Refoto donosi ekskluzivan izveštaj s najvećeg sajma fotografije i foto-opreme na svetu
- 22 **VIZUELNA GALERIJA**
Ovogodišnja Vizuelna galerija mogla bi se nazvati šetnjom kroz vreme, prostor i medij
- 32 **GLANZLICHTER**
I ove godine na Fotokini predstavljen je međunarodni konkurs fotografije prirode
- 36 **UNICEF**
Potresna kolekcija fotografija s temom "Deca – dar budućnosti"
- 40 **CANON PROFESSIONAL PHOTO AWARD 2008**
Po šesti put "Canon" dodeljuje nagrade za modnu fotografiju, a ove godine pobedila je "Gejša"
- 41 **ELLEN AUERBACH**
Veliki fotograf avangarde u istoriji savremene nemačke umetnosti
- 42 **MARINUS I HEARTFIELD**
Fotomontaža u periodu pred Drugi svetski rat
- 43 **KEISUKE SHIROTA**
Japanska kombinacija fotografije i slikarstva
- 44 **IMAGO**
Pronašli smo jedinstvenu mašinu koja po mnogo čemu jeste vremeplov
- 46 **SONY AWARDS**
Izuzetne fotografije velikog svetskog konkursa

© NIR ELIAS, IZLOŽBA UNICEF

36

© HEIKE ODERMATT, IZLOŽBA GLANZLICHTER

32

NASLOVNA STRANA

FOTOGRAFIJA SA ŠTANDA LOMOGRAFIJE
FOTOKINA 2008

INSTANT PHOTOKINA

Ne pijem kafu, pa ne znam koliko je njenim konzumentima bitan "gušt" tradicionalnog kuvanja koje je potisnulo savremeno doba s instant kafama: dva u jedan, tri u jedan, samo preliješ vodom i gotovo... Miris tu izostaje skoro obavezno, a on je suštinski deo kafe (i njen jedini deo koji volim). Ako ga i ima, deluje nekako hemijski. Kad smo već kod hemije, Milan i ja, čim smo kročili na štand Ilforda, "zabili" smo noseve u njihov baritni papir za štampače jer znamo da ima onaj stari, dobro poznat, miris baritnog fotografskog papira koji mi u sekundi "aktivira" sećanje na crno-belu laboratoriju i "slatko" pečenje očiju od jakih isparenja i mirisa, pre svega fiksira, a taj papir upravo miriše na fiksir! Kada nas je video jedan gospodin iz dotične firme, široko se nasmejao – s razumevanjem. Naime, ispostavilo se da je on učestvovao u izradi nekih od najčuvanijih Ilford papira i filmova...

Super je ta digitalna tehnologija, napreduje neverovatnom brzinom, kvalitet je zaista odličan, ali... nekako mi je sve instant. Snimite fotografiju, odmah vidite na displeju fotoaparata, prebacite fotografije u računar, računar spojite sa štampačem ili odnesete kompakt-disk u laboratoriju (kažu: "dodite za jedan sat") ili, najnovije, priključite fotoaparati direktno na štampač i, "voila", evo vaših fotografija. Tako je bilo i na Fotokini. Izvolite, fotografišite, evo vaše fotografije na monitoru računara, a evo ga – stiže i print. Želite li možda knjigu s vašim fotografijama? Pa, može za trideset minuta ili da vam pošaljemo poštom za nekoliko dana, ali to vam je već luksuzna varijanta. Mini-laboratorije štampaju "na suvo" neverovatnom brzinom i, uopšte, svaki prenos podataka obavlja se tolikom brzinom da biti fotograf više ne znači biti talentovan nego tehnološki obavešten i sposoban da brzo misli i radi.

Od onog "pisanja svetlom" došli smo do brojki i slova, što znači da je sve unapred osmišljeno i isplanirano i da onog čudnog komešanja u stomaku dok se film razvija (hoće li biti dobro eksponiran...) – više nema. Tako i Fotokina – nije donela gotovo ništa novo. Kako to, pitate se vi! Pa, tako što je svetski instant informator – Internet, sve već unapred najavio! Ostalo je samo da vidimo uživo. Mi smo bili vredni mravi i skupili smo dovoljno materijala da prezimimo i vas zabavimo. Većina noviteta našla se u ovom broju, ali čitaćete u još nekoliko narednih brojeva o zanimljivim stvarima koje zaslužuju da ih opišemo – polako i studiozno. Stari čitaoci već znaju da je ovo specijalan broj posvećen samo Fotokini, pa zato nema mnogih stalnih rubrika, ali, ne brinite, već u sledećem broju vraćamo se "u sedlo" i, ono najzanimljivije, završavamo konkurs "Praksa na delu" i proglašavamo najbolje među vama, što znači da je svakoj lenjosti došao kraj. Sponzor je već najavio da će nagrade biti proširene, a prezentacija najboljih radova veoma zanimljiva.

Pogledajte naš prikaz izložbi sa sajma Fotokina, možda će vas inspirisati za neki od konkursa, a sigurno će vam poslužiti kao kratak vodič kroz svet savremene fotografije. Srećom, tu još uvek ima mesta za klasične fotografije mada su, na ovom sajmu, prošle kroz "šake" digitalne tehnologije. Bez obzira na tu okolnost, rezultat je odličan. A miris fotohemije? Pa, neka i njega pakuju u bočice. Znam barem dvoje "zaludenika" koji bi ga kupili i... mirisali.

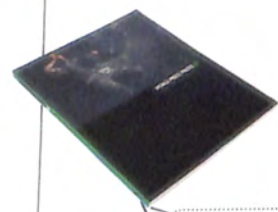
IVANA BREZOVAC
ivana.brezovac@refoto.co.yuOSNIVAČ I IZDAVAČ REFOT B, Beograd, Pčinjska 17
DIREKTOR Petar Vukadinović
CENA pojedinačnog broja 250 dinara
žiro-račun 255-0009780101000-19GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK
mr fot. Ivana Brezovac
IZVRŠNI UREDNIK
Milan Živković, milan.zivkovic@refoto.co.yu
UREDNIK TEHNIKE
Boris Bjelica, boris.bjelica@refoto.co.yu
REDAKCIJA
Svetislav V. Dragović, Miroslav Nikoljačić, Imre Szabó, Goran Malić
SARADNICI
Vojin Mitrović (Pariz), Jelena Matić, Igor Ilić, Marija Milovanović-Maksimović, Radomir-Maša Dikosavljević, Zoran Imširagić, Dejan Stojanović
TEHNIČKA REDAKCIJA I DIZAJN
Sanja Kovačević, Isidora Bojović
LEKTOR
Biljana GordićMARKETING
mr fot. Dragan Pavlović,
dragan.pavlovic@refoto.co.yu
ŠTAMPA
Štamparija "Politika AD", Beograd
PRE-PRESS
REFOT B – Rukopisi i prilozi se ne vraćaju.
E-POŠTA:
info.refoto@refoto.co.yu
REFOTO, tel. 011/344-9641; 344-9642;
faks. 011/4460-234CIP – Kataloziacija u publikaciji Narodna Biblioteka Srbije
Beograd
77

FOTO – časopis za kulturu fotografije/glavni i odgovorni urednik Ivana Brezovac. 1996. br. 1. Beograd (Pčinjska 17). Refot B. 1996. (Beograd Politika). 30 cm. Od br. 4(2001) štampa se latinicom u časopis je Refoto. Varijanta naslova Refoto. ISSN 1450-3384. Foto (Beograd). (1996-01-01-2008-12-31)

HUSEIN ŠLJIVO, RAM,
PROZOR, "UKLETI BROD"

"Po struci sam profesor likovne kulture – diplomirani grafičar, ali igrom slučaja postajem fotograf. Februara 2007. kupujem časopis *Refoto* 39 u Prozoru i šaljem fotografije na konkurs i za komentar. Komentar nisam dobio, ali mi je objavljena fotografija simboličnog naziva "Pogled". Podstaknut time, šaljem fotografije tako da su u narednim brojevima objavljene ukupno četiri fotografije. Sljede konkursi međunarodnih izložbi, prvi bodovi, prve pohvale, nagrade za fotografije i upoznavanje s Ozrenom Božanovićem i Amerom Kapetanovićem (predsjednik i potpredsjednik Asocijacije umjetničke fotografije Bosne i Hercegovine – AUFBIH), koji me uvode u tajne fotografije. Skoro sve moje fotografije su doradivane. Za mene su slojevi u Fotošopu poput grafičkih matrica za višebojnu grafiku. Tako da fotografiju snimim na jednom mjestu, a pozadinu sasvim na nekom drugom mjestu, neki detalj na trećem itd., potom ih spajam u jednu cjelinu, naravno, koristeći se raznim filterima, efektima i drugim pomagalima da bih dobio željenu fotografiju. Fotografija "Ukleti brod" sastavljena je iz više fotografija snimljenih na raznim mjestima i naravno, doradena je u Fotošopu."

Husein Šljivo rođen je 1977. u Prozoru, Bosna i Hercegovina. Trenutno je član FK "Tuzla", ULUPUBIH, i predsjednik Udruženja umjetnika "ART WORK" Prozor-Rama. Godine 2008. dobija strukovno zvanje fotograf prve klase FA1 AUFBIH. Trenutno poseduje Fujifilm FinePix S9600 i Nikon D300, od kojih se ne odvajaju.

U OVOM BROJU
SPONZOR RUBRIKE JE

REFOTB

DODELJUJE KNJIGU
WORLD PRESS PHOTO 2008

U fokusu

NAJBOLJE FOTOGRAFIJE ČITALACA OVOG MESECA

"Inspiracija za fotografiju pojavila se u trenutku dok sam posmatrao opali crveni list breskve, koji se kupao u vodi presijavajući se na popodnevnom suncu. Kontrast crvene i crne boje, oštine i neoštine, svetlosti i tame daju ovoj fotografiji osnovni pečat i štimung. Za realizaciju su bila dovoljna stara metalna kolica napunjena vodom, list breskve i sunce kao izvor svetlosti koja je obasjavala moju scenu. Našao sam se na pravom mestu u pravo vreme i jedino što sam morao uraditi jeste da pritisnem okidač mog starog

ali još uvek upotrebljivog Fuji S5600 fotoaparata. Snimano na položaju A, uz blendu 5,6 i ekspoziciju 1/250 u makromodu – prvenstveno radi smanjenja dubinske oštine. Koristio sam spot merenje."

Rođen je u Varvarinu 1953. godine. Radio je u vojsci kao aktivno vojno lice. Fotografijom se bavi dugo godina, ali smatra da se prava stvar dogodila zajedno s pojavom digitalnih fotoaparata ili, kako je on to nazvao, demokratizacijom fotografije. Nije član klubova, fotografija je njegova velika strast i ljubav.

 SLAVOLJUB MACIĆ, BEOGRAD, "LIST"

 VLADIMIR ČURČIN, BEOGRAD, "ČAMAC 3"

"Ova fotografija, i još podosta sličnih, nastala je u Grčkoj, u mestu Platamon. Svako jutro prolazio sam pored male marine u kojoj su se ljuljuškali usidreni ribarski čamci, kao da se odmara ju nakon teškog rada – noćnog ribolova. I svako jutro uspevaoh bih da snimim poneku fotografiju fasciniran nemirom odsjaja, odraza čamaca na površini vode, preplitanjem boja..."

Rođen je 1956. godine u Beogradu. Završio je Likovnu akademiju. Član je ULUS-a i USUF-a. Kao slikar učestvovao je na više od 150 grupnih izložbi, a imao je i 39 samostalnih. Njegove slike nalaze se u muzejima od Poljske do Beograda. Fotografija je počela da ga zaokuplja poslednjih nekoliko godina, najviše zahvaljujući pojavi pristupačnih kompaktnih digitalnih fotoaparata.

 IMRANA KAPETANOVIĆ, SARAJEVO, "ŠETNJA"

"Fotografija "Šetnja" nastala je oktobra ove godine. Učestvovala sam na Otvorenom kupu fotografije "Jozo Vranić", gde smo za samo šest sati morali, sa tri fotografije, odgovoriti na temu "Jesen u Zagorju". Tražeći motive, u strahu od kiše koja je mogla početi svaki čas, ugledala sam ovo dvorište. Problem je stvaralo mnogo jesenjih motiva, ali rastrkanih – nikako ih nisam mogla ukomponovati u isti kadar. U jednom trenutku, nakon što su čule glas domaćina, sve životinje iz dvorišta su, uz graju, krenule

prema njemu. I to je bilo to – u pravom trenutku i u pravo vrijeme – uspjela sam više motiva zamrznuti u jednom kadru. Iako su druge dvije fotografije predate na žiriranje bile puno bliže onome što zaista volim fotografisati, ova mi je fotografija donijela gran pri takmičenja. Koristila sam Nikon D700 s Nikkor 80-200 mm, blenda f/3,2, ekspozicija 1/600 s, osetljivost je bila na ISO 320."

Rođena je u Sarajevu, 1975. godine. Završila je Filozofski fakultet, Odsjek za komparativnu književnost i bibliotekarstvo. Od 1999. godine radi u Biblioteci Britanskog saveta. Zanimanje za fotografiju počinje 2003. U avgustu 2006. osniva Foto-grupu "f8". Član je Asocijacije za umjetničku fotografiju Bosne i Hercegovine, a od 2008. i član Udruženja likovnih umjetnika primjenjenih umjetnosti Bosne i Hercegovine (ULUPUBIH).

 LJUBIŠA MARAN, NOVI SAD, "PLAVO"

"Fotografija "Plavo" nastala je tokom jedne šetnje ranog septembarskog popodneva. Svetlost je bila blaga i difuzna. Pomislio sam da bi bilo lepo baciti pogled na Dunav s mosta "Sloboda". Reka je bila tiha. A onda se iznenada pojavio mali tegljač i uzburkao do tada mirnu površinu reke. Prizor je bio fascinantan. Dugi i nežni talasi prekrili su čitavu površinu Dunava. Napravio sam skoro dvadesetak fotografija menjajući kompoziciju i parametre snimanja dok se brod udaljavao.

Kasnije, kada sam na monitoru računara pregledao snimljeni materijal, pomislio sam: zašto ova fotografija ne bi bila baš plava? Svidela mi se ideja da bojom opišem atmosferu. Nisam koristio nikakve "moćne" editore, samo ACDSee. Fotoaparat Canon 710 is, ekspozicija 1/125 s, blenda f/4."

Ljubiša Maran ima 53 godine i po zanimanju je inženjer agronomije. Fotografijom se bavi tridesetak godina. Ljubav je počela još u vreme "celuloidne" ere. Tada je koristio Nikon FE koji mu je pružio mnogo lepih fotografskih iskustava. Sada ima mali i lagan Canon 710 is, koji uglavnom zadovoljava njegove potrebe.

GARMIN™
WWW.GARMIN.RS

OREGON 200/300
TOUCHSCREEN RUČNI UREĐAJI

- MODDOVI (PROFILI KORIŠĆENJA): AUTOMOTIVE, MARINE, FITNESS, OUTDOOR
- PRIKAZ KARTE U 3D I PRIKAZ SENČNE VISINE TERENA
- BEŽIČNA KOMUNIKACIJA SA SENZORIMA PULSA/KADENCE
- BEŽIČNA RAZMENA PODATAKA IZMEĐU UREĐAJA
- PODRŠKA ZA "PAPERLESS GEOCACHING" I "WHERIGO" PLATFORME

INFOTEAM

INFO TEAM D.O.O.
BUL. KRALJA ALEKSANDRA 193
11000 BEOGRAD
TEL/FAX: 011/2414 239
2419 766, 2419 883

MALOPRODAJA:
"NAVI SHOP" BEOGRAD
TEL. 011 2412 342
"GPS CENTAR" NOVI BEOGRAD
TEL. 011 212 96 86
"PEGAZ MM" NOVI SAD
TEL. 021 67 39 777
"OFFICE CENTER" PODGORICA
TEL. +382 81 627 780

FOTOGRAFIJA NA 49. OKTOBARSKOM SALONU

26. 9 – 9. 11. MUZEJ "25. MAJ",
KULTURNI CENTAR BEOGRADA,
KUĆA LEGATA, JAVNO KUPATILO

Bez obzira na tehniku izvođenja, radovima na Četrdeset devetom oktobarskom salonu zajedničko je preispitivanje društvenih, političkih, umetničkih institucija, praksi i reprezentacija. Kada je fotografija u pitanju, publika je imala priliku da vidi rade poznate austrijske i svetske umetnice Vali Eksport, zatim Balinta Sombatija, Brace Dimitrijevića, Zorana Popovića, Dalibora Martinisa, Sanje Iveković, Mladena Stilinovića i rumunskog umetnika Jona Grigoreskua. Nakon više od tri decenije temišvaraska grupa "H.ARTA", uradila je seriju fotografija Samit NATO-a. Pored pomenutih autora, i Goranka Matić predstavila je nekoliko kolor-fotografija iz serija "Izlozi". Prve pripadaju ciklusu "Dani bola i ponosa", iz 1980. godine, druge prikazuju izloge za vreme NATO bombardovanja 1999. godine, a treće nakon proglašenja nezavisnosti Kosova. Izložene su i kolor-fotografije praznih ente-

rijera iz serije "Palata federacije" Vesne Pavlović. Ana Adamović i Šejla Kamerić predstavile su digitalne printeve kaširane na foreksu. Od ostalih radova izdvajaju se serija kolor-fotografija italijanskog umetnika Kristijana Bertija, foto-instalacija Tadeja Pogačara, crno-bele fotografije Mladena Miljanovića, instalacije Polin Budri i Renate Lorenc i Ante Arizanović, kao i digitalni printovi Reli Avrahama iz Izraela koji su i dobili nagradu Muzeja primenjene umetnosti u Beogradu.

GORANKA MATIĆ, "IZLOG"

GLAD

DIMITRIJE STOŠIĆ, 17– 31. 10. GALERIJA "REMONT", BEOGRAD

Na prvoj samostalnoj izložbi umetnik objektivom svog fotoaparata "hvata" trenutke jednog od najponižavajućih ljudskih iskustava: gladi. Čovek, pored osećaja fizičke gladi, zna i za mnoge gladi koje je teško ili nemoguće utoliti. Stošić se, za

početak, opredelio za glad za životom, svetlošću, novcem... On uspešno aranžira predmete iz našeg svakodnevnog okruženja, pa tako na njegovim fotografijama dobijaju drugu namenu...
U. RAJČEVIĆ

MAŠTANJE PO MODELU

HENRI CARTIER-BRESSON, 18. 11 – 13. 12.
FRANCUSKI KULTURNI CENTAR, BEOGRAD

1947. osniva čuvenu foto-agenciju "Magnum Photos". Naredne tri godine provodi na Dalekom istoku, a 1952. objavljuje svoje prvo izdanje, "Images à la sauvette"

("Odlučujući trenutak"). Krajem šezdesetih Bresson se okrenuo crtanju i slikanju. Godine 2003. zajedno sa suprugom i ćerkom osnovao je u Parizu Fondaciju Anri Kartije-Bresson.

KONKURSI

PRIPREMILE:
MARIJA MILOVANović-MAKSIMOVIĆ
ISIDORA BOJOVIĆ

"MAKEDONIJA U FOKUSU"

KONKURS JE OTVOREN ZA AMATERE I PROFESIONALCE
Organizator: Makedonska informativna agencija (MIA).
Rok: od 1. oktobra 2008. do 31. decembra 2009. godine.

Format: svaki učesnik može da prijavi najviše pet fotografija mesečno (od 20. do 20. u sledećem mesecu), u formatu 30x40 cm i rezoluciji 300 dpi (maksimalna veličina fajla – od 4 do 6 MB). Popuniti "File Info" svake fotografije ili napisati potrebne podatke za svaku fotografiju u Wordu (naziv fotografije, ime i prezime autora, adresa i kontakt telefon, model fotoaparata).

Tema: "Makedonija – predeli, motivi i krajolici".
Nagrade: gran-pri iznosi 50.000 makedonskih denara, prva nagrada – 30.000, druga – 20.000 i treća – 10.000 makedonskih denara. Svakog meseca bira se "Fotografija meseca", čija je nagrada 5.000 makedonskih denara. Najgledanija fotografija na stranicama MIA nagraduje se sa 15.000 denara.

Adresa: radovi se mogu slati elektronskim putem na: konkurs@mia.mk ili na kompakt-disku (u JPEG ili TIFF formatima) na adresu: Makedonska informativna agencija, MIA, Ulica "Bojmija" K2, P. fah 4, 1000 Skoplje.

KONKURS ZA DIGITALNU FOTOGRAFIJU GODINE

Organizator: Britanski magazin *Digital Photographer*

Rok: 14. novembar 2008.
Kategorije: "Digitalna fotografija", "Pejzaž", "Portret", "Putovanje", "Wildlife", "Dokumentarna", "Crno-bela", "Makro", "Svadbena fotografija".
Nagrade: digitalni fotoaparati – Fuji FinePix S5 Pro, FinePix S1000fd, FinePix F60fd itd.
Info i aplikacija: http://www.dphotographer.co.uk/competitions_2008.php.

Izložba na kojoj će biti predstavljena serija kolor-fotografija rezultat je istraživanja koje umetnica sprovodi na temu odevanja u različitim krajevima Srbije. Sagovornici su ljudi različitih generacija, etničkih grupa, društvenih slojeva, u zavisnosti u kom se okruženju autorka nađe. Međutim, kroz razgovor o odevanju, a uz prvobitnu nameru da sačini osobenu studiju mentaliteta, Aleksandrija Ajduković dolazi do rekonstrukcije ličnih istorija, detektovanja stanja društveno-ekonomskih kretanja, kao i mesta pojedinaca unutar stalnih promena i "trendova" kojim je život oblikovan.

MODNI ŽURNAL SRBIJE

ALEKSANDRIJA AJDUKOVIĆ, 18. 11 – 2. 12. VELIKA GALERIJA
DOMA KULTURE "STUDENTSKI GRAD", BEOGRAD

Važan je momenat saradnje, kada sagovornici pristanu da otvore svoje ormane, odenu ono što vole da nose i počnu

da uživaju u ovoj igri predstavljanja, čime odišu izložene fotografije. Tekstualni deo odgovora/intervjua inkorporiran je

u neke od fotografija ili dat nezavisno, kao komplement vizuelne celine. Deo izložbe biće istovremeno predstavljen u Tržnom centru u Bloku 70, poznatijem kao Kineski tržni centar.

LJUDI KOJI ČITAJU

ISIDORA BOJOVIĆ I JOVAN MARJANOV

20 – 26. 10. 2008. BEOGRADSKI SAJAM KNJIGA, HALA 14 I "GETE INSTITUT", BEOGRAD

JOVAN MARJANOV

Izložba na kojoj će biti predstavljene uglavnom crno-bele fotografije veličine razglednice, nalazi se u okviru pratećeg programa Pedeset trećeg međunarodnog beogradskog

saajma knjiga. Isidora Bojović (1984) i Jovan Marjanov (1981) fotografisali su ljude koji čitaju knjigu ili časopis kod kuće, u parku, kaficu ili nekom drugom mestu. Jedan deo izložbe biće postavljen na štandu "Gete instituta" na Beogradskom sajmu knjiga, a drugi će moći da se pogleda u izlozima ovog instituta u Beogradu.

ISIDORA BOJOVIĆ

BOJA GRADA: RIM

SRĐA MIRKOVIĆ, 14. 10 – 4. 11.
MALA GALERIJA ULUPUDSA

Na izložbi je prikazana serija apstraktnih fotografija izrazite likovnosti i koloriteta. Fotografije su nastale u Rimu. Predstavljaju poslednju fazu heraldičkog ciklusa i odnose se na boje gradova.

IMPRESIJE, MAROKO

MARKO TODOROVIĆ, 23. 10 – 24. 11.
MUZEJ AFRIČKE UMETNOSTI, BEOGRAD

Na izložbi će biti predstavljena serija fotografija Maroka, fotografa Marka Todorovića. Po rečima Narcise Knežević-Šijan, istoričarke umetnosti i kustosa izložbe: "Na fotografijama Marka Todorovića uočava se, pre svega, delo anonimnog majstora, onoga koji je u prošlosti izradio fascinantna rezbarena vrata sa zvekirom i reljefnim ukrasima koja generacijama služe čitavu večnost. Pripremanje boje za bojadisanje tepiha ili prikazi marokanskog suka, Markovi kadrovi efemernog svakodnevnog života osobenim stilom ostvaruju jednu autonomnu estetiku. Vrlina, sećanje, identitet, duhovnost, upitanost umetnika gde se granica između drevnosti i modernosti. Za Marka Todorovića likovni stil marokanske

primenjene umetnosti istinski je inspirativan. Marakeš, "zelj mozaik", jedno stvaralaštvo visoke islamske umetnosti palata, zatim šetnja fotoaparatom kroz staru urbanu celinu marokanskog grada, deca u igri ili užurbani hod marakeških žena – raskršnice puteva, kuće, bašte. Ivični prostori drevnog usmeravaju pažnju posmatrača od unutrašnjeg ka spoljašnjem, od javnog ka privatnom – ličnom."

LUIS VALTUENA

12. MEĐUNARODNI KONKURS HUMANITARNE FOTOGRAFIJE ZA AMATERE I PROFESIONALCE
Rok: 5. novembar 2008.

Tema: humanitarni rad (kršenje ljudskih prava, oružani konflikti, imigranti i izbeglice, socijalno odbačene grupe itd.) i solidarnost u pokušaju da se ostvari ravnopravnost u svetu.

Format: do tri fotografije (realizovane između januara 2006. i novembra 2008. godine) s obavezanim informacijama o radu i autoru (detaljnije videti na sajtu). Fotografije moraju biti u TIFF i JPEG formatima, u CMYK i RGB kolornom profilu, na 300 dpi. Kraća stranica mora biti najmanje 30 cm.

Nagrade: gran pri – 8.000 evra za ostvarivanje fotografskog projekta, 1.000 evra za kandidate i 1.500 evra za specijalne nagrade. Adresa: CD s fotografijama slati na MEDICOS DEL MUNDO, C/ Andres Mellado, 31 bajo, 28015 Madrid, Espana, s naznakom: PREMIO INTERNACIONAL DE FOTOGRAFIA HUMANITARIA LUIS VALTUENA.
Info: www.medicosdelmundo.org.

PDN FOTO-KONKURS ZA STUDENTE

Pravo na učešće imaju svi koji studiraju bilo šta u vezi s fotografijom, bilo u okviru škole ili na fakultetu. Pobjednici će biti dužni da prilože studentsku identifikaciju, ime škole i mentora.
Rok: 7. decembar 2008.

Kategorije: "Moda"/"Portret", "Dokumentarna fotografija", "Mrtva priroda", "Putovanja"/"Pejzaži".

Format: do šest fotografija (po prijavi) u JPEG formatu, s najmanje 1.000 piksela po dužoj stranici, od 72 do 300 dpi. Radovi moraju biti realizovani u 2008. godini. On-lajn prijava na <http://contest.pdnedu.com>.

Participacija: deset američkih dolara po prijavi.
Nagrade: fotografije učesnika i pobjednika biće objavljene u prolećnom broju PDN časopisa. Za pet pobjednika dodeljuju se godišnja pretplata na časopis. Info: <http://contest.pdnedu.com/>.

KONKURS

31. IZLOŽBA UMETNIČKE FOTOGRAFIJE "15. OKTOBAR"

18. 10. 2008. CENTAR ZA KULTURU, POŽAREVAC

Ova izložba spada u red fotografskih manifestacija s najdužom tradicijom u Srbiji. Organizuje se, s kraćim prekidima, od 1957. godine. Priređuje se na dan oslobođenja Požarevca u Prvom i Drugom svetskom ratu. Žiri je radio u sastavu Slobodan Pajić, Ivan Tošić i Dragoslav Dragomirović, u prisustvu delegata FSS Nebojše Stankovića. Za temu "Slobodna" pristiglo je 595 fotografija, a za izlaganje je izabrano 180 fotografija. Za temu "Fotograf na delu" pristiglo je 425 fotografija, a za izlaganje je izabrano 119 fotografija. Prvu nagradu za pojedinačnu fotografiju na temu "Slobodna" dobio je Branislav Backović, FS "Karadžić" iz Loznice. Drugu nagradu osvojio je Negovan Mitković, iz FK "Paraćin", dok je treću nagradu dobio Dragan Luković, FK "Čačak". Pohvale su dobili Aleksandar Manasiev, FK "Kolor 202"

iz Zaječara i Fadi Šarki, FK "Beograd". Za kolekciju fotografija na temu "Slobodna" prvu nagradu osvojio je Herman Čater iz Republike Slovenije, druga nagrada pripala je Milenku Savoviću iz FK "Čačak", a treću nagradu dobio je Aleksandar Stojanović iz FK "Leskovac". Pohvale su dobili Branislav S. Marković, FR "Art natura art" iz Beograda, Vladimir Popović i Dragan Đelić, FKK "Požarevac". Na temu "Fotograf na delu" prvu nagradu dobio je Jožef Gergelj, FKK "Pannonia" iz Subotice, drugu nagradu dobio je Ivan Aleksić iz "FON" Niš, treću nagradu osvojio je Jovan Blagojević, FKK "Požarevac". Pohvale su osvojili Marija

Milovanović-Maksimović iz FK "Beograd", Jovana Tomašević i Bojan Pajić iz FK "Čačak" i Goran Švabić iz "FON" Niš. Nagrade za kolekcije fotografija na temu "Fotograf na delu" dobili su: prvu nagradu Aleksandar Manasiev iz FK "Kolor 202" iz Zaječara, drugu nagradu Oton Naglost iz Slovenije i treću nagradu Vukomir Milojević iz UFA "Suva planina" iz Niša. Pohvalu za kolekciju fotografija dobio je Željko Krnčević iz FK "Šibenik" iz Republike Hrvatske.

V. POPOVIĆ

BRANISLAV BACKOVIĆ, FS "KARADŽIĆ", "PERIFERIJA 01"

DRAGAN LUKOVIĆ, FK "ČAČAK", "OSMEH"

NEGOVAN MITKOVIĆ, FK "PARAĆIN", "BABA SMILJA"

Tokom sedam dana, koliko je trajala Likovna kolonija u Lipovcu, deset umetnika i kustosi Maida Gruden i Mara Prohaska u velikoj meri bili su upućeni jedni na druge i činili su neku vrstu male zajednice. Ova zajednica formirala se u okviru konteksta koji već postoji i unutar njega komunikacija sa selom, okruženjem, domaćinima, prirodom odvijala se svakodnevno, što je neizbežno rezultiralo preplitanjima različitih vrsta. Insistiranje na slobodnom izboru teme bilo je u funkciji izvlačenja maksimuma iz interakcije s onim što se nudi. Kao rezultat nastale su, između ostalog, fotografije i digitalni printovi Aleksandrije Ajduković, Gorana Micevskog, Ivana Petrovića i Nikole Velickog.

PREPLITANJA

IZLOŽBA 37. LIKOVNE KOLONIJE U LIPOVCU, 12. 10 – 12. 11. BIBLIOTEKA R. DOMANOVIĆ, TOPOLA

GORAN MICEVSKI

MEGASTORES ELECTRONIKI

NOVO MESTO ZA KUPOVINU

Na prostoru od 3.200 kvadratnih metara otvoren je "Megastores Electroniki", velika prodavnica kućnih aparata. U njoj možete naći, između ostalog, i veoma bogatu ponudu računara, digitalnih fotoaparata, video kamera i ostale dodatne opreme koja

bi mogla zanimati ljubitelje fotografije. Prodavnica se nalazi u Beogradu, ugao ulice Dunavske i Žorža Klemansoa. B. BJELICA

INTERNATIONAL WILD BIRD PHOTOGRAPHER 2008, VELIKA BRITANIJA

Rok: 30. novembar 2008. Sekcije: 1) "Ptice u Britaniji", 2) "Ptice sveta", 3) "Ptice u letu", 4) "Ponašanje ptica", 5) "Ptice u pejzažu", 6) "Amateri i dogoskopija", 7) autori do 18 godina, 8) "Portfolio".

Do tri fotografije po sekciji, ne starije od tri godine. Nisu dozvoljene digitalne manipulacije. Fotografsane ptice moraju biti slobodne, ne iz zarobljenštva. Fotografije koje su osvajale nagrade na bilo kom drugom konkursu ne mogu učestvovati. Format: digitalni, JPEG, u najvećoj mogućoj rezoluciji, na kompaktnom disku. Kotizacija 20 funti, bez obzira na broj sekcija. Radove slati na adresu: Bird Watching Magazine, IWP2008, Media House, Lynchwood, Peterborough PE26EA, UK.

ACT RESPONSIBLE

24 – 29. 11. GALERIJA "OZON", BEOGRAD

Na izložbi će biti predstavljene fotografije autora iz celog sveta, na temu najvažnijih globalnih socijalnih i ekoloških pitanja. Počev od 2001. godine, organizacija ACT (Advertising Community Together) Responsible organizovala je veliki broj "socijalno odgovornih reklamnih" kampanja. Samo ove godine, kolekcija 2007 prikazana je na 17 izložbi širom sveta, na međunarodnim festivalima reklame, kongresima i javnim

dešavanjima. Ostali projekti koje je ova organizacija inicirala jesu i: on-lajn galerija, nekoliko konferencija i debata, kao i saradnja s brojnim medijima. Među temama koje su do sada promovisane jesu: borba protiv nasilja i terorizma ("Still Shining, New York", 2001), borba protiv diskriminacija svake vrste i promovisanje tolerancije, ilustracija kako se reklama može koristiti u pozitivne svrhe, informisanje društva o ravnomernom razvoju i njegovom značaju za budućnost, kao i mnoge druge.

DRAGOLJUB KAŽIĆ I BRANISLAV NIKOLIĆ

POLOVINA NOVEMBRA, GALERIJA "ARTGET", BEOGRAD

Edukativnog tipa, izložba je posvećena prvim profesorima na Katedri za fotografiju Fakulteta primenjenih umetnosti u Beogradu, Dragoljubu Kažiću (1922–1999), autoru poznate knjige "Elementarna tehnika fotografije", i njegovom nasledniku Branislavu Nikoliću (1943 – 2001). Na izložbi će biti predstavljeni njihovi ciklusi crno-belih fotografija, a u okviru nje održaće se i okrugli sto s temom "Fotografija u edukaciji danas", na kome će učestvovati profesori iz Beograda, Novog Sada, kao i drugi

BRANISLAV NIKOLIĆ

DRAGOLJUB KAŽIĆ

protagonisti fotografsko-umetničke scene. Izložba je organizovana povodom šezdeset godina postojanja Fakulteta primenjenih umetnosti u Beogradu i četrdeset godina od kako je na njemu osnovana Katedra za fotografiju.

TADASHI NAGAI

3–10.10. GALERIJA SANU, BEOGRAD

Njegova ekselencija ambasador Japana Tadaši Nagai (Tadashi Nagai) izložio je svoje fotografije cveća u galeriji Srpske akademije nauka i umetnosti u Beogradu. Na izložbi je prikazano deset panela sa po osam fotografija, koji su činili postavku prikazanu u Skupštini grada 2007. godine, ali i deset novih fotografija povećanih na metarsku veličinu, koje su se na vrlo dobar način uklopile u celu postavku i dali neophodan akcenat. Izložbu je otvorio predsednik SANU Nikola Hajdn. Fotografije japanskog ambasadora objavili smo u broju 43. (oktobar 2007).

DRAGOLJUB ZAMUROVIĆ

DO 15.11. SAVSKO ŠETALIŠTE, KALEMEGDAN, BEOGRAD

U prošlom broju najavili smo otvaranje izložbe i promociju knjige "Srbija– duna-vski sliv" na mestu prošlogodišnje izložbe Jan-Artisa Bertrana (Yann-Arthus Bertrand). Trajanje izložbe je produženo do polovine novembra, što znači da i dalje možete uživati u 45 fotografija formata 125 x 185 cm – 24 sata dnevno.

BOR 2008

Tema: slobodna Rok: 10. 11. 2008. Format: maksimalno 6 crno-belih ili kolor fotografija na CD-u; 20 x 30 cm, 300 dpi, JPEG fajl. Svaka fotografija na CD-u mora biti obeležena rednim brojem identičnim kao u prijavi. Naslov rada, ime i prezime autora i adresa. Kompakt-disk s prijavi i taksom za učešće na izložbi (500 dinara za članove FSS, ostali 800 dinara – uplatiti na žiro-račun FVO BOR 115-16519-74, ili poslati na adresu: FVO BOR, Spektar, Moše Pijade 27/1-6, 19210 BOR. Info: spektar030bor@hotmail.com.

M.I.L.K. (MOMENTS OF INTIMACY, LAUGHTER AND KINSHIP)

U organizaciji britanskog izdavača Hachette Livre, 1999. godine pokrenuta je potraga za jedinstvenim i geografski različitim fotografijama na temu prijateljstva, porodice i ljubavi. Od pristiglih 40.000 fotografija iz 146 zemalja, odabrano je 300 fotografija koje su objavljene u tri knjige pod nazivom: "Porodica", "Prijateljstvo" i "Ljubav". Organizator pokreće nov konkurs na istu temu, gde će "Magnumov" fotograf Eliot Irvit (Elliott Erwitt) odabrati 150 fotografija koje će biti objavljene u knjizi pod nazivom: "Prijatelji, porodice, ljubavnici i smeh" na jesen 2009. Rok: 31. 12. 2008. Fond nagrada je 150.000 funti. Učešće besplatno. Popunjavanje prijave i slanje on-lajn fotografija – na sajtu: www.milkphotos.com.

6. MEĐUNARODNI SIMTSONIJAN FOTO-KONKURS, USA

Rok: 1. 12. 2008. Kategorije: "Svet prirode", "Amerikana", "Izmenjene fotografije", "Putovanje" i "Ljudi". Fotografije moraju biti snimljene nakon 1. 1. 2006. Format: digitalni, JPEG ili GIF, ne veće od 2 MB, u najvećoj mogućoj rezoluciji. Popunjavanje prijave i slanje fotografija on-lajn, www.photocontest.smithsonianmag.com. Pobjednik u svakoj kategoriji biće nagrađen sa 500 američkih dolara, glavna nagrada je četvorodnevni put u Grand kanjon, ili ekvivalent u novcu.

<http://www.metergallery.com/>

Tržište za umetničke fotografije ipak postoji. Grafički sveden i jednostavan za navigaciju, "Meter" je višestruko koristan. Pre svega, to je on-lajn prodajna galerija koja zastupa niz izuzetno zanimljivih i krajnje nekonvencionalnih autora. Odličan je primer kako napraviti balans između krajnje autorskog i komercijalnog rada. Svaki član "Meter" grupe predstavljen je portfoliom, uz koji su navedene i sve potrebne informacije u vezi s cenom i načinom kupovine fotografija. Uz prezentaciju priložene su i veb-adrese preko kojih možete pregledati kompletan radni opus fotografa. Možete se odlučiti da i sami postanete deo ovog tima i otvorite sopstvenu galeriju.

<http://www.luminous-landscape.com/essays/ten-movies.shtml>

Iako je grafički prilično "siromašan", koncipiran krajnje jednostavno, bez mnogo interaktivnih opcija, naslov sajta sigurno će privući pažnju svakog fotografa. Izabrani filmovi uglavnom spadaju u antologijske primere, a naročito su

korisni fotografima zbog estetskih kvaliteta. Između ostalih, mora se pomenuti "Baraka" – film Rona Frickea, koji u doslovnom smislu zaslužuje naziv "pokretna slika", s obzirom na to da je u potpunosti posvećen likovnom savršenstvu kadra, te se svaki njegov segment može posmatrati kao zasebna, perfektna fotografija. Tu je i "Treći čovek", Carola Reeda, kao jedan od nezaobilaznih klasika, "Komformista", film legendarnog Bernarda Bertoluccia, kao i još mnogo dragocenih predloga. Zanimljivo je to što vas propratne veb-adrese mogu odvesti do galerije odabranih kadrova, a uz najavu filma priložena je i kratka kritika i podaci o režiseru.

<http://www.foam.nl/>

Zanimljivo mesto za praćenje aktuelnosti u modernoj fotografiji – Muzej fotografije u Amsterdamu. Sajt je koncipiran prilično klasično, s umerenim ali modernim grafičkim uređenjem koje podseća na danas naročito popularni izgled "blog" stranica. Pored najava aktuelnih postavki, kao i kolekcija iz arhiva, tu je i niz drugih korisnih informacija: najavljuju se konkursi za pridruživanje raznim kreativnim projektima i aktivnostima u različitim sferama fotografije. "Foam" je praćen i foto-magazinom o tokovima moderne fotografije. Tu je i konkurs za mlade, koji nudi objavljivanje portfolija na desetak stranica časopisa i to svaki put s različitim predlogom koncepta.

<http://www.dcvIEWS.com/>

"DC-views" je sajt o digitalnim kamerama i foto-aparatima. Zašto iz „mora“ sajtova o tehnici izdvojiti baš ovaj? Njegova najveća vrednost jesu zapravo svi dodatni linkovi. Koncipiran je gotovo kao on-lajn magazin jer s leve strane, pored glavne tabele sa svim novostima o digitalnoj produkciji, nudi niz tema. Tu su mnogi popularni predlozi foto-portfolija, zgodni saveti u vezi s programima za posprodukciju, ili čitavi tutorijali. Sve rubrike pregledno su podeljene na pod teme. Postavljaju se aktuelni foto-konkursi, a na naslovnoj stranici sajta smenjuju se najbolje fotografije dana.

NEMAČKA
CAMERA WORK – KANTSTR. 149, BERLIN
20. 9 – 15. 11. "FASHION – 9 Decades of Fashion Photography".
BERNHEIMER FINE OLD MASTERS – BRIENNER STR. 7, MINHEN
12. 11. 2008 – 24. 1. 2009. Horst P. Horst, izložba fotografija.

VELIKA BRITANIJA
PHILLIPS DE PURY & COMPANY – HOWICK PLACE, LONDON
22. 10 – 17. 11. Annie Leibovitz, "Annie Leibovitz Master Set".
THE AOP GALLERY (THE ASSOCIATION OF PHOTOGRAPHERS) – 81 LEONARD STREET, LONDON
20. 10 – 14. 11. Izložba polaroida "Polaroid Retrospective".

AUSTRIJA
WESTLICHT SCHAUPLATZ FÜR FOTOGRAFIE – WESTBAHNSTR. 40, BEC
28. 10. 2008 – 5. 1. 2009. Andreas H. Bitesnich, "More Nudes".

AMERIKA
MASSACHUSETTS AVENUE, VAŠINGTON
11. 11 – 28. 12. Josef Koudelka, "Invasion 68 Prague".
THE CORCORAN GALLERY OF ART – 500 17TH STREET N.W., VAŠINGTON
13. 9. 2008 – 25. 1. 2009. Richard Avedon, "Portraits of Power".

HRVATSKA
GALERIJA "BADROV" FOTO-ART GALERIJA – TRG ŽRTAVA FAŠIZMA 1, ZAGREB
21 – 31. 10. Izložba fotografija "Iran".
KULTURNI CENTAR, ZAGREB
6. oktobar 2008. Slobodan Rašić – izložba fotografije Dajak-čamca.

SLOVENIJA
3. FESTIVAL "MESEC FOTOGRAFIJE" MALA GALERIJA "CANKARJEV DOM" – PREŠERNOVA 10, LJUBLJANA
22. 10 – 16. 11. "Fotonični trenutki/Photonic Moments". Devetnaest autora iz Albanije, Grčke, Slovenije, Srbije, Hrvatske, Turske i Mađarske. Od 23. do 24. oktobra održać se Simpozijum pod nazivom "Razgovori o savremenoj fotografiji", na kojem će biti reči o fotografskim časopisima i izdavačkim kućama, fotografskoj teoriji i umetnosti, izlagačkoj delatnosti.
CITY GALLERY
14. 10 – 2. 11. Eva Petrić, "Can You Swim?".
GALLERY I CLUB, KUD FRANCE PREŠEREN, KARUNOVA ULICA 14
14. 10 – 3. 11. Jelena Vivoda, "Urban – Rural".
21. 10 – 11. 11. Igor Bijuklić, "On the Blade of Horizon".
4 – 25. 11. Dušan Pirih Hup, "Retrospective".
GALERIJA FOTOGRAFIJA – MESTNI TRG 11
15. 10 – 22. 11. Metka Vergnion, "Silence".
ROTOVŽ – STAKLENI ATRIUM, LJUBLJANA
22. 10 – 9. 11. Andrej Perko, "Waters".
RDEČA GALERIJA, ATELJE 2050 – ŽIDOVSKA STEZA 4
23. 10 – 11. 11. Matej Sitar, "Tsuria".
GALERIJA PHOTON – POLJANSKA CESTA 1,
29. 10 – 2. 12. Gerhard Gross, "Seattle Works".
JAKOPIČEVA GALERIJA
3 – 30. 11. Trieste Fotografija for Ljubljana.
ULAZNI HOL, CANKARJEV DOM
10 – 21. 11. Tomaž Lunder, "The Surface of Memory".

53. MEĐUNARODNI BEOGRADSKI SAJAM KNJIGA 20. 10 – 26. 10. HALE BEOGRADSKOG SAJMA

Izlazak ovog broja poklapa se s održavanjem jedne od najznačajnijih kulturnih manifestacija – Pedeset trećeg međunarodnog beogradskog sajma knjiga. Tim povodom napravili smo mali izuzetak. Umesto recenzija na koje ste navikli, skrećemo vam pažnju na neke od

naslova koji se nalaze u sajamskoj ponudi knjižara "The English Book" i "Plato", kao i izdavačkih kuća "Mikro knjiga" i "Clio". Većinu knjiga smo već predstavili, a ostale ćemo u nekom od narednih brojeva.

ŠTAND KNJIŽARE "PLATO"

Klavj Skot
ULIČNA FOTOGRAFIJA: OD ATŽEA DO KARTIJE-BRESONA
(Clive Scott "Street Photography: From Atget to Cartier – Bresson")
MACMILLAN, CENA: 26,95 AMERIČKIH DOLARA;

Dejvid Bejt
FOTOGRAFIJA I NADREALIZAM
(David Bate, "Photography and Surrealism")
CENA: 31,95 AMERIČKIH DOLARA;

Nil K. Gaj
FOTOGRAFSKI REČNIK
(Neil K. Guy, "The Photographer's Dictionary: An A to Z of Technical Terms Explained")
ROTOVISION, CENA: 25 FUNTI;

Kris Veston
500 TEHNIKA DIGITALNE FOTOGRAFIJE
(Chris Weston, "500 Digital Photography Hints, Tips and Techniques")
ROTOVISION, CENA: 19,99 AMERIČKIH DOLARA;

Kris Veston
OSNOVI RASVETE
(Chris Weston, "The Essential Lighting Manual, Revised Edition")
ROTOVISION, CENA: 16,99 FUNTI;

Kevin Meredith
KAKO DA OSVEŽITE VAŠE FOTOGRAFIJE
(Kevin Meredith, "Hot Shots: How to refresh your photos")
ROTOVISION, CENA: 12,99 FUNTI;

Majk Kraford
NAPREDNE PHOTOSHOP TEHNIKE U PROFESIONALNOJ FOTOGRAFIJI
(Mike Crawford, "Mastering Advanced Photoshop Techniques for Professional Photography")
CENA: 25 FUNTI.

ŠTAND KNJIŽARE "THE ENGLISH BOOK"

Šarlot Koton
FOTOGRAFIJA KAO SAVREMENA UMETNOST
(Charlotte Cotton, "The Photograph as Contemporary Art"), Thames & Hudson LONDON, CENA: 604,80 DINARA + 8% PDV;

Marvin Heiferman, Mark Holborn
NAN GOLDIN: BALADA O SEKSUALNOJ ZAVISNOSTI
(Marvin Heiferman, Mark Holborn, "Nan Goldin, The Ballad of Sexual Dependency")
THAMES & HUDSON, CENA: 2.428,65 DINARA + 8% PDV;

Laura Nobl
UMETNOST KOLEKCIJIRANJA FOTOGRAFIJE
(Laura Noble, "The Art of Collecting Photography")
THAMES & HUDSON, CENA: 1.620 DINARA + 8% PDV;

Suzan Brajt
UMETNIČKA FOTOGRAFIJA SADA
(Susan Bright, "Art Photography Now")
THAMES & HUDSON, CENA: 2.693,25 DINARA + 8% PDV;

Viljem Iving
VEK TELA: 100 FOTOGRAFIJA, 1900 – 2000
(William A. Ewing, "The Century of the Body 100 Photoworks, 1900–2000")
THAMES & HUDSON, CENA: 2.693,25 DINARA + 8% PDV;

Viljem Iving
LICE: NOVI FOTOGRAFSKI PORTRET
(William A. Ewing, "Face: The New Photographic Portrait")
THAMES & HUDSON, CENA: 4.320 DINARA + 8% PDV;

Brasai
PARIZ NOĆU
(Brassai, "Paris by Night")
THAMES & HUDSON, CENA: 4.043,25 DINARA + 8% PDV;

Viki Goldberg
ŽAK-ANRI LARTIG
(Vicki Goldberg, Jacques-Henri Lartigue)
THAMES & HUDSON, CENA: 6.480 DINARA + 8% PDV;

Žil Mora
EDVARD VESTON: FORME STRASTI, STRAST ZA FORMAMA
(Gilles Mora, "Edward Weston: Forms of Passion, Passion of Forms")
THAMES & HUDSON, CENA: 6.480 DINARA + 8% PDV;

Margaret Huks
TINA MODOTI
(Margaret Hooks, "Tina Modotti")
PHAIDON PRESS, CENA: 2.018,25 DINARA + 8% PDV;

Mark Durden
DOROTEJA LANG
(Mark Durden, "Dorothea Lange")
PHAIDON PRESS, CENA: 2.018,25 DINARA + 8% PDV;

Stiv MekKari
PORTRETI
(Steve McCurry, "Portraits")
PHAIDON PRESS, CENA: 877,50 DINARA + 8% PDV;

Geri Badger
GENIJALNOST FOTOGRAFIJE: KAKO JE FOTOGRAFIJA PROMENILA NAŠE ŽIVOTE
(Gerry Badger, "The Genius of Photography: How photography has changed our lives")
QUADRILLE/MACMILLAN PUBLISHING, CENA: 3.375 DINARA + 8% PDV;

Viljem Keri Pursel
VIDŽI
(William Kerry Purcell, "Weegee")
PHAIDON PRESS, CENA: 2.018,25 DINARA + 8% PDV;

ŠTAND IZDAVAČKE KUĆE "MIKRO KNJIGA"

Skot Kelbi
DIGITALNA FOTOGRAFIJA: KAKO DA PRAVITE BOLJE SLIKE
MIKRO KNJIGA, CENA: 1.107 DINARA + SAJAMSKI POPUST.

ŠTAND IZDAVAČKE KUĆE "CLIO"

Liz Vels
FOTOGRAFIJA
CLIO, CENA: 1.050 DINARA

Kraj godine za mnoge od nas podrazumeva razmišljanje o kalendaru. Bilo da ste fotograf, dizajner, štampar, pa razmišljate o njegovom kreativnom i praktičnom delu, bilo da ste naručilac. Kalendar je često neophodan, vrlo praktičan, a može biti veoma lep i interesantan. Beogradska štamparija "Publikum" više od decenije pravi unikatne kalendare u kojima su učestvovali brojni umetnici naše, a i svetske umetničke scene. Taj kalendar postao je njihov zaštitni znak. Ako smatrate da su vaše fotografije dostigle visok nivo, kraj godine je pravo vreme da se oprobate u ovoj "disciplini", pa makar, u početku, u svojoj režiji napravili kalendar za sebe i svoje bližnje. Bio bi to lep i originalan "fotografski" poklon

Foto-kalendar

"IZLOŽBA JE OTVORENA! ZATVARA SE TEK ZA GODINU DANA..."

Da li ste razmišljali o tome da jednog dana vidite sopstvene fotografije na kalendaru? Osećaj je dobar, a to je takođe način da vaše fotografije vidi i veliki broj ljudi koji inače ne bi došli u galeriju na izložbu fotografija. Što je najlepše, možete usput i nesto da zaradite. Ukoliko dobro uradite svoj autorski deo posla, vaš rejting fotografa će rasti i ljudi će početi da prepoznaju vaše ime. Nemojte se začuditi ukoliko dugo godina nakon toga budete videli svoje reprodukcije uramljene u kućama ljudi koje nikada niste sreli ili upoznali, ali koji zahvaljujući (vašem) kalendaru znaju za vas... Kalendar su primenjeni marketinški (promotivni) materijali za neku robu, uslugu, državu ili regiju, kompaniju, organizaciju, grupaciju, osobu ili neku značajnu godišnju manifestaciju, na primer: Bitef ili, recimo, Bijenale u Veneciji. Važno je uvek imati na umu ovu promotivnu i reklamnu svrhu kalendara, mada, smatram da u tom ponešto skućenom okviru takođe ima mesta i za nešto manje uobičajeni kreativni pristup kalendaru kao "autorskom projektu". Baš u ovom kreativnom i individualnom pristupu kalendaru krije se prilika za manje poznate fotografe koji ne pripadaju grupi profesionalaca koje obično veće i poznatije kompanije angažuju za izradu kalendara. Potrebu za kalendarima imaju, kako velika, tako i srednja i mala preduzeća u Srbiji i inostranstvu, zatim interesne grupacije i, manje štamparije koje opslužuju ovo sezonsko tržište svim mogućim

vrstama džepnih, stonih, rokovničkih i, onih nama najzanimljivijih, zidnih kalendara najrazličitijih kvaliteta i formata. Ako želite da se oprobate u ovoj branši, teme su nepresušne, no ipak se treba naoružati znanjem i dobrim savetom da biste poboljšali svoje šanse za uspeh u ovom poslu. Pripremili smo vam nekoliko saveta za koje se nadamo da će biti od koristi.

PLANIRANJE TEME

Retko ko će u svojoj fototezi starih fotografija imati već gotovu, zaokruženu temu idealnu za pravljenje autorskog kalendara. Najveća šansa jeste da će postojati fragmenti i nagoveštaji tematike jednog takvog autorskog projekta među vašim već snimljenim fotografijama. Možda je najbolje krenuti od nečega već postojećeg, nečega za šta ste i ranije pokazivali interesovanje, bilo da je reč o dobrim fotografijama rodnog mesta, zanimljivim pejzažima, slikama starih zanata, etnozapisima, makrosnimcima zanimljivih boja i formi, ili zanimljivim teksturama... Treba, ipak, uvek imati na umu da kalendar nije fotomonografija. Fotografije za tematski kalendar ne mogu biti toliko individualne da reflektuju isključivo interesovanje autora i veoma uskog kruga ljudi. Kalendar ne pravi autor samo za sebe, već za izuzetno raznoliku potencijalnu publiku i potencijalnog investitora koji će platiti njegovo štampanje u što većem tiražu. Postavite sebi očigledna pitanja: "Da li bi ova tema zanimala većinu ljudi? Da li

bi je većina pravilno razumela? Da li bi ljudima prijalo da ove fotografije gledaju na svom zidu sledećih dvanaest meseci? Da li tema koju sam odabrao(la) asocira na delatnost neke postojeće kompanije ili institucije, jer oni su moji potencijalni kupci kalendara? Iskreni odgovori na ova pitanja uveliko će vam pomoći da procenite svoj izbor teme za autorski kalendar. Ukoliko niste sigurni da li realno sagledavate sopstveni izbor, pitajte što veći broj svojih kolega s posla, komšija, ljudi koji su zaposleni u izdavaštvu. Gledajte da to ne budu rođaci ili dobri prijatelji jer – koliko će njihovi odgovori biti iskreni?

PLANIRANJE VREMENA

Ukoliko ste za temu izabrali bilo šta što se fotografiše u eksterijeru, imajte na umu da ćete morati da fotografišete tokom svih godišnjih doba, dakle cele godine. Biće vam potrebno bar cela godina da snimate eksterijere, a pošto se većina kalendara ugovara već tokom septembra i oktobra, morate započeti svoja snimanja najkasnije u septembru prethodne godine. Ne smete dozvoliti da prođe nijedan kalendarski

mesec, a da na njegovom kraju nemate snimak za koji ste sigurni da zaslužuje da stoji u vašem budućem kalendaru. Naravno, vremenske prilike ne znaju za kalendar, pa snimak u martu može da izgleda kao da je snimljen u februaru, i obrnuto, ali poenta je da na kraju godine imate snimke koji su reprezentativni za mesec na čijem bi listu bile prikazane. Cilj je da se završi sa 12 takvih snimaka izuzetnog kvaliteta, a ukoliko godinu završite sa manje, jedina opcija jeste da se odlučite na šestoliski kalendar, dakle sa po dva meseca na svakom listu, plus korice kalendara za koje nije neophodna fotografija (ali može da bude zanimljivo rešenje).

IZBOR FOTOGRAFIJA

Vaša šansa kod autorskog kalendara jesu vaše izuzetne fotografije. Sve u njima mora da bude savršeno i jedinstveno – opšti autorski izraz, boje, kompozicija, svetlo, ugao, kadriranje, momenat okidanja, dubinska oština, rezolucija fotografija... Budute najbolji i održavajte kvalitet svojih fotografija, jer samo najbolji uspevaju na duge staze. Osim ako snimate u kvadratnom formatu, veoma je bitno da li snimate za horizontalni ili vertikalni

Kalendar prikazan na ovim stranicama nastao je od vrlo jednostavnih fotografija snimljenih na tezgama novosadske pijace. Štampan je za Novosadsku Tržnicu, a ideja je bila da se meseci i godišnja doba prikažu samo kroz boje. Naravno, boje je trebalo povezati sa asocijativnim bojama za svaki mesec u godini, a najjednostavniji i vrlo originalan i efekatan način bilo je snimiti voće i povrće u odgovarajućim bojama. Poznavanje značenja boja ovde je bilo od presudne važnosti, kao i adekvatan dizajn i format kalendara koji je doneo minimalističan i, u isto vreme, moderan izgled celom kalendaru i ideji. Autor fotografija je Radomir-Maša Dikoslavjević, a dizajner Aleksandar Pedović.

JANUAR 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Isti dizajn, kao i na kalendaru s voćem i povrćem, primenjen je i za ove vrlo dizajnersko-grafičke fotografije. Pročišćena forma fotografije i dizajna odlično se uklopila, pa tako kalendar, u celini, deluje kao jedinstvena slika. Dizajn: Aleksandar Pedović. Fotografija: Radomir-Maša Dikosavljević

format kalendara. Kada radite autorski projekat kalendara, dakle kalendar koji nije unapred naručen, najpametnije bi bilo snimati svaki motiv i horizontalno i vertikalno. Vaš krajnji izbor biće serija od šest ili dvanaest snimaka iste orijentacije. Naravno, lakše ćete plasirati svoju temu ukoliko

353 mm (5.906 piksela sa 4.169 piksela pri štampanju na 300 piksela po inču), što je približno analogno rezoluciji od 24 megapiksela kod digitalnih fotoaparata. Kasnije se dimenzije papira, u zavisnosti od dizajna, smanjuju. Vaša fotografija trebalo bi da ima rezoluciju koja bi bila dovoljna da pokrije 80

cijom, ostaje vam još uvek opcija pravljenja kalendara manje rezolucije. Ako ipak želite kalendar B3 formata, možete s rezolucijom od šest megapiksela praviti šestolinski B3 kalendar tako što ćete fotografije postaviti popreko po formatu, a preostali prazan prostor popuniti datumima za dva meseca na istom listu kao na

APRIL 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

JUL 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

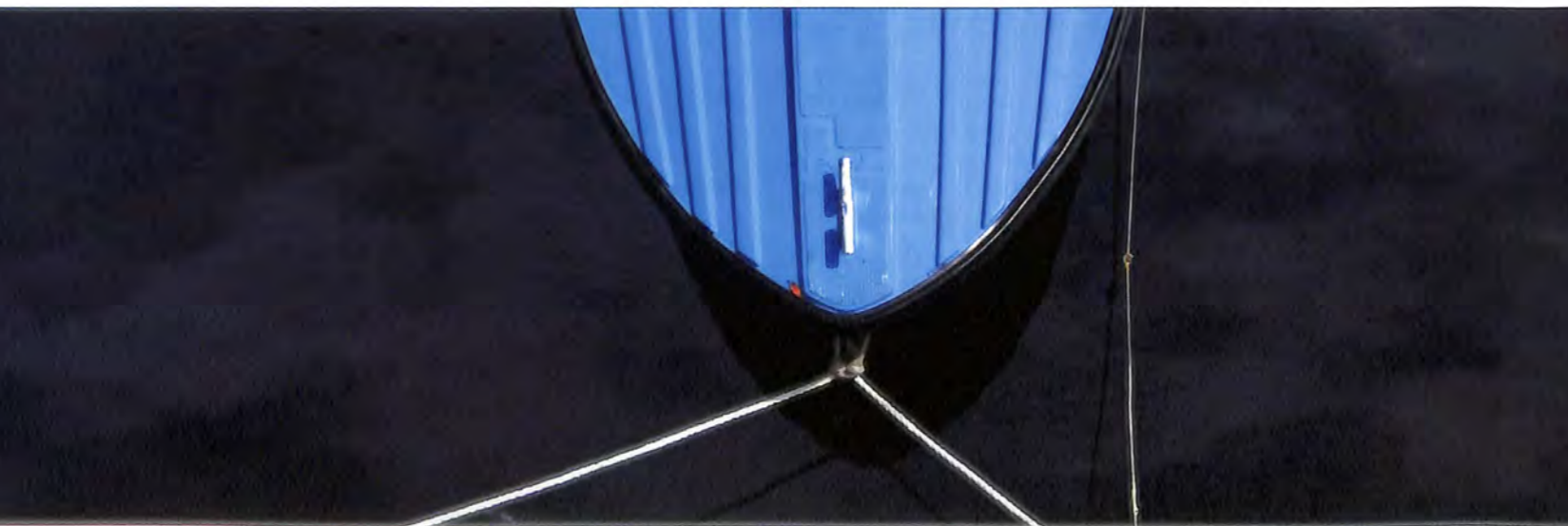
možete da je ponudite u obe orijentacije, mada to nije od apsolutno presudnog značaja pri zaključivanju posla.

TEHNIČKI ZAHTEVI IZRADE KALENDARARA

Rezolucija: Viseći zidni kalendari uglavnom se prave iz B3 formata, dakle 500 mm sa

odsto ove površine tako da ostane nešto mesta za datume i propratni tekst. S obzirom na to da Photoshop može uspešno da udvostruči rezoluciju vaše originalne rezolucije, a da se to jedva ili uopšte ne primeti, realno vam je potreban digitalni fotoaparat najmanje rezolucije od devet do deset megapiksela. (24-4,8)/2=9,6 Ukoliko nemate digitalac s dovoljnom rezolu-

našem primeru desno. Ukoliko fotografije snimate analogno, potrebno je da skenirate film tako da duža strana fotografije bude oko 5.900 piksela. Priprema za štampu: Fotografije za kalendar moraju biti tehnički savršene. Podesponirane, a naročito preekspozirane fotografije nisu dobre za štampanje kalendara. Kolorni

FEBRUAR 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28

balans mora da bude idealan i nemojte da ga određujete odoka, već na osnovu RGB vrednosti kolorne pipete koje moraju da budu jednake na belim, sivim i crnim tonovima. Čišćenje fotografije i podešavanje kolornog balansa radi se u RGB modu, a zatim se fotografija prebacuje u CMYK mod, u kome se i štampa (u 4 boje: cyan, magenta, yellow i black). Ukoliko nemate dovoljno iskustva u prebacivanju slika iz RGB u CMYK mod, nemojte to nikako sami raditi, već to ostavite štampariji ili specijalisti koji se bavi pripremom za štampu. Dostavite im fotografije baš onako kako su izašle iz fotoaparata – u RGB modu.

Relativna osvetljenost fotografija: Baš kao što je važna konzistencija u tipografiji kalendara, tako je važna i ujednačenost relativne osvetljenosti i kontrasta svih fotografija koje će biti prikazane na kalendaru. Ne bi trebalo mešati fotografije snimane različitim vrstama filmova, s različitim kontrastom i različitim veličinom filmskog zrna. Ako započnete kalendar s "low key" fotografijama, završite ga s njima. Treba imati na umu i činjenicu da se reprodukcija kalendara zasniva na drugačijoj tehnologiji od reprodukcije fotografija na fotopapiru, te da se stoga najbolje reprodukuju "medium key" i "high key" fotografije. Štamparska tehnologija slabije reprodukuje detalje u senkama, čak se detalji u senkama skoro potpuno gube u ofsetnoj štampi, te fotografije koje se oslanjaju na važne detalje u slabije osvetljenim delovima kadra neće biti prikladne za upotrebu na kalendaru.

UDRUŽITE SNAGE I ZNANJE

U velikoj prednosti ste ukoliko pored fotografije poznajete i grafički dizajn i pripremu za štampu. Dobar kalendar nastaje spojem izuzetne fotografije s odličnom tipografijom i komplementarnom pozadinom. Neobični i interesantni kvadratni format, tj. široki i produženi formati dodatno mogu da dopri-

nesu posebnosti vašeg kalendara. Svi smo se već nagledali standardnih proporcija štamparskog papira (B2, B3, A2, A3). Naš savet je: eksperimentišite!

Ukoliko vam sadašnje znanje ne dozvoljava da se upustite i u dizajn i pripremu kalendara, udružite se s dobrim dizajnerom. (Idealno bi bilo da uključite i posebnu osobu s iskustvom u pripremi za štampu.) Šansa da plasirate i prodate svoj autorski projekat mnogo je veća ukoliko imate potpuno gotov kalendar, spreman za štampanje.

KOME PONUDITI SVOJE FOTOGRAFIJE ZA KALENDAR

Ako poznajete ljude koji odlučuju o marketingu u firmama, privatnim ili državnim institucijama, obavezno ih kontaktirajte i ponudite im svoj autorski kalendar kao alternativu, ali nemojte to učiniti prekasno! Vreme za razgovor na tu temu svake godine je sve ranije i ranije. Imajte na umu da se najveći izdavački sajmovi održavaju u oktobru svake godine, te se poslovi štampanja moraju ugovoriti najkasnije u septembru. Ukoliko nemate prolaz u većim kompanijama, svakako probajte u manjim štamparijama koje uvek imaju potrebe za novim i drugačijim kalendarima koje bi mogle da ponude klijentima i po sajmovima. S pojavom biroa za digitalnu štampu kod nas postala je realna opcija i izdavanja autorskih kalendara u sopstvenoj režiji, u malim tiražima (1-500 primeraka). Naravno, digitalno odštampani kalendari će vas znatno više koštati i njihova cena se neće približiti ceni kalendara štampanih ofsetnom tehnikom u većim tiražima (1.000 komada i više), te će ih biti znatno teže plasirati na tržištu. Ipak, i ovakvi kalendari će naći kupce ukoliko su interesantni i kvalitetno urađeni. U prednosti ste ukoliko imate veliku rodbinu i puno prijatelja, a zgodni su i kao prigodni novogodišnji pokloni.

RADOMIR-MAŠA DIKOSAVLJEVIĆ

KONKURS

Fotografije za kalendar

Konkurs "Praksa na delu" približava se kraju i ostala je još samo ova tema da na nju odgovorite. Moglo bi se reći i da je najzahtevnija, ali tako i dolikuje ovako ozbiljnom i veoma uspešnom konkursu s pomalo neobičnim pristupom tj. promenljivim temama. Vaš zadatak je da pošaljete šest ili dvanaest fotografija za imaginarni kalendar. Ako ste vešti, napravite i layout, tj. dizajn kalendara, ali nije obavezno. Važno je da fotografije predstavljaju homogenu celinu koja bi mogla činiti kalendar.

Ne zaboravite da je poslednji rok za slanje fotografija 10. novembar. Završna izložba u Galeriji "O3ON" održaće se polovinom decembra, a u januarskom broju časopisa biće insertovan kalendar za 2009. godinu sa dvanaest vaših najboljih fotografija. Da vidite kako mi to radimo! Sponzori konkursa, firme "BS Procesor" i "Epson" najavili su, pored tri glavne, i devet utešnih nagrada koje su sve samo ne utešne jer su više nego odlične.

Kalendar Refoto časopisa za 2005. godinu s najboljim fotografijama konkursa "Čovek i pejzaž"

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

NOVI SAD 2009.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

NOVI SAD 2009.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

NOVI SAD 2009.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

2009/08 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17
18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

2009/03 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17
18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

KALENDARI – DOBAR POSAO ILI ZAVARAVANJE?

Nisu sva iskustva ista, a nisu ni sva pozitivna. Ponekad i dolične fotografije ne mogu da nađu put do kupca i zbog toga je dobro "naoružati" se, pre svega znanjem, pa strpljenjem i, na kraju, upornošću. Naše tržište je neorganizovano i nepredvidivo, o čemu i govori sledeći tekst

Ako se bavite fotografijom na malo ozbiljnijem nivou od početničkog, a imate žarku želju da "komercijalizujete" vaše radove, verovatno su kalendari jedna od prvih ideja koja će vam pasti na pamet. Zašto? Pa zato što ćete se svaki put kada uđete u neku kancelariju zapitati da li je moguće da ljudi zarađuju na kalendarima s tako lošim fotografijama. Pitaćete se i da li štamparije šalju osnovce da fotografišu, kako je moguće da neka firma to otkupi (pa to je čista antipropaganda za tu firmu) i da li "to" iko stavlja u svoju kuću. Najviše će vas ipak čuditi činjenica kako to da baš vi nikada niste napravili i prodali kalendare kad već imate toliko dobrih fotografija. Jednog dana ćete, ako ni zbog čega drugog onda iz čistog revolta, sestri za računar i napraviti svoj prvi kalendar. A šta onda?

Pretpostavimo da imate zaista dobar izbor fotografija, i da ste solidan dizajner, tako da je vaš "prvenac" pokupio sve pohvale gde god ste ga pokazali. Uz malo više dizajnerskih sklonosti možete napraviti originalan i neobičan kalendar, a možete se odlučiti i za neko klasično rešenje, uzdajući se u kvalitet fotografija koje bi trebalo da privuku pažnju (kupce). Naravno, potrebni su vam uzorci (ne pokazivati kalendare na monitoru, samo papirna verzija može biti realno sagledana), ali njih ćete relativno lako napraviti na svom štampaču (kvalitetna štampa i papir su obavezni), ili ćete taj posao prepustiti pro-

fesionalcu. Jednu stvar imajte na umu: cena štampe uzorka daleko je viša od prodajne cene kalendara, tako da uzorci mogu biti i malo veća investicija, naročito ako planirate da ostavljate po jedan komad svakom potencijalnom kupcu. Dobro, to je to! Sada imate svoje kalendare, uzorci su na stolu. Ostaje još samo da ih prodate. Samo? Optimisti među našim čitaocima biće grdno razočarani – upravo je sva priča oko kalendara u vezi s njihovom prodajom. Ako nemate neki adut u rukavu, možda je bolje i ne pokušavati. Onaj ko se ne bavi fotografijom zaista ne shvata koliko truda i vremena je potrebno uložiti da bi se došlo samo do ovog stadijuma: imati dvanaest kvalitetnih fotografija u seriji, ujednačene tematike i stila, od kojih se može sklopiti kalendar. Zato, ukoliko imate ideju da prodate svoje fotografije štampariji u svrhu izrade kalendara, predlažem da ne trošite svoje vreme na njihov obilazak. Jednostavno, nisam naišao na štampariju koja bi iole realno cenila (platila) kvalitetne fotografije koje im se ponude.

Pa, kako onda nastaju kalendari koje vidamo po zidovima? Na više načina, ali uglavnom je reč o sledećem: – kada vidite kvalitetan kalendar na zidu, najpre

pogledajte da nije strane proizvodnje. Puno naših firmi zastupa neku stranu kompaniju, pa od njih i dobiju već gotove kalendare. Kod velikih stranih firmi izrada kalendara uglavnom je svrstana u kolonu "investicije", vrlo retko u "trošak" (nikada u nepotrebni, ali obavezni trošak, kao kod nas); – kvalitetni domaći kalendar predstavlja redak izuzetak koji potvrđuje pravilo. Najčešće je reč o firmama koje drže do svog imidža i kvalitetne propagande. To su oni koji shvataju da je imati loš kalendar mnogo gore nego nemati

Strana gore i desno su iz kalendara na temu "Lepote Crne Gore".
Autor fotografija i dizajna: Dejan Stojanović

ga uopšte. Oni znaju da je to najkvalitetniji, a istovremeno najjeftiniji vid propagande – svaki primerak dobrog kalendara celu godinu

2009/05 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17
18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Gornja tri primera su iz kalendara na temu "Boka Kotorska". Autor fotografija i dizajna: Dejan Stojanović

privlačiće pažnju svakoga ko ga ugleda, a mnogi od tih kalendara biće izloženi na veoma posećenim mestima. U tim firmama neko zna matematiku: povoljnije je platiti, npr. tri evra za primerak dobrog kalendara, koji će svi rado staviti u kancelariju ili dnevnu sobu, nego baciti dva evra za primerak kalendara koji će za nekoliko dana završiti u smeću (a do tog trenutka izazivaće podsmeh svih koji ga vide); – ostali kalendari (većina) koje naše firme, po tradiciji, dele oko Nove godine svojim klijentima, dobavljačima, saradnicima i radnicima, uglavnom su odabrani iz ponude lokalnih štamparija i to po kriterijumu "što jeftinije – to bolje". Štamparije, svesne tržišta i zahteva kupaca, kao da se utrkuju da naprave što gori kalendar (čast izuzecima). Naravno, matema-

tika štamparija je vrlo jasna: količina je ono što donosi zaradu. Zato se svi trude da sa što manje troškova naprave kalendar koji će se prodati u ogromnoj količini. Ne samo što se na svakom primerku zarađuje nego je bitno i da ne bude puno različitih vrsta kalendara. Ako niste znali – zarada se razlikuje ako prodate 10.000 kalendara iste vrste, od one koja bi bila za prodaju deset vrsta po hiljadu kalendara. I tako, osnovni principi uspešnog poslovanja štamparija (a mnogima od njih decembar donosi više zarade nego ostalih jedanaest meseci) jesu:

- što manji ulazni troškovi (zar se fotografije plaćaju?);
- minimalan broj uzoraka, a svaki od njih mora da pogodi određenu ciljnu grupu. Dakle,

2009/12 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17
18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Photo: Yellow House Location: Zabljak, Montenegro Author: Dejan Stojanovic, www.deltaphotos.com Copyright © 2008 Delta Photo

rade se samo uzorci kalendara koji se mogu dopasti ogromnom broju ljudi. Nikakve ekstravagancije niti eksperimenti s motivima i dizajnom nisu poželjni. Pejzaži (naročito lokalni, poznati kupcima), automobili, devojke i religijski motivi obavezni su u ponudi. Ovi principi dovode do smešnih situacija: prošle godine je bilo puno slučajeva da su pri susretu ljudi iz raznih firmi razmenjivali iste kalendare (naravno, s različitim logotipom).

Da se vratimo našem fotografu koji s puno elana kreće u prodaju kalendara. Šta mu save-tovati, kakve su mu šanse? Realno, vrlo male. Fotograf obično nije vlasnik štamparije, tako da će (ako bude porudžbina) morati da plaća štampu kalendara po tržišnim cenama. Ako želi da u prodaji bude konkurentan s cenom (naše firme ne kupuju skuplji kalendar, ma koliko bio bolji – čast izuzecima), njegova zarada je oko tri puta manja od zarade štamparije. Naravno, sve ovo važi ukoliko taj naš fotograf uopšte pronade kupca koji naručuje najmanje 2.000 kalendara (poželjno 5.000). Svaki tiraž manji od 2.000 apsolutno je neisplativ. Pokušati prodaju preko neke agencije ili štamparije koje to već godinama rade i imaju svoj krug klijenata jeste prilično neozbiljno. Jednostavno, vi kao fotograf niste isplativi za saradnju. Vaš kalendar je, koliko god bili skromni i kvalitetni – preskup. Štamparije uglavnom nemaju stavke u rashodima: fotograf, dizajner. Tačnije, svog dizajnera već imaju, a fotografa? Pa, ako već nemaju neke fotografije u arhivama, ako se ne mogu dobiti besplatno, ako nisu raspoloženi čak ni da plate fotografije sa stok sajtova, onda će sami fotografisati (po principu "komšijin mali ima fotoaparati"). Poslednje rešenje jeste ponuditi kalendare direktno potencijalnim kupcima. Ovo je lakše reći nego uraditi. Nisam dobar prodavac (ne znam nijednog fotografa koji to jeste), pa se naježim čak i na pomisao o obilaženju firmi. Od vrata do vrata, jedan nije tu, drugi zauzet, "dodite sutra" i slično. Doduše, možete naići i na ljubaznost, nekoga ko ima volje da vas saslušaju i pogleda šta nudite. Ako ste zaista kvalitetno napravili kalendar, možda uspete da ga oduševite. Ako ste već sve to uspešno, onda sigurno niste kod osobe koja odlučuje od koga će se nabaviti kalendari! Nemojte da vas obeshrabri moje dosadašnje loše iskustvo. Primite ga samo kao upozorenje da naizgled jednostavan zadatak to nimalo nije. Ponekad čak liči na "mission impossible" ali, na kraju krajeva, neki fotografi ipak uspevaju, inače ne bismo videli toliku količinu "fotografskih" kalendara oko sebe. Ako ste dovoljno uporni i imate da ponudite dobar i zanimljiv proizvod, svakako treba da se upustite u ovu avanturu. Ako se mi, fotografi, ne budemo borili za što bolje kalendare – ko će?

DEJAN STOJANOVIĆ

Svake druge godine ceo svet "sjati" se u Keln krajem septembra. Neki da bi se pokazali, a neki da bi videli šta ovi prvi pokazuju. Mnogi su tu da ugovore poslove, a ima i mnogo takvih koji, kao hrčci, skupljaju informacije, pažljivo ih klasifikuju i zatim u slici i reči prezentuju čitalačkom auditorijumu. Pogađate, mi smo u ovoj poslednjoj grupi. Već tradicionalno, u godini sajma, jedan broj posvećen je Fotokini (Photokina) i donosi ekskluzivan izveštaj s najvećeg sajma foto-opreme na svetu

Svaka nova Fotokina, pored prezentacije najnovije foto-opreme, otvara i neka univerzalna pitanja o fotografiji danas, njenom statusu, poziciji u medijima, korišćenju novih tehnologija, načinu promocije... Lista tema je beskonačna, zaključaka pravih uglavnom nema, ali određena kretanja i tendencije mogu se naslutiti i najaviti. Rasprava da li je digitalna tehnologija preuzela primat na fotografskoj sceni postala je bespredmetna jer su na sajmu prikazana samo dva nova analogna fotoaparata, a verujete da je novih fotoaparata bilo, po mojoj proceni, nekoliko desetina hiljada! Shodno tom broju fotoaparata koji će se kad tad naći u rukama konzumenata, akcenat je stavljen na "printanje" fotografija koje će "vojska" fotografa, mahom amatera, da snimi. U modi su sada novi "suvi" procesi u mini-laboratorijama, a najveći hit je izrada knjige od vaših fotografija, da li u roku od 30 minuta ili za nekoliko dana - zavisi koliko ekskluzivni želite da budete. Za sve one koji žele svoje fotografije da okače u galeriji prezentovani su vrlo lepi, praktični i, naravno, skupi metodi uramljivanja, tj. mahom kaširanja, o kojima ćemo pisati u nekom od narednih brojeva. Za ovaj specijalan broj pokušali smo da sažmemo sve utiske i da prikazemo ono najznačajnije, a nekim temama vrat ćemo se u budućnosti. Fotokina je isuviše velik i značajan sajam da bi "stala" u samo jedan broj časopisa. Na ovim stranicama pokušali smo da vam prenesemo deo atmosfere, a ceo naš "istraživački tim" vidite na grupnom portretu ispred severnog ulaza u sajam gde je Pres-centar. Putešestvije po sajmu započinjemo prikazom izložbi i jednim seminarom, a potom vas čeka "more" nove tehnike. Uživajte!

I. BREZOVAC

Photo kina 2008

© OLAF MARTENS, BEZ NASLOVA

VIZUELNA GALERIJA

Impresivna postavka desetina izložbi pod tradicionalnim nazivom Vizuelna galerija (Visual Gallery) i ove godine dala je značajan pečat celokupnom utisku koji ostavlja Photokina. Najveća i najznačajnija izložba, i u ovom našem prikazu, dobila je i najviše prostora

I pored tog prostora koji smo joj namenili, nismo uspjeli da vam prikazemo apsolutno sve izložbe koje su popunile ogroman prostor jedne hale sajma. Sve ukupno, izloženo je nekoliko hiljada fotografija različitih autora, stilova, pristupa, tema, načina prezentacije i sl., pa stičete predstavu kolika je "slatka muka" bila pogledati sve to. Svakako treba reći i da je veliki deo hale, u kojoj se održavala izložba Vizuelna galerija, bio popunjen fotografijama studenata fotografije iz brojnih evropskih škola. Već tradicionalno, organizatori Fotokine žele da pruže podršku i priliku studentima fotografije da prezentacijom radova na ovom prestižnom sajmu steknu mogućnost da ih zapazi neki

kustos, galerista ili neko ko bi želeo da ih angažuje na polju fotografije. Nastojali smo da vam na stranicama koje slede pružimo sliku raznolikosti izložbe. Jedna od najinteresantnijih bila je izložba čuvenog nemačkog fotografa Olafa Martensa. Retrospektiva magnumovca Tomasa Hopkera (Thomas Hoepker) bila je svojevrsno putovanje kroz vreme i centralnu Evropu. Neobične modne fotografije umetnice Ester Haze (Esther Haase) sa seniorima kao modelima ostavljaju snažan i vrlo pozitivan utisak ali, interesantno, najimpozantnije bile su fotografije stare 150 godina iz američkog građanskog rata koje su snimili čuveni fotografi (ali i nepo-

znati autori) tog vremena. Te fotografije sada su retuširane i urađene kao metarska povećanja i čini se da im je upravo to trebalo. Bogatstvo detalja koje nose staklene ploče 18x24 cm, dubina prostora postignuta jasnom razlikom između prvog, drugog i trećeg plana, posvećenost fotografisanih samom činu snimanja i, svakako, važnost samog događaja, učinile su ove fotografije neopisivo živim i interesantnim. Smelom kombinacijom paralelno različitih fotografiskih opusa, Vizuelna galerija mogla bi se nazvati šetnjom kroz vreme, prostor i medij.

PRIPREMILE: IVANA BREZOVAC I ISIDORA BOJOVIĆ

OLAF MARTENS

© OLAF MARTENS, BEZ NASLOVA

© OLAF MARTENS, BEZ NASLOVA

Olaf Martens je čuveni nemački fotograf. Živi i radi paralelno u dva grada, Lajpcigu i Petrogradu. Do sada je objavio četiri knjige, a njegove fotografije nalaze se u brojnim privatnim kolekcijama, kao i u muzejima i galerijama. Svojim specifičnim stilom i pristupom fotografiji stekao je svetsku slavu i brojne nagrade. Fotografije Olafa Martensa sadrže priče za koje je inspiraciju crpeo iz najrazličitijih izvora. U svom delu kombinuje oštro svetlo i hladan erotizam kako bi postigao napetu, izveštačenu atmosferu, ali istovremeno i zadržava vedru eleganciju i razigrano osvetljenje. Martens se opredeljuje za scene markirane promenama i propadanjem, pokušavajući da razotkrije pukotine i fisure u svakodnevnom životu. Upravo te scene predstavljaju ključni sadržaj njegovog rada. Ovakvim pristupom opisani objekat odvajaju se od svojih poznatih, uobičajenih asocijacija. U svom dosadašnjem radu proučavao je dualnosti kao što su muško/žensko, dekadencija/siromaštvo, stvarnost/predstava, kao i kliše koji su dekonstruisani u smislu ironične fragmentacije. Istovremeno glamurozni aspekt njegovog rada ostaje netaknut. Najnovije serije fotografija inspirisane su naučnofantastičnim klasicima – "1984", "Brazil" i "Metropolis". Svoje modele smešta u bizarne enterijere prepune mašina, cevi, naizgled besmislene tehnologije. Nadrealnost situacija dodatno je pojačana kontrastom između visokoestetiziranih i, često erotizovanih modela postavljanih u neobično-nemoguću situaciju koje asociraju na sve češći disbalans između čoveka i okruženja čiji je on sam tvorac.

THOMAS HOEPKER

© THOMAS HOEPKER, "HORST JANSSEN S CVEĆEM NA OČIMA"

Radovi Tomasa Hopkera (Thomas Hoepker) zauzimaju ekskluzivno mesto u nemačkoj fotografiji. Preko pedeset godina radi kao fotograf i filmski stvaralac, umetnički direktor i počasni član BFF (Nezavisni fotografi nemačke). Od 2003. do 2006. bio je predsednik legendarne foto-agencije "Magnum", čiji je priznat član još od 1989. Njegove fotografije i video-radovi objavljeni su u mnogim svetski poznatim časopisima i na TV stanicama. Snimao je na brojnim lokacijama događaje bitne za svetsku istoriju, dokumentujući, kako siromašnu i povređenu, tako i vladajuću stranu. Do dvadeset druge godine već je formirao sopstvenu filozofiju koja je pratila njegovo delo gotovo pola veka, uključujući i današnju "digitalnu eru" sa svim svojim tehničkim mogućnostima. On veruje da fotografski dokument mora biti "iskren" svedok ličnog zalaganja autora. Još 1958. godine rekao je da fotograf mora biti svestan vremena u kojem živi, da ga istražuje i pronalazi motive koji postavljaju velika i važna pitanja za čovečanstvo i istoriju. U Vizuelnoj galeriji prikazana je svojevrsna retrospektiva njegovog fotografskog opusa – od prvih crno-belih fotografija iz pedesetih godina do današnjih, digitalnih.

ESTHER HAASE

"Retki trenuci istine"

Ljudi koji misle da je modna fotografija dosadna i površna, očigledno nikada nisu videli radove umetnice Ester Haze. Međunarodno priznata i popularna u domenu modne fotografije, unapredila je posao svojim dinamičnim vizuelnim izrazom. Naročito je impresivna serija fotografija koja obara osnovnu premisu modne industrije: da manekeni moraju da budu mladi, lepi i savršeno profesionalni. Umesto toga, na njenim modnim fotografijama prikazani su stari ljudi koji nemaju nikakvog iskustva u ulozi modela. Na primer, u jednom foto-setu obukla je ljude iz berlinskog staračkog doma u kreacije slavne modne ikone i kreatora pank stila – Vivijen Westwood. Ester radi na ovom projektu više od deset godina, jer su dosadašnje reakcije i kritike fantastične. "Rad sa starim ljudima je

neverovatno uzbudljiv", kaže Ester. "Ono što me naročito fascinira jesu iznenadni i iskreni izlivi radosti života koji izbijaju na površinu. To je glavni razlog zbog kog se ovom temom bavim od početka svoje fotografske karijere do danas. Nije spoljašnjost ono što je važno, već ono što dolazi iznutra. Osećanja ne stare." Ester Haze je rođena 1966. u Bremenu. Živi i radi u Hamburgu za poznate modne kuće i renomirane magazine. Gostujući je profesor na akademijama u Berlinu, Hamburgu i Bremenu.

© THOMAS HOEPKER, "POGLED IZ VILLAMSBURGA NA MENHETN, 11. SEPTEMBRA 2001."

Ova fotografija tragičnog događaja 11. septembra 2001. godine izazvala je mnoge polemike i različite i često burne reakcije što posmatrača što aktera same fotografije jer daje sasvim drugačiju viziju jednog od aspekata tog događaja.

© THOMAS HOEPKER, "STARAC SA SVOJOM OMILJENOM PTICOM U RITAN PARKU, PEKING 1984"

© ESTHER HAASE, HUBERT BUSSACK, RODEN 1922. I SABINE KNORR

© ESTHER HAASE, "HANNA BRAUN, RODENA 1919:"

© ESTHER HAASE, "HANNA BRAUN, RODENA 1919. I KARL WEBER, RODEN 1915:"

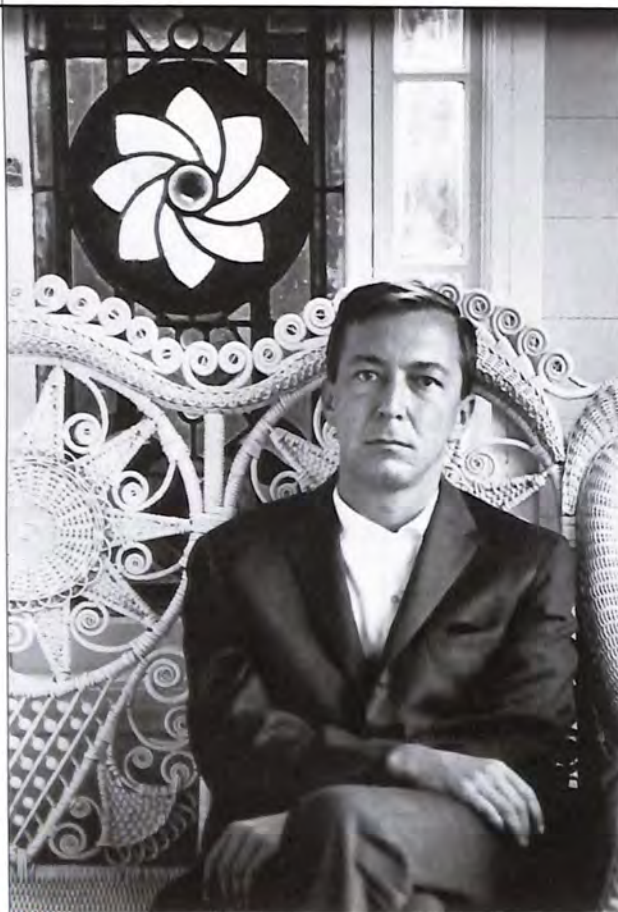

© ESTHER HAASE, "RUTH VOEHLER, RODENA 1913:"

© ESTHER HAASE, SABRINE BUCHERT, RODENA 1934:"

© DENNIS HOPPER, "JASPER JOHNS, 1961/67"

DENNIS HOPPER

I ove godine, na Fotokini, prikazane su fotografije čiji je autor slavna ličnost, ali ne u domenu fotografije. To je čuveni američki glumac Denis Hoper (Dennis Hopper) koji je mnogo pre nego što se proslavio kao režiser i glavni glumac u filmu "Easy Rider", izgradio svoj renome u sasvim drugoj oblasti: fotografiji. Svojim fantastičnim snimcima je između 1961. i 67. godine, brojnim portretima demonstranata i mnogih mladih pop zvezda i umetnika, zabeležio suštinu burnih dešavanja nove ere. "Bio sam ubeđen da će se ovi mladi umetnici jednog dana proslaviti, čak iako mnogi od njih u to vreme još nisu imali nijednu samostalnu izložbu", govorio je. "U tom smislu, radio sam kao istoričar. Bar sam ja to tako shvatao." Među potretima mogu se videti slavni umetnici – slikari kao što su: David Hockney, Jasper Johns, Roy Lichtenstein, Claes Oldenburg, Robert Rauschenberg, James Rosenquist, Ed Ruscha i Andy Warhol.

Posmatrajući fotografije, očigledno je koliko je Hoper bio fasciniran tim vremenima, iako se on sâm nikada ne poistovećuje s tom fascinacijom; on je prikazuje, ali ne postaje njen instrument. U tom smislu, nikada ne koristi situaciju samo radi senza-

AMERIČKI GRAĐANSKI RAT

"Ogledalo bez sećanja"

© JAMES F. GIBSON, "CUMBERLAND LANDING, VA. GROUP OF 'CONTRABANDS' AT FOLLER'S HOUSE", 14. MAJ 1862

cije ili da bi je predstavio kao nešto čudno, strano. Njegovo poštovanje objekta koji fotografiše i emotivni uticaj koji je kreirao sam čin fotogra-

fisanja, doneli su tu bezvremensku dimenziju ovim, pre svega, dokumentarnim fotografijama koje vrlo verno prenose duh i energiju tog vremena.

© DENNIS HOPPER, "ED RUSCHA, 1961/67"

Veliki broj predstavnika apstraktnog ekspresionizma, jednog od najuticajnijih pravaca u modernoj umetnosti, našao se ispred Hoperovog objektivu.

Sa više od 600.000 mrtvih, američki civilni rat je sukob s ubedljivo najviše razaranja u 19. veku, ali takođe je i prvi "moderan" rat, odnosno prvi rat koji je aktivno dokumentovan fotografijama. Vojnici su fotografisani kako bi njihove porodice imale po čemu da ih se sećaju, a istovremeno su i sami, na ratištima, uz sebe čuvali snimke svojih voljenih. Ovo je, takođe, prva prilika u kojoj su se istakli brojni fotografi koji su hrabro pratili vojsku kroz bitke. Među njima su Mathew Brady, Alexander Gardner, Timothy O'Sullivan. Oni ne samo da su donosili snimke smrti i razaranja nego su dokumentovali i svakodnevni život vojnika. Od mnogo hiljada fotografija, u biblioteci Kongresa u Vašingtonu čuva se i danas oko 7.200 originalnih ploča. Fotografije, od kojih su mnoge pretrpele teška oštećenja, retuširane su savremenim metodama i svedene na originalni izgled. Zahvaljujući tome, danas su moguća velika povećanja, čime se otvara čitavo bogatstvo informacija i detalja sadržanih na ploči. Posmatrači su, međutim, fascinirani ne samo tehnički savršenim izvođenjem nego i fantastičnom kompozicijom, jer, iako su snimane pre gotovo 150 godina, i dalje su na visokom estetskom nivou. Kustos izložbe je Majkl Ebert (Michael Ebert). Radi kao kustos fotografskih izložbi i gostujući profesor na umetničkoj akademiji.

Do savršenstva doterane (retuširane) i odlično povećane fotografije snimljene pre 150 godina izazvale su veliku pažnju. Većina tih fotografija, do sada, mogla se videti samo na kontakt-kopijama tj. povećanjima 13 x 18 cm ili 18 x 24 cm, koje su, u suštini, isuviše mali format za takvo bogatstvo detalja i tonova koje sadrže ove fantastične fotografije.

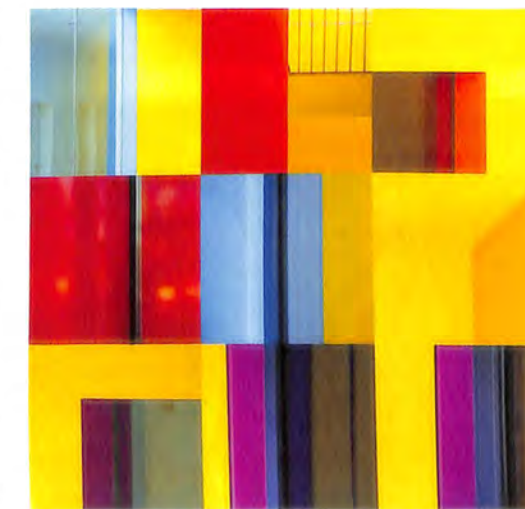

© ALEXANDER GARDNER, "LEWIS PAYNE", 1865

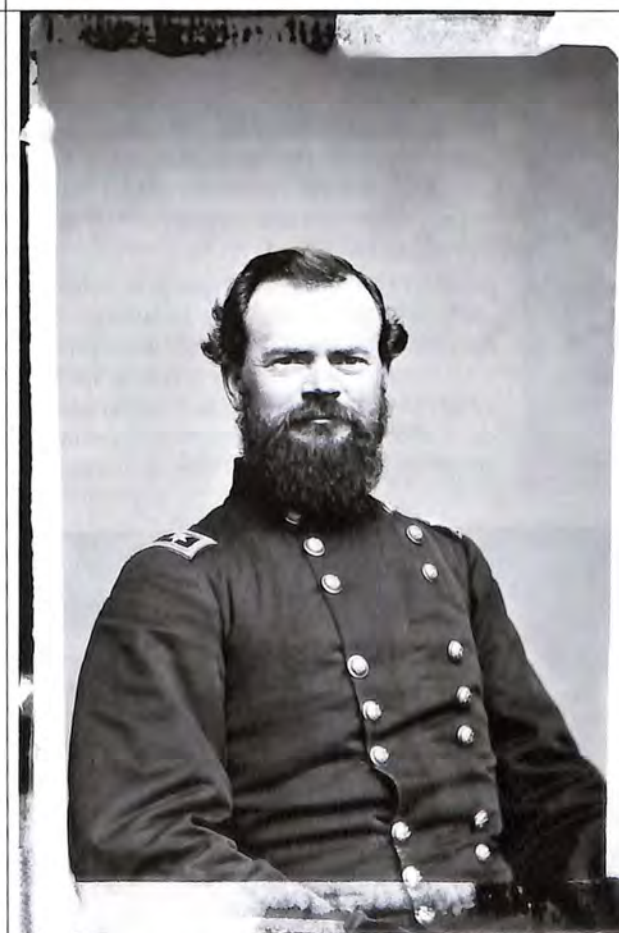
MAPHO

"Muzej za fotografije arhitekture"

Izložba predstavlja svojevrsnu promociju Muzeja za fotografije arhitekture – MAPHO. Ovo udruženje nastalo je inicijativom fotografa arhitekture i studenata umetnosti. Koncept, preliminarni dizajn i plan Muzeja predstavljani su široko povezanoj grupi individualaca zainteresovanih za umetnost. Nov muzej dizajnirao je arhitekta iz Kelna – Joakim Šurman (Joachim Schurmann). MAPHO će sakupiti arhivu fotografija arhitekture – istorijsku kolekciju koja čuva za buduće generacije radove preminulih fotografa, kao i značajne kolekcije fotografija arhitekture, zatim razvoja urbanizma i industrije.

© WOLFGANG JANZER

© NEPOZNAT AUTOR, "PORTRET GENERAL MAJORA JAMES B. MCPHERSON, OFICIR FEDERALNE VOJSKE, 1863"

© HEINRICH HEIDERSBERGER, "FABRIKA VOLKSWAGEN – WOLFSBURG"

U Muzeju će biti izložena odabrana dela iz kolekcije, a svim posetiocima biće omogućen uvid u digitalnu arhivu. Kroz brojne izložbe u organizaciji Muzeja, istorijska i moderna fotografija arhitekture biće prikazana u jukstapoziciji s radovima mod-

ernih fotografa kao što su: Klaus Fram (Klaus Frahm), Wolfram Jancer (Wolfram Janzer), Tomas Rile (Tomas Riehle) i Lukas Rot (Lukas Roth), a dvadeseti vek biće predstavljen fotografijama Hajnriha Hajderzberga (Heinricha Heidersberga).

NINA BERMAN

"Purpurna srca" – Povratak iz Iraka

Američki fotograf Nina Berman ilustrovala je impresivnim portretima koliko visoku cenu ljudi plaćaju u ratovima, naročito oni koji su u njih direktno umešani. Njene fotografije prikazuju teško povredene vojnike u svojim domovima, bolnicama, rehabilitacionim ustanovama i vojnim kampovima, tj. realnu sliku rata, onu koja se uglavnom izbegava u svakodnevnim izveštajima.

© NINA BERMAN, IZ SERIJE "PURPURNA SRCA"

promena pola u njegovom radu je neprimetna i prikazuje glamuroznu stranu ženske prirode. Kroz legendarnu viziju žene nije teško zamisliti pomenutu inverziju. Ono što preostaje jeste mogućnost razmatranja lepote "univerzalnog" objekta, čime se otvara i mogućnost kreiranja vizije koja se može iskusiti kroz zamenu polova.

XU HENG

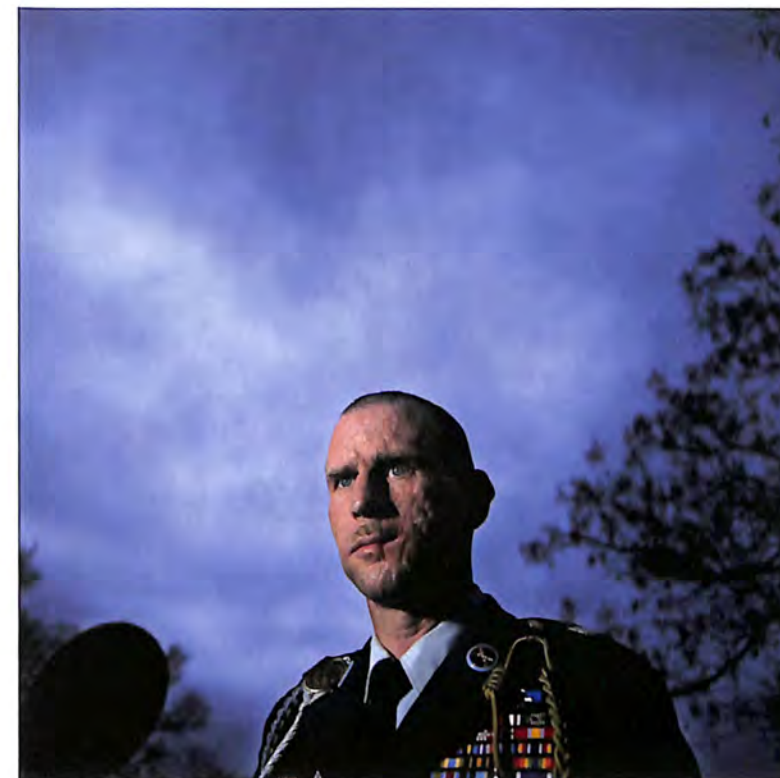
"Glamurozna avantura"

Xu Heng pripada generaciji umetnika osamdesetih (rođen 1983. u Yichang, Kina), čiji rad predstavlja promene muškog identiteta u odnosu na određeno okruženje. Tradicionalni koncept snažnog i neuništivog muškarca je dekonstruisan. Njegovo odevanje u odeću barbi-devojčice ili glamurozne dame, i foto-

grafisanje pred crvenom scenskom zavesom, zaprepašujuće je. Ali i zbujujuće. Lepa ali zbujujuća dekoracija obezbeđuje nam prostor koji je bliži ljudskoj prirodi, prostor u kome se gubi apsolutna granica između polova. Muško i žensko se zamenjuju na fotografijama Xua. Za razliku od ostalih umetnika,

© XU HENG, "VIZIJA MENE – LICE I NALIČJE"

© NINA BERMAN, IZ SERIJE "PURPURNA SRCA"

Uprkos povredama, mnogi veterani govore s puno entuzijazma o svojim ratnim iskustvima: "Ne žalim ni za čim. To je bilo najbolje iskustvo u mom životu", kaže dvadesetjednogodišnji Sem Ros (Sam Ross), koji je oslepeo i ostao bez noge. Kao dodatak ovoj seriji, prvi put je prikazana izuzetno cenjena serija fotografija pod naslovom "Marine Wedding". Akcenat je na dvadesetčetvorogodišnjem vodniku Tyi Ziegelu, koji je u bombaškom napadu na granici između Iraka i Sirije ostao bez podlaktičnog dela leve i tri prsta desne ruke, a u opekotinama prvog stepena izgubio je lice. Snimci prikazuju scene iz svakodnevnog života Ziegela po povratku iz rata u rodni grad Illinois, posle godinu i po dana boravka u bolnici i više od četrdeset operacija. Vrlo potresne su i fotografije priprema za venčanje s dugogodišnjom verenicom koje su osvojile nagradu na čuvenom "World Press Photo" konkursu. Nina Berman rođena je 1960. u Njujorku gde i danas živi i radi kao dokumentarni fotograf i predaje fotografiju na Internacionalnom centru za fotografiju.

© BETTINA FLITNER, "AYAAN HIRSI – POLITIČAR"

BETTINA FLITNER

"Evropska žena"

"Da li ćeš da fotografišeš samo žive ili i mrtve žene?" – bilo je jedno od iznenađujućih pitanja za Betinu Flitner (rođena 1961, fotograf i režiser) koje joj je postavljeno dok je za svoj foto-projekat anketirala ljude o tome ko je za njih najuticajnija žena u Evropi. U proleće 2001. poslala je stotine pisama ambasadama, spoljnim saradnicima, ograncima "Getevog instituta" i svojim prijateljima kako bi dobila imena što zanimljivijih i uticajnijih žena u svakodnevnom životu. Nakon toga usledila je bujica informacija i meseci rada na odabiru i intenzivnom proučavanju. Naredne tri godine proputovala je Evropu uzduž i popreko u potrazi za ženom koja je pomogla da se oblikuje lice Evrope. Svakoj ženi posvetila je malu seriju fotografija, koristeći karakterističan metod kojim je iscenirala realne situacije. Kako se navodi u jednoj od kritika, ona "zalazi veoma duboko u dušu osobe. U tom procesu ona je mirna, objektivna i puna razumevanja. Betina Flitner je, bez sumnje, izuzetan umetnik." Sve fotografije urađene su kao portreti – diptisi u crno-beloj i kolor tehnici.

SAČUVAJTE SVOJE DIGITALNE FOTOGRAFIJE – SKORO ZAUVEK!

Redigitalizacija

Fotokina je mesto na kome se pored uobičajenih uvek mogu pronaći i edukativni sadržaji. Jedan od takvih jeste predavanje s nazivom "Redigitalizacija – dugotrajno arhiviranje digitalnih fotografija", na kome je profesor doktor Hans Brummer pokušao da ukaže na smernice u arhiviranju toliko ranjivih podataka

DIGITALNE TEHNOLOGIJE I PROCES STARENJA

Fotokina kao sajam liči na prethodne koje smo imali priliku da posetimo. Tehnologije napreduju, izlagači se u nekom procentu menjaju, ali sve je manje-više slično: fotoaparati, objektiv, stativi, rasveta... Promenio se samo sistem zapisa slike i kao što pratimo iz dana u dan, ovde nema nekih nepoznanica osim veličine fotografije. Čak je i jedan od novih termina – megapikselizacija označen dugom rečju, a velika trka poznatih i nepoznatih proizvođača, koja je nastala na tržištu, ima i svoju, nazovimo je tako, kolateralnu štetu. Iako nije bilo planirano, desio se veliki, da ne kažemo katastrofalan problem. Naše supervalidne digitalne fotografije nisu sigurne jer ne postoji pouzdan način arhiviranja. I dok se za analognu fotografiju odavno znaju standardi čuvanja (posebne pergamentne spremljive za film i fotografije, čuvanje u metalnim ormanima obojenim posebnom "pečenom" farbom...), digitalne arhive imaju tendenciju da bez opomene nestanu. Neće ih napasti ništa osim neumoljive konstante – vremena. Prvi nosači podataka bile su magnetne diskete i "strimer" sistemi za "backup", potom smo koristili SyQuest prenosne diskove, pa su sledile "zipete", to jest magnetno-optički zip-drajv diskovi i neumitno je da će svi podaci s ovih medija (audio i video kasete takode), ukoliko već nisu nestali, nestati u neko dogledno vreme zbog procesa demagnetizacije. Optički disk ili popularni CD najavljen je kao rešenje svih problema i samo s kiselim osmehom možemo da se prisetimo euforije koja je sledila nakon prvih priča o skoro "neuništivom" medijumu. Veoma brzo uvideli smo da je neuništivost fikcija, a nakon nekoliko godina nestali su i poslednji tragovi ubeđenja da će CD biti nešto trajno. Pojava DVD medija i novog sistema zvanog BlueRay Disc trebalo je da reši probleme sve većih datoteka, ali se DVD pokazao kao potpuni arhivski promašaj, a nov "plavozračni" disk ni nakon duغو

godina nikako da zaživi. Nekoliko pokušaja sa 3d memorijskim čipovima, holografskim diskovima u realnom radu više niko i ne pominje. A brojke su tako lepo zvučale: 3,9 terabajta, čime jednim jedinim HVD (Holographic Versatile Disk) menjamo 5.800 kompaktno-diskova, 850 DVD-ja ili 160 BD diskova. Ostaje nam samo pitanje koje je uvek prisutno u ljudskom rodu opsednutom trajanjem: šta da se radi?

MIGRACIJA PODATAKA

Pojava novih medija dovela je i do pojave novih termina, a jedan od njih postaje veoma aktuelan, iako je u osnovi apsurdan: migracija podataka kojom označavamo stalno presnimavanje podataka sa jednih medija na druge ili sa istih na nove. Naravno da to podrazumeva izbegavanje starih medija kao što su već pomenuti SyQuest diskovi, "iomega" zip-diskete, flopi-diskete, USB i ostale fleš-memorije koje ne možemo koristiti za duže arhiviranje. Razni proizvođači objavljuju da je trajnost njihovih proizvoda od 25 do neverovatnih 300 godina, ali testovi su pokazali da je to manje i od 5 godina. "Kodak" i "EmTec" proizvode diskove s nekoliko slojeva od koji je jedan zlatan, ali i kod njih ima gubljenja podataka. Uslovi čuvanja optičkih diskova zahtevaju iste uslove kao i analogni materijali: hladno, suvo i mračno mesto. Frižideri ne dolaze u obzir zbog posledica kondenzacije. Za sada, jedini siguran metod jeste paralelno čuvanje podataka na nekoliko različitih medija, što više nije toliko veliko opterećenje za skromne

budžete, jer je cena kvalitetnih hard-diskova veoma niska.

PREBACIVANJE IZ DIGITALNOG U PAPIRNI OBLIK

Jedan od metoda za čuvanje digitalnih fotografija jeste njihovo pretvaranje u "opipljivu" formu, tj. pretvaranje u sliku na papiru ili filmu. Da biste uradili taj posao, neophodno je digitalnu sliku projektovati na odgovarajući materijal. Pojava računara dovela je do problema projekcije jer tada nije bilo LCD ili DLP projektora – bilo je to vreme dijapozitiva. Prva je "AGFA" konstruisala napravu koja je dobila popularni naziv Slide Maker. Princip rada zasnovan je na projekciji tri RGB filtrirane slike sa CRT cevi (ekrana) na klasičan kolor-film. Rezolucija nije bila nešto posebno (640 x 800 do 800 x 1.200), ali je ispunjavala namenu – prezentacije na naučnim i drugim skupovima. Razvoj ove tehnologije nastavila je firma "CCG" u Frankfurtu, koja počinje proizvodnju uređaja novog imena: osvetljivač filma s filmrikorderom. Mogućnosti ovih uređaja bile su mnogo veće, kao i izbor formata: od lajka, do plan filmova 8 x 10 inča (18 x 24 cm). Postoji i izbor

dve kategorije: 4K s rezolucijom projekcionog dela od 40,96 x 2.732 piksela (32 MB ili 11 Mpx i rezolucijom od 2.900 dpi) i 8K s rezolucijom 8.193 x 5.464 piksela (132 MB ili 44 Mpx rezolucije 5.900 dpi). Pomenućemo da postoji i mnogo brža verzija ovih uređaja namenjena prebacivanju video-zapisa na filmsku traku koja koristi TFT LCD.

KVALITET FOTOGRAFIJA

Prazan prostor koji je nastao posledica je jednog od glavnih problema koji su stvorili sami proizvođači papira (jer tehnologija koju koriste uključuje rad s kiselinama, koje u tragovima ostaju unutar papira i prouzrokuju njegovo samouništenje tokom nekoliko deseti-godina). Borba protiv korišćenja takvih materijala u arhivske svrhe traje već neko vreme, a jedan od poteza koji je zaživeo jeste "Epsonov" sistem didžigrafije. Ipak, najozbiljniji projekat koji se koristi rezultat je rada ljudi Fotolaboratorije "M" u Stuttgartu. Kvalitet dobijene fotografije zavisi od kvaliteta projekcionog dela, ali i od filma koji koristimo, pa najnovija tehnologija laserskih osvetljivača digitalni zapis projektuje na specijalni Ilfochrome Micrographic Master Film CMM.F7, koji se obično koristi u listovima formata 259 x 330 mm. Tehnika osvetljavanja koju koristi sistem Saved Pictures slična je tehnologiji najkvalitetnijih "drum" skenera, jer se projekcija obavlja na film savijen unutar cilindra, a koristi se uređaj LightJet 2080. Cena ovog uređaja meri se šestocifrenim brojkama (evra, naravno) i logično je da se od takve sprave traži i vrhunski kvalitet, pa su tom sistemu arhiviranja zasnovanom na filmovanju laserom poverenje poklonile ustanove kao što je "Pinakothoteke" u Minhenu, Gradski arhiv "Mainz" itd. Još jedan nov termin koji se pojavio jeste redigitalizacija, jer s ovako kvalitetnih filmova možemo ponovo skenirati, tj. digitalizovati svoje fotografije. Izuzetno veliki fajlovi od maksimalno 1,5 GB uz vrhunsku lasersku tehnologiju daju filmove izuzetno velike rezolucije od 2.032 dpi, a prema prvim rezultatima, trajnost pravilno čuvanog filma trebalo bi da bude neverovatnih 2.000 do 3.000 godina. Na testovima koje je prošao, gde je, na primer, dve i po godine bio na temperaturi od 75°C i gde je "mučen" na razne načine, film je izdržao oko 500 godina, što je zaista impresivno. Tehnologija ovog "Ilfordovog" filma po mnogo čemu podseća na nekada nezamenljive Kodachrome dijapozitive ili Cybochrome fotografije jer koristi metod izbeljivanja boja.

Čuvanje snimljenih filmova preporučuje se u originalnim A4 poliesterskim folijama zbog pojednostavljenja sistema katalogizacije, što naravno važi za velike arhive i posebno kada se jedan list filma koristi za više snimaka – do maksimalnih 64. Takode, tokom rada laboratorija izrađuje i arhivski papirni duplikat namenjen manipulisanju, tako da je original bezbedan jer ga ne treba vaditi.

PROBLEMI ARHIVIRANJA

Moram da priznam da čak ni ovaj sistem nije idealan jer i sâm kolor-film, kakvog god kvaliteta on bio, ima mnogo manju trajnost od crno-belih filmova iste namene. Isto tako, kolor-materijali zahtevaju čuvanje na niskim temperaturama, a njihovi najveći neprijatelji jesu visoka temperatura, koja u kombinaciji s plastičnim omotima albuma za slike čini najveće gubilište slika. Obična plastika albuma sadrži ostatke hlora (PVC – polivinil-hlorid), koji doslovno jede emulziju. Na isti način i boje i lakovi novog nameštaja deluju na naše fotografije. Postavlja se pitanje da li je nov sistem zaista pravo rešenje, ali nije na odmet da ako možemo napravimo mikrofilmove i papirne kopije koristeći pigmenta mastila (Digigraphie) koji imaju trajnost filma i to bez nekih posebnih zahteva za skladištenjem. U igri su još uvek i LightJet, Chromira i Lambda uređaji kojima se digitalna slika projektuje na fotopapire velikog formata. U isto vreme, snimak na filmu trebalo bi da čuva digitalnu sliku, ali kod ovakvog sistema višestruka redigitalizacija vodi destruktiji originala: bilo da su u pitanju boje ili kvalitet – nešto što ne postoji u radu s digitalnim fajlovima. Kao zaključak treba reći da još uvek ne postoji sistem za apsolutno sigurno arhiviranje fotografija digitalnog porekla i da s nestrpljenjem očekujemo potvrdu glasina o razvoju uređaja koji će digitalne podatke snimati na standardni mikrofilm – ali u digitalnoj formi, jer i dalje se pravi digitalni zapis svodi na nule i jedinice ili tačke i crte.

PRIPREMILI: TOMISLAV PETERNEK I MILAN ŽIVKOVIC

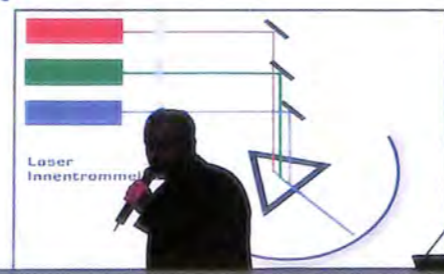
FORMAT	BR FOTOGRAFIJA	VELIČINA	CENA U EVRIMA
sp-page8	64	do 8 MB	188
sp-page20	32	do 20 MB	141
sp-page40	16	do 40 MB	108
sp-page90	8	do 90 MB	89,3
sp-page150	4	do 150 MB	75,2
sp-page350	2	do 350 MB	61,1
sp-page650	1	do 650 MB	47

die Langzeitarchivierung auf Film

die analoge Langzeitarchivierung ist die einzige Alternative, folgende Grundvoraussetzungen müssen umgesetzt werden die Laserbelichtung ist dafür die Königstechnologie

farbige Laser in additiven Grundfarben bilden nahezu das komplette Farbspektrum ab

Innentrommelbelichter die ohne Optik arbeiten, erreichen die maximale Detailzeichnung

Jedan od slajdova s predavanja na kome se vidi kako se projektuje laserska slika – preko prizme na doboš. Fotografija: Tomislav Peternek

FOTOKnjiga

Vi nama slike...
...mi Vama foto-knjigu

Izaberite Vaše omiljene digitalne fotografije i odštamajte ih u Vašu ličnu foto-knjigu, kalendar ili razglednicu.

Nudimo širok spektar poveza, formata i stilova, brzo i po pristupačnoj ceni u tiražu koji želite

11000 Beograd
Bulevar Despota Stefana 70/III ulaz
Tel: 011/329-2758, 329-0387
mob: 063/493-878
office@artstudio.rs

POBEDNIK CELOKUPNOG KONKURSA © MAIK ASCHEMANN, NEMAČKA

Jedna od izložbi koja prati svaku Photokinu jeste Glanzlichter. Ova izložba rezultat je konkursa koji raspisuje nemačko udruženje "Projekt Natur & Fotografie". Na konkursu učestvuju fotografi iz cele Evrope što znači da je konkurencija veoma "oštra" ali je zato nivo i kvalitet fotografija na izuzetno visokom nivou što dokazuje i ova izložba. Mogućnost da se nadete u ovako elitnom društvu i pri tom osvojite neku od vrednih nagrada, sasvim je dovoljan motiv da vašim fotografijama doprinesete ovoj izuzetnoj izložbi i ujedno dodate ime Srbije na dugačku listu zemalja učesnika. Ove godine, Refoto je u nekoliko navrata ispratio temu fotografisanja prirode i njenog živog sveta pa se nadamo da će se probuditi i oni "stidljivi" i do sad skriveni fotografi i pokazati svoje fotografsko umeće.

GLANZLICHTER 2009

PROPOZICIJE ZA KONKURS:

Teme: "Veličanstvena divljina", "Lepota biljaka", "Proroda kao umetnost", "Umetnici na krilima", "U svetu sisara", "Divlje mačke sveta", "Zamišljeno crveno", "Duhoviti pogled na prirodu".
Participacija iznosi 18 evra po aplikaciji, a krajnji rok je 15. januar 2009. godine.

POBEDNIK U KATEGORIJI "UMETNICI NA KRILIMA" © DAVID PATTYN, HOLANDIJA

Prihvataju se dijapozitivi i digitalne fotografije, a od ove godine može se obaviti i on-lajn aplikacija (na veb-adresi: www.glanzlichter.com/online2009.cfm), pri čemu se prilažu "preview" verzije fotografija u JPG formatu, do 1.024 piksela po dužoj stranici. U slučaju nominacije, potrebno je i na CD-u ili DVD-u priložiti i originalne fajlove, u punoj rezoluciji JPG ili TIFF formata u RGB kolornom profilu.

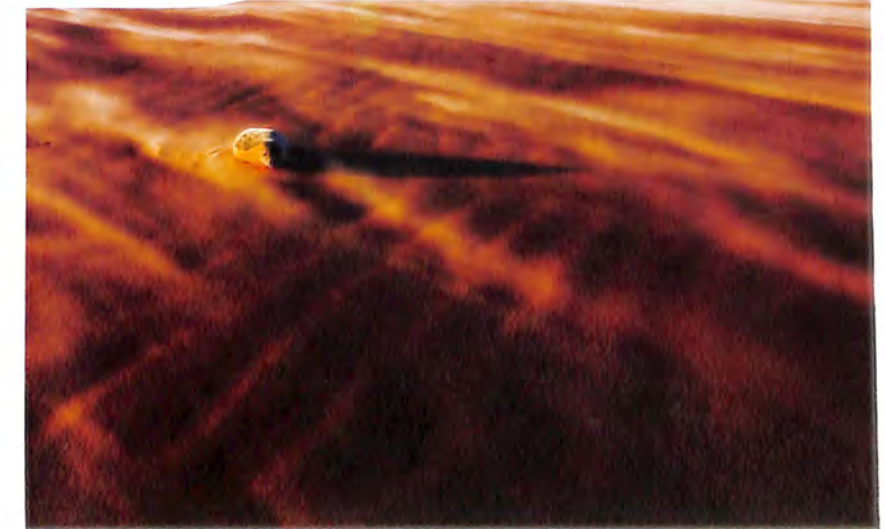
Za svaku kategoriju dodeljuju se glavna nagrada i devet pohvala. Ukupna suma za nagrade iznosi 26.000 evra, pored čega i Nemačko udruženje za fotografiju dodeljuje zlatnu, srebrnu i bronzanu medalju, a predviđena je i specijalna nagrada Fritz Pölking za temu "U svetu sisara", u iznosu od

POHVALA U KATEGORIJI "ŽIVOTINJE PLANINA" © BART BREET, HOLANDIJA

POHVALA U KATEGORIJI "SVET SISARA" © KARL GRILLITSCH, AUSTRIJA

POHVALA U KATEGORIJI "SVET SISARA" © JASPER DOEST, HOLANDIJA

250 evra, knjiga fotografija i jedan originalan potpisan print Fritza Pölkinga. Pored glavnog takmičenja, raspisuje se i konkurs za juniore, do 17 godina. Sve nagradene fotografije biće objavljene u knjizi "Glanzlichter 2009", kao i na Internetu, a dobitnici glavnih nagrada predstaviće se na četiri izložbe koje će biti prikazane u više od dvadeset gradova širom Nemačke. Svečana ceremonija dodeljivanja nagrada biće održana u okviru jedanaestog međunarodnog festivala prirodnačke fotografije, od 21. do 24. maja 2009. godine. Radove slati na adresu: Projekt natur und fotografie, Schulstrase 7, D-56729 Montreal. Tel: ++49 (0)256516764. Sve informacije nalaze se na sajtu: www.glanzlichter.com.

GLANZLICHTER 2008

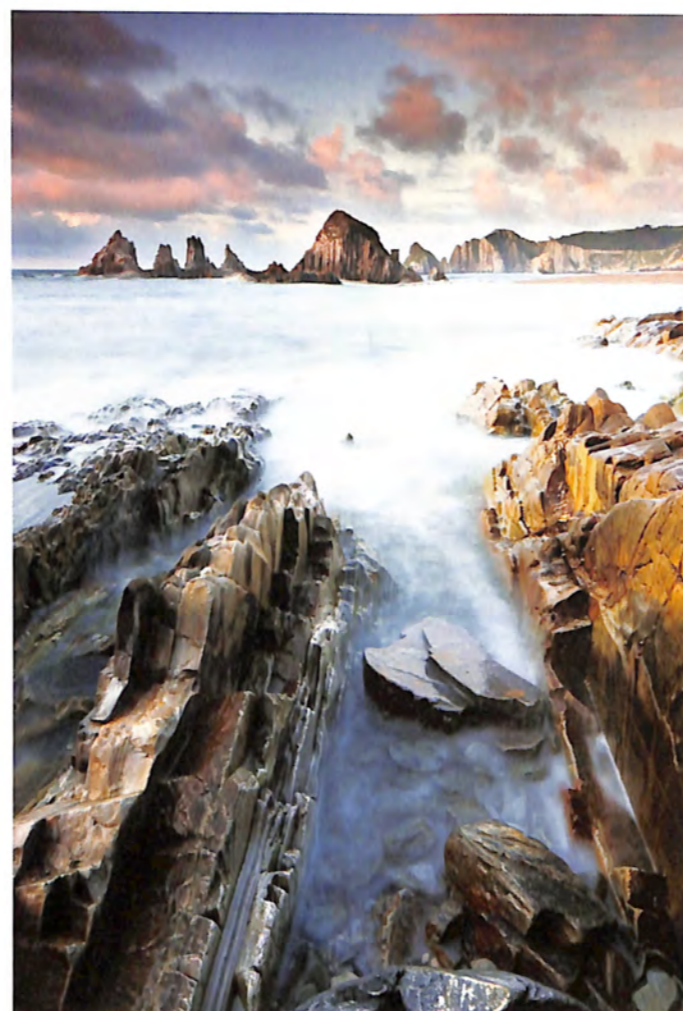
MEĐUNARODNI KONKURS FOTOGRAFIJE PRIRODE

POBEDNIK U KATEGORIJI "ŽIVO PROSTRANSTVO PUSTINJE" © HARALD PIETA, NEMAČKA

DOBITNIK NAGRADE "FRITZ PÖLKING" © GASTONE PIVATELLI, ITALIJA

POHVALA U KATEGORIJI "VELIČANSTVENA DIVLJINA" © JOSE ANTONIO FERNANDEZ, ŠPANIJA

POHVALA U KATEGORIJI "SVET SISARA" © SEPPO POLLANEN, FINSKA

SteadyShot
INSIDE

SONY

BIONZ

α

NOVO! ALPHA A900 24MPiX FULL FRAME CMOS NOVO!

Alpha A200K KIT 18-70mm 495 eur
Alpha A200W KIT 75-300mm 695 eur

Alpha A350K KIT 18-70mm 735 eur
Alpha A350X KIT 18-70+55-200mm 940 eur

Alpha A300K KIT 18-70mm 595 eur
Alpha A300X KIT 18-70+55-200mm 790 eur

Alpha A700P KIT 18-70mm 1550 eur
Alpha A700P KIT 16-105mm 1550 eur

MOGUĆNOST TESTIRANJA APARATA PRE KUPOVINE !

Axel Foto d.o.o
Sarajevska 86
11000 Beograd
011/3482-113

BM Foto d.o.o
Bul. AVNOJ-a 12ž/5
11070 N. Beograd
011/311-9988

Foto Oprema d.o.o
Surčinski put 1/o
11070 N. Beograd
011/3129-136

www.sony.co.yu

▲ © Hartmut Schwarzbach, "Argus", Filipini. Serija fotografija o stanovnicima Manile koji žive u sirotinjskim naseljima u potpunom siromaštvu, bez čiste vode, struje, toaleta, bez čistog vazduha.

UNICEF

PHOTO OF THE YEAR

U okviru izložbenog programa Fotokine postavljena je obimna i izuzetno potresna kolekcija fotografija u organizaciji Unicefa. Ovogodišnja izložba s temom "Deca – dar budućnosti, IV", prikazuje decu u tragičnim a, nažalost, učestalim scenama patnje i teške borbe za opstanak. Fotografije svojom brutalnom istinitošću ostavljaju bez daha. Jedan od primera jeste jedanaestogodišnja devojčica iz

◀ © Jan Grarup, "Posledice", Kašmir, Pakistan. Petogodišnja devojčica, Rahila, oporavlja se u ICRC bolnici, u Muzaffarabadi. U zemljotresu su joj slomljene obe noge, pa je bila hospitalizovana. Snažan zemljotres, dogodio se u Kašmiru, 8. oktobra, 2005. godine. Sa centrom u Pakistanu i jačinom od 7,6 stepena Rihterove skale, smatra se za do sada najstrašniju prirodnu katastrofu koja se desila na teritoriji Kašmira. Veruje se da je više od 73.000 ljudi poginulo, povređenih je 100.000 a gotovo tri miliona ljudi ostalo je bez doma. Zemljotresom su uništene kuće i sela i razoreni gotovo svi planinski putevi, čime su preživeli ostali u potpunoj izolaciji. Spasilačke ekipe su pomno radile kako bi sačuvali što više ljudi od predstojeće zime. Ovaj poduhvat smatra se najtežim humanitarnim poduhvatom u poslednjih nekoliko godina. U periodu nakon smrtonosnog zemljotresa, broj mrtvih je, nažalost, nastavio da raste, a Ujedinjene nacije su upozorile da će još dosta ljudi umreti od hladnoće i gladi, pre dolaska proleća.

◀ © Finbarr O'Reilly, "Demokratski Kongo", 2006. Žrtve dečije paralize Aron Mahuka (8), Singi Ndombasi (4) i Prefina Nzuzi (5), čekaju terapiju u Međunarodnom centru za obolele od dečije paralize, osnovane u Kinshasi – glavnom gradu Demokratske republike Kongo.

▲ © Oded Balilty, "Aptopix", Černobil, Ukrajina. Vika Chervinska, osmogodišnja Ukrainka, obolela od raka, s majkom čeka da dobije terapiju u Dečijoj bolnici u Kijevu. 18. aprila, 2006. organizacija "Greenpeace" demantovala je procenu Ujedinjenih nacija da će "broj mrtvih od posledica radijacije nakon nuklearne katastrofe u Černobilu, biti oko 4.000." Najnovija proučavanja pokazala su da je već oko 90.000 ljudi smrtonosno obolelo od raka. U svetu se ovog meseca obeležava dvadesetogodišnjica od eksplozije u Černobilu, koja je poslala radioaktivni oblak ka Evropi.

Avganistana koja, licem punim sumnje, gleda u četrdesetogodišnjeg čoveka pored sebe – svog muža. Ali, u narednom primeru nepokoriva vedrina i dalje se nalazi na licu petogodišnje devojčice dok leži u bolnici Pakistana, pateći od teških povreda posle zemljotresa 2005. godine. Nažalost, ovogodišnju izložbu obeležili su prizori teških, i često vrlo nehumanih uslova života dece koji donose zatsrašujuću i zabrinjavajuću sliku sveta u kom živimo. Izložba sadrži sve poredničke radove iz 2006. i 2007. godine, kao i odabir najboljih u ovogodišnjoj konkurenciji. Nagrada "UNICEF Photo of the Year" dodeljuje se deveti put. Organizacija Unicefa u Nemačkoj nagraduje najbolje umetničke i dokumentarne

◀ © Hannah Polak, "Duvanje lepka", Moskva, Rusija. Potresna reportaža o deci beskućnicima kojih u Moskvi ima neverovatnih 1.200.000. Žive po kanalizacionim i podzemnom delu grada gde su toplovodne cevi. U katastrofalnim uslovima života bez dnevnog svetla i velike vlažnosti jedu tuđe ostatke a jedino utočište pronalaze u drogama.

◀ © Stephanie Sinclair, Portret "mladenaca" – Faiz Mohammeda (40) i Ghulam Haidera (11), u svom domu, u selu Damarada, u provinciji Ghor (Avganistan). Devojčica žali što se udaje, jer je htela da postane učiteljica. Udate devojčice retko nastavljaju školovanje ograničene ekonomskim i socijalnim položajem. Roditelji ih ponekad namerno ispisuju iz škole da bi sprečili eventualnu seksualnu aktivnost pre braka. A od trenutka kad otac odobri veridbu, obrazovanje prestaje. U proseku, oko 57 procenata avganistanskih devojčica uda se pre šesnaeste godine. Rane trudnoće kao i prapratne komplikacije pri porođaju nisu redak slučaj.

▲ © Per-Anders Pettersson, "Deca s ulice", 2006, Kinšasa, Kongo. Esther Yandakwa (9) puši cigaretu dok joj prijateljice doteruju kosu. Ona je beskućnik i radi kao prostitutka sa četiri četrnaestogodišnje drugarice. One žive napolju pored zagađene reke. Esther živi na ulici već tri godine od kad je pobjegla od roditelja. Povremeno živi u skloništu za beskućnike. Puši cigarete, marihuanu, pije viski i ponekad uzima Valijum. Za svoje usluge dobija većinom 1 američki dolar. Pretpostavlja se da oko 15.000 dece živi na ulicama Kinšase. Posle četrdeset godina diktature bivšeg predsednika konga Mobuto Sese Seko, zemlja je u potpunom rasulu, a prvi demokratski izbori 2006. godine doneli su tračak nade da će se kvalitet života poboljšati.

▼ © Shehzad Noorani, "Deca crne prašine". Dok čisti ugljene štapiće koje ostaju od potrošenih baterija, Marjina pokušava da uspa da dete u krilu. Posle muževljeve smrti, emigrirala je u Dhaku, sa svoje petoro dece, od kojih su četiri devojčice. Sada radi u "radionici za baterije", na obali reke Buriganga. Brišući suze Marjina kaže: "Bez obzira na to koliko ja i moja deca radimo, i dalje smo u dugovima svakog meseca. Ne znam šta više da radim. Nemam više ništa što bih mogla da prodam i otplatim dug." Okruženje "radionice" je u oblaku ugljene prašine i ostalih ostataka. Deca se igraju u radnoj oblasti dok se ne umore i odu na spavanje. Oblast je toliko zagađena, da su deca najčešće obolela od jedne ili više vrsta

infekcija. Nekima od njih konstantno teče krv iz nosa. Postoje stotine ovakvih fabrika i radionica po periferiji ali i unutar glavnog grada Bangladeša. U industriji se zapošljavaju hiljade žena i dece. Po ceo dan oni otvaraju potrošene baterije i vade ugljena jezgra, koja su iskoristiva kao sekundarne sirovine. U toku pomenutog procesa, deca udišu milione čestica fine prašine. U zavisnosti od količine posla, svako dobije oko 5 do 15 taka dnevno (1 američki dolar vredi 60 taka). Potrebno je 4 do 12 dana rada da bi se zaradio jedan američki dolar. Žene i deca u ovakvim manufakturama suočavaju se s najgorim uslovima života u celom svetu.

▼ © Moises Saman, Gardez, Avghanistan. Nedelja, 22. maj, 2005. Devetogodišnji Hazrat Bibi leži krevetu Gradske bolnice Gardez, oporavljajući se od žestokih opekotina nastalih u eksploziji kerozinskog ulja, dok je pokušavao da upali lampu. Visokozapaljiv kerozin krijumčari se iz američkih baza i na ulicama prodaje avganistanskim porodicama za kućnu upotrebu, što često rezultuje slučajnim eksplozijama.

fotografije koje se tiču životnih uslova dece širom sveta. Na izložbi je učestvovalo dvadeset i pet fotografa iz dvanaest zemalja s ukupno šezdeset i pet fotografija. Među fotografima su: Jan Grarup (Danska), Stephanie Sinclair (SAD), Marcus Bleasdale (Velika Britanija), Hanna Polak (Poljska), Oded Balilty (Izrael), Musa Sadulajev (Čečenija), Hartmut Schwarzbach (Nemačka), Shehzad Noorani (Bangladeš)... Izložbu podržava časopis GEO i Citybank Nemačka.

► © Jonathan Torgovnik, "Majke genocida, deca silovanja", Ruanda. Josianne Ruyange (27) sa sinom Vedaste Ndikubwimana (11). Serija portreta majki s decom koju su rodile posle učestalih silovanja koja su se dešavala tokom genocida u Ruandi 1994. Neke od majki prihvatile su decu bez obzira na to u kakvim neljudskim uslovima su začeta a neke i dan danas imaju odbojnost i ne mogu s decom da uspostave pravi materinski odnos.

▼ © Steven Achiam "Dečaci – sumo-rvanči", Hiragaya sumo klub. U Japanu, mnogi roditelji na sumo-trening gledaju kao na "skolu života". Sumo rvanje naročito je dominantno kao fenomen srednje klase. Oko 50.000 dečaka, uzrasta od četiri do četrnaest godina, pohađa sumo-rvanje posle časova u regularnoj školi. Gojaznost, iako nije obavezan deo početnog treninga, ipak donosi prednosti. Dečaci iz Hiragaya i Sagawa sumo klubova treniraju zato što vole borbu i osećaj pripadanja klubu. U borbi je forsiranje do suza, do cepanja kože, sastavni deo "duha". U Japanu, sumo-rvanje je više od igre – to je uvažan način života. Međutim, u poslednjih deset godina, popularnost ovog

sporta je znatno opala. Kriza zbog uvođenja pivskih flaša i batina metalnim palicama, dovela je u pitanje metode treninga, naročito kada je sedamnaestogodišnji dečak izgubio život od posledica povreda izazvanih profesionalnom sumo nepokolebljivoću. Više od 1.500 godina star, ovaj visokocenjen sport, obavezuje mlade atlete na hiljade bolnih časova pre nego što zasluže titulu šampiona. Ali uspešna karijera takođe je povezana i s drastično kraćim životnim vekom. Profesionalni rvač živi desetak godina kraće od prosečnog japana, često oboljeva od dijabetesa, a verovatnoća za srčani udar je znatno veća.

▲ © Nir Elias, "Mladi gimnastičari u Kini". Trener isteže mladu gimnastičarku u toku priprema u Centru za gimnastiku na Univerzitetu sporta u Sanghaju.

© PHILIPP JEKER, "GEJŠA", PRVA NAGRADA

© RUI CAMILO, DRUGA NAGRADA

© SIMONE ROSENBAUER, "PIPI DUGA ČARAPA", TREĆA NAGRADA

Canon ProFashional Photo Award 2008

Po šesti put u Nemačkoj "Canon" je dodelio najprestižnije nagrade u oblasti modne fotografije. U konkurenciji više od 4.000 radova pobjedila je fotografija Filipa Džekera (Philipp Jeker) pod nazivom "Gejša". Ova visokostilizovana i sofisticirana fotografija pleni svojim smelim "stajlingom" (ručna torba na glavi modela, naopako nacrtane trepavice, usta našminkana u gejša stilu, monohromatičnost...) i sasvim jednostavnim fotografskim pristupom: difuzno svetlo, savršena oštrina koja nam daje mnoštvo detalja i minimum postprodukcije. Jednostavnost, pre svega, ali i savršenstvo izvedbe doneli su Filipu Džekeru prvu nagradu i 8.000 evra.

Drugoplasirani Rui Kamilo (Rui Camilo), pored nagrade, dobio je 3.000 evra, a Simone Rosenbauer osvojila je treću nagradu i 1.000 evra za provokativnu fotografiju pod nazivom "Pipi Duga Čarapa", koja predstavlja svojevrsan napad na ustaljene koncepte modne fotografije. Za novu nadu ili talenat proglašena je Vera Šeper (Vera Schäper), koju je "Canon" nagradio fotoaparatom Canon EOS 40D. Ovo takmičenje, svake godine privlači mnoge mlade i neafirmisane modne fotografe, ali i profesionalce koji, upravo, svojim kvalitetom doprinose da nagrade, i prateća izložba, imaju veoma visok standard, a ujedno i smelost da pokažu i nagrade nove pristupe. www.canon-profashional-photo-award.de

© VERA SCHÄPER, NAGRADA ZA TALENT

Ellen Auerbach

"Svi novi počeci..."

Elen Auerbah (Ellen Auerbach 1906 – 2004) spada u velike fotografe avangarde. U Kete Kolvic (Käthe Kollwitz) muzeju u Kelnu izloženo je sto fotografija iz zbirke istoimenog muzeja i fonda AUB, ali i iz jedne privatne zbirke iz Minhena, od kojih je 33 fotografije ovde prvi put izloženo, a to su čak i prve kopije s njenih negatifa. Elen je rođena u Karlsruheu, a pre nego što

pokušavala da u najobičnijim prizorima pronade mnogo dublje značenje, tj. ono suštinsko. Do sedamdesetih godina prošlog veka njene fotografije bile su skoro nepoznate, a počele su da dobijaju priznanje sa sve većim interesovanjem za fotografiju dvadesetih godina dvadesetog

© ELLEN AUERBACH, KALIFORNIJA, 1950

© ELLEN AUERBACH, KALIFORNIJA, 1950

se posvetila fotografiji, studirala je vajarstvo i crtanje u rodnom gradu i u Štutgartu. Godine 1929. uči kod Valtera Peterhansa (Walter Peterhans), fotografa u Bauhausu, i ubrzo otvara svoj fotografski studio zajedno s Gretom Štern (Grete Stern). Godine 1933. odselila se prvo u Palestinu, pa u London, da bi na kraju otišla u Ameriku, gde je i umrla u 98. godini, u Njujorku. Većina njenih radova nastala je na mnogobrojnim putovanjima gde je sa "svojim trećim okom", kako je nazivala svoj fotoapar, uvek iznova

veka, ali i zbog interesovanja za rad fotografa u egzilu, kao i zbog jačanja ženskog pokreta. Pri tom su, tek poslednjih godina, istraženi njeni radovi nastali u studiju koji je osnovala zajedno s Gretom Štern. Ovu veliku i značajnu

© ELLEN AUERBACH, BRUKLIN, 1937

izložbu ugostio je jednako važan i poseban muzej koji nosi ime čuvene nemačke umetnice Kete Kolvic (Käthe Kollwitz), koja se bavila slikanjem, crtanjem i vajarstvom. Njen socijalno i politički angažovan rad daje drugačiju sliku o ženi umetnici koja je svojim, često "mračnim" i teškim crtežima i skulpturama ostavila neizbrisiv trag u istoriji savremene nemačke umetnosti. Muzej, pored ove stalne postavke, organizuje samostalne izložbe umetnika čiji je rad, na neki način, povezan s radom Kete Kolvic. Elen Auerbah kao samosvesna žena umetnik, koja je proputovala "pola sveta", doprinosi boljem sagledavanju života i delovanja još jedne nemačke umetnice prve polovine dvadesetog veka.

© ELLEN AUERBACH, NJUJORK, 1954

MARINUS I HEARTFIELD

"Retki trenuci istine"

Za svaku Fotokinu muzej "Ludwig Keln" (Ludwig Cologne), poznat po velikoj zbirci fotografija, organizuje fotografsku izložbu. Ovogodišnja je pomalo atipična jer se ne bavi klasičnom fotografijom već fotomontažom u periodu neposredno pred Drugi svetski rat. Kroz originalne fotomontaže, plakate i naslovne strane dnevnog lista *Marianne* prikazani su, u manjem broju, radovi Džona Hartfilda (John Heartfield), najpoznatijeg predstavnika foto-montaže iz tog perioda, ali i skoro nepoznatog autora čiji su radovi potpisani pod pseudonimom Marinus. Na

izloženim radovima Hitler je prikazan kao slabo razborit moler, imbecilni mladoženja iz Vagnerove opere "Tristan i Izolda", kao zli demon... Politička fotomontaža bila je izuzetno popularna u Francuskoj i naročito zastupljena u dnevnom listu *Marianne*. U međuratnom periodu ovaj dnevni list objavio je više od 250 ovakvih ilustracija, od čega je većina prikazana na naslovnoj strani. Osnovu za ovaj tip fotomontaže postavio je Džon Hartfild, dugogodišnji saradnik pomenutog lista. Dok je njegovo delo bilo neumorno proučavano, ime Jacoba Kjeldgaadra, autora

© MARINUS, FOTOMONTAŽA "DRAHTSEILAKT", PARIZ, 1940.

© JOHN HEARTFIELD, FOTOMONTAŽA "DIE DREI WEISEN AUS DEM SORGENLAND" 1935

saradnika iz *Marianne*, dugo se skrivalo pod pseudonimom Marinus. Otkriveni podaci o njegovom životu su fascinantni: od 1933. godine bio je jedan od urednika lista i svojim kritičkim portretima potpomogao razotkrivanju gotovo svih predstavnika fašističkih sila. Koristio je poznata dela Leonarda, Breughela, Delacroixa, Rodina i Franza von Stucka da bi u njih implementirao segmente fotografija iz propagandnih materijala i popularnih snimka iz aktuelne kinematografije. Zahvaljujući kinematografskom iskustvu, stvarao je u Parizu sve do invazije nemačkih trupa 1940, kada je i Hartfild bio primoran na bekstvo. Izložba po prvi put predstavlja ostatke originalnih fotomontaža Marinusa, kao i ilustrovane delove *Marianne* iz perioda kada je on bio urednik. O političkoj fotomontaži i njenom najpoznatijem predstavniku Džonu Hartfildu pisali smo u rubrici "Popularna istorija fotografije", u broju 44, decembar 2007.

© MARINUS, "DER BLINDE UND DER LAHME", PARIZ, 1940

NASLOVNE STRANICE DNEVNIH NOVINA MARIANNE S FOTOMONTAŽAMA MARINUSA

KEISUKE SHIROTA

verodostojnost sećanja ostaje pod znakom pitanja. Ova izložba predstavlja zanimljiv i vrlo uspešan spoj dve umetnosti. Iako u današnje vreme mnogi umetnici koriste fotografiju kao medij izražavanja, sama fotografija, u takvim delima, često predstavlja puki dokument nekog koncepta, dok je Keisuke uspeo da napravi pravu simbiozu fotografije i slike koja, kao završno delo, veoma "podseća" na fotografiju upravo zbog tesnog preplitanja ove dve umetnosti koje je izbrisalo granice i razlike. Keisuke Širota diplomirao je 2001. godine, a godinu dana kasnije magistrirao na Nacionalnom univerzitetu umetnosti i muzike u Tokiju, na Fakultetu lepih umetnosti. Učestvovao je na brojnim grupnim izložbama i imao više samostalnih u Japanu, a ove godine i u Španiji i Nemačkoj.

© KEISUKE SHIROTA, "OSECAJ DALJINE #45", 2008, GALERIJA "STEFAN RÖPKE"

U Galeriji "Štefan Repke" (Stefan Röpke), u Kelnu prikazani su radovi mladog japanskog umetnika, Keisuke Širota (Keisuke Shirota), rođenog 1975. godine u Kanagavi (Kanagawa), iz kolekcije "Another Day". Ovaj autor prvi put izlaže samostalno u Nemačkoj. Specifičnost njegovog rada leži u tome da je to, u stvari, kombinacija dve umetničke tehnike: fotografije i slikarstva. Kao osnovu za svaki rad Keisuke uzima fotografiju, pri čemu se promišljeno opredeljuje za banalne, "neuspele" snimke, zbog njihove zanimljive, uglavnom već apstraktno kompozicije. Bez sećanja na mesto, kontekst i vreme snimka, on stvara kombinaciju stvarnosti i kreativne fantazije. Pri tom, u slikarskoj tehnici nastavlja kompoziciju van okvira fotografije. Opredeljuje se isključivo za valere sive, čime pojačava nadrealnost. Stvara jedinstveno

umetničko delo kojim dovodi u pitanje istinitost i snagu fotografije, a daje nam verodostojan dokument o objektu fotografisanja. Kao i sećanje, naslikane ekstenzije fotografije blede ka ivici kompozicije. Iako fotografija važi za neoborivi dokument, "vizuelnu činjenicu", radovi ovog mladog Japanca dovode tu stavku u pitanje: dok posmatramo njegove fotografije, zamućene remiscencije i imaginacija neminovno utiču na objektivnost, a

© KEISUKE SHIROTA, "OSECAJ DALJINE #34", 2008, GALERIJA "STEFAN RÖPKE"

© KEISUKE SHIROTA, "OSECAJ DALJINE #40", 2008, GALERIJA "STEFAN RÖPKE"

© KEISUKE SHIROTA, "JOŠ JEDAN DAN #7", 2008, GALERIJA "STEFAN RÖPKE"

IMAGO 1:1

Sajam je mesto gde je sve izloženo, ali može da se dogodi da, kao u onoj poslovici, od drveća ne vidite šumu. Pažljivo razgledajući svaki štand, otkrili smo fascinantan fotoaparatus pod imenom Imago. Ali kada prođe prvi talas oduševljenja, stiže sledeći, mnogo veći jer je vezan za ljudsku inventivnost i još više za neverovatnu upornost koju je ispoljila Suzana Kraus vraćajući u život ovu jedinstvenu mašinu kojoj je glavni problem bio materijal za rad. Suzana je otišla toliko

daleko da danas postoji poseban brend specijalnog, prekretnog papira po imenu Imago Kraus

Imago 1:1 u prostoru. Fotografija: Annegret Kohlmayer

Kada stanete pred ovu veličanstvenu napravu dimenzija 7 x 4 x 3 metra, koju su konstruisala dva prijatelja: Werner Kraus i Erhard Höhle, prva asocijacija jeste da se nalazite pred vremenoplovom, a po mnogo čemu ova naprava to i jeste. Veoma neuobičajeni način fotografisanja zahteva od modela da uđe unutar fotoaparata koji je podeljen na dva dela: mesto na kom stoji onaj koga snimamo i mračne komore u kojoj se nalaze nosač papira i mašina za razvijanje. Do ravne površine koja nosi papir, slika stiže preko jedinstvenog sistema ogledala koji funkcioniše poput refraktora i skraćuje neophodni put za projekciju. Papir koji se koristi jeste takav da se njim može rukovati u uslovima prigušenog laboratorijskog svetla jer ima osetljivost od samo 5 DIN (ISO). Takva minimalna osetljivost zahteva neverovatnu snagu svetla i zato se unutar prostora u kojem se fotografije nalazi sistem za rasvetu snage 15.000 Ws koji pokreću pet generatora. Kako smo već pomenuli neverovatnu upornost Suzane Kraus, objasnimo vam i o čemu je tu, u stvari, reč. Imago koristi rolnu presenzibilisanog fotopapira koji daje direktni crno-beli pozitiv formata 60 x 200 cm. Kako veliki

Otac i ćerka, 2007, Sammlung Kraus

Akt, 2007, Susanna Kraus i Annegret Kohlmayer

Suzana Kraus (u desnom čošku se nazire) i projekcija Ivane Brezovac u mračnoj komori. Papir koji koristi Imago ima osetljivost ISO 5, dok je fotografija u mračnoj komori unutar ogromnog fotoaparata snimljena uz maksimalnu moguću osetljivost digitalnog fotoaparata – 25.600 ISO

broj naših čitalaca ne zna o čemu je tu reč, jer to čak nije bio ni deo standardnih crno-belih procesa, moraćemo malo da pojasnimo stvari. Pored "normalnih" papira postojala je ogromna količina raznovrsnog fotomaterijala namenjenog specijalizovanim grafičkim poslovima, a među njima je bilo i fotokopiranje. Ako mislite da je ovaj izraz nastao s pojavom kserografskog postupka – varate se. Fotokopiranje je bilo baš to što mu i ime govori, a izvodilo se kontaktiranjem ili, ređe, presnimavanjem dokumenata i knjiga (ja čak imam nekoliko knjiga ovako iskopiranih davnih pedesetih godina). Postojao je čak i DuPont BLD grafički film gde je sufiks označavao namenu i način rada: "bright light duplicating", a ja sam ga često koristio za izradu crno-belih dijapozitiva od originala u boji. Kao što znamo crno-beli fotografski materijali nisu više tako široko rasprostranjeni, a ovi, pomalo egzotični, skoro su nestali s tržišta i Imago je ostao bez mogućnosti za rad. Suzana to nije htela da dozvoli i bukvalno je proganjala poslednje proizvođače sve dok nije došla do jedinstvenog i skoro neverovatnog spoja: kompanija "Ilford" rešila je da joj proizvodi podlogu koja se potom šalje u Zagreb, gde se u preduzeću "Fotokemika" stavlja emulzija. Tako se na tržištu pojavio nov, jedinstven brend: Imago Kraus crno-beli prekretni foto-papir

Unutar prostora za fotografisanje sa Suzanom Kraus. Jasno se vidi višestruka slika koju daje sistem ogledala za prenos slike do fotopapira

koji se može kupiti i u listovima i koriste ga svi koji imaju fotoaparatus velikog formata. Razvijene fotografije lepe se na različite podloge, a jedan od sistema koji je u upotrebi jeste silikonsko kaširanje koje je sada apsolutni galerijski hit, pa ćemo i o njemu pisati u nekom od sledećih brojeva. Fotoaparatus je do sada urađen velik broj umetničkih i multimedijalnih projekata i mi od sveg srca želimo da Suzana i njeni prijatelji koriste ovu prelepu spravu još dugo godina.

M. ŽIVKOVIĆ

Autoportret – otac i ćerka, 2007, Sammlung Kraus

IMAGO 1:1

Pronalazači: Erhard Höhle i Werner Kraus

Sklapanje Imago fotoaparata

Montaža aparata za razvijanje eksponiranog fotopapira

Suzana Kraus pored autoportreta svog oca. Obratite pažnju da je snimajući sebe Werner Kraus iskoristio mogućnost i napravio dvostruku ekspoziciju

Nov brend na tržištu fotomaterijala

KRAUS SILBER-GELATINE PAPIER

zložba finalista "Sonijevo" konkursa pod nazivom "Sony World Photography Awards 2008" trenutno je na "svetskoj turneji", a jedna od stanica bila je i Fotokina, tj. "Seippel" galerija u Kelnu. Ovo je fotografski konkurs za profesionalce i amatere, a o njegovom visokom nivou, pored odličnih fotografija, govori i činjenica da je žiri sastavljen od skoro sto počasnih i stalnih članova, od kojih su mnogi velika i uvažena imena savremene fotografije: Mary-Ellen Mark, Bruce Davidson, Martin Parr, Susan Meiselas, Nana Goldin, Martine Franck, Elliot Erwitt, Rankin... Oni čine svojevrsan odbor, a taj odbor, ove godine, imao je zadatak da odabere najbolje fotografije u dvanaest kategorija za profesionalce i devet za amatere. To nije bio nimalo lak zadatak jer je za konkurs pristiglo čak 70.000 fotografija od autora iz 178 zemalja! Teme pokrivaju širok spektar fotografskih pravaca i pristupa: od dokumentarne fotografije, sporta, arhitekture, mode, akta, nauke, do portreta, fotografije prirode i životinja, reklamne fotografije... Izložba nosi naziv "Discovering a World of Images", a posle mnogih svet-skih gradova završice se u Kanu, 2009. godine, gde će fotografije biti predstavljene u okviru festivala fotografije. Posebna nagrada pod nazivom "L'iris d'or", za najbolje sveobuhvatno delo (jedinствену seriju fotografija), dodeljena je Vanesi Vinšip (Vanessa Winship) za seriju fotografija devojčica u osnovnoj školi u pograničnim delovima Turske.

© VANESSA WINSHIP, NAGRADA "L'IRIS D'OR"

SONY AWARDS

© GIACOMO BRUNELLI, NAGRADEN U KATEGORIJU "PRIRODA"

© NATALIE BOTHUR, NAGRADENA U KATEGORIJU "AKT"

"Sony", takođe, pomaže i visokim školama – akademijama na kojima se izučava fotografija. Program za univerzitete, s prošlogodišnjih deset, porastao je na šezdeset univerziteta ove godine, a zadatak za studente jeste

da snime jednu fotografiju koja će se baviti temom okruženja specifičnog za njihovu zemlju. Univerzitet koji pošalje na konkurs najbolje fotografije dobiće veliku materijalnu pomoć u vidu foto-opreme.

© MOISES SAMAN, NAGRADEN U KATEGORIJU "FOTONOVINARSTVO"

© ROBIN UTRECHT, NAGRAĐEN U KATEGORIJI "SPORT"

Izložbu prati i odličan katalog s fotografijama finalista i nagrađenih. Za sledeću godinu "Sony World Photography Awards" najavio je saradnju s humanitar-

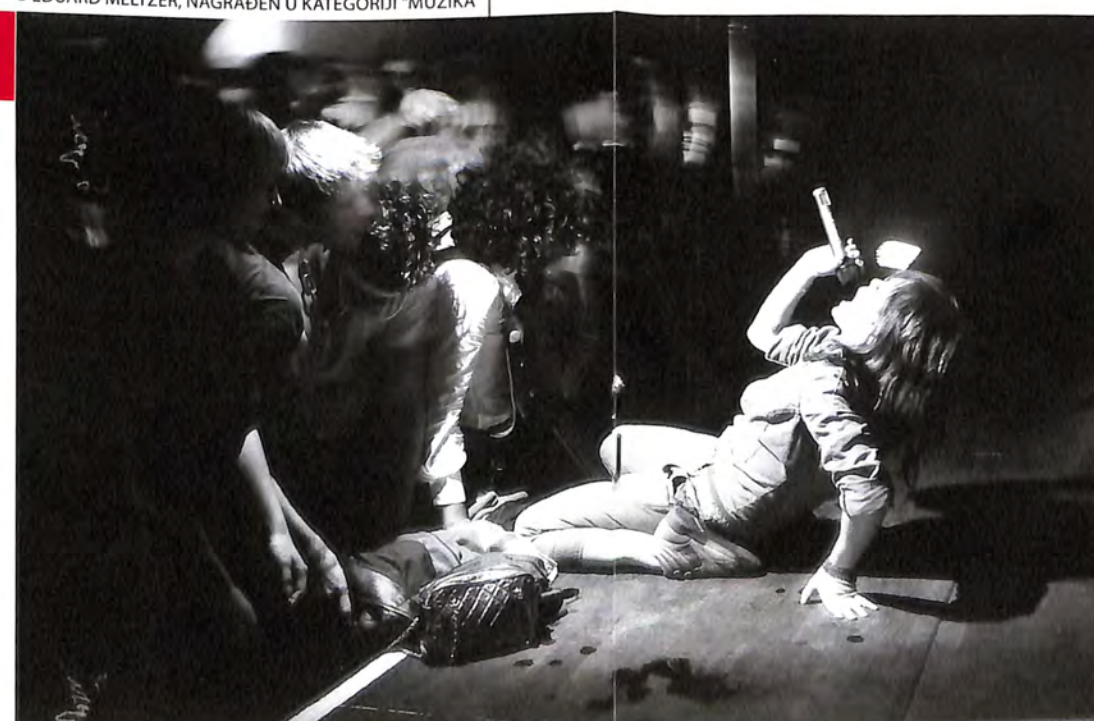
nom organizacijom "Prince's Rainforests Project", koja radi na očuvanju kišnih šuma u svetu. I ovaj konkurs posvećen je profesionalcima i amaterima. Pobednik

u konkurenciji profesionalaca dobiće grant da fotografiše kišne šume i njihov uticaj na okruženje. www.worldphotographyawards.org

© ARUP GHOSH, NAGRAĐEN U KATEGORIJI AMATERA, NA TEMU "PORTRET"

© EDUARD MELTZER, NAGRAĐEN U KATEGORIJI "MUZIKA"

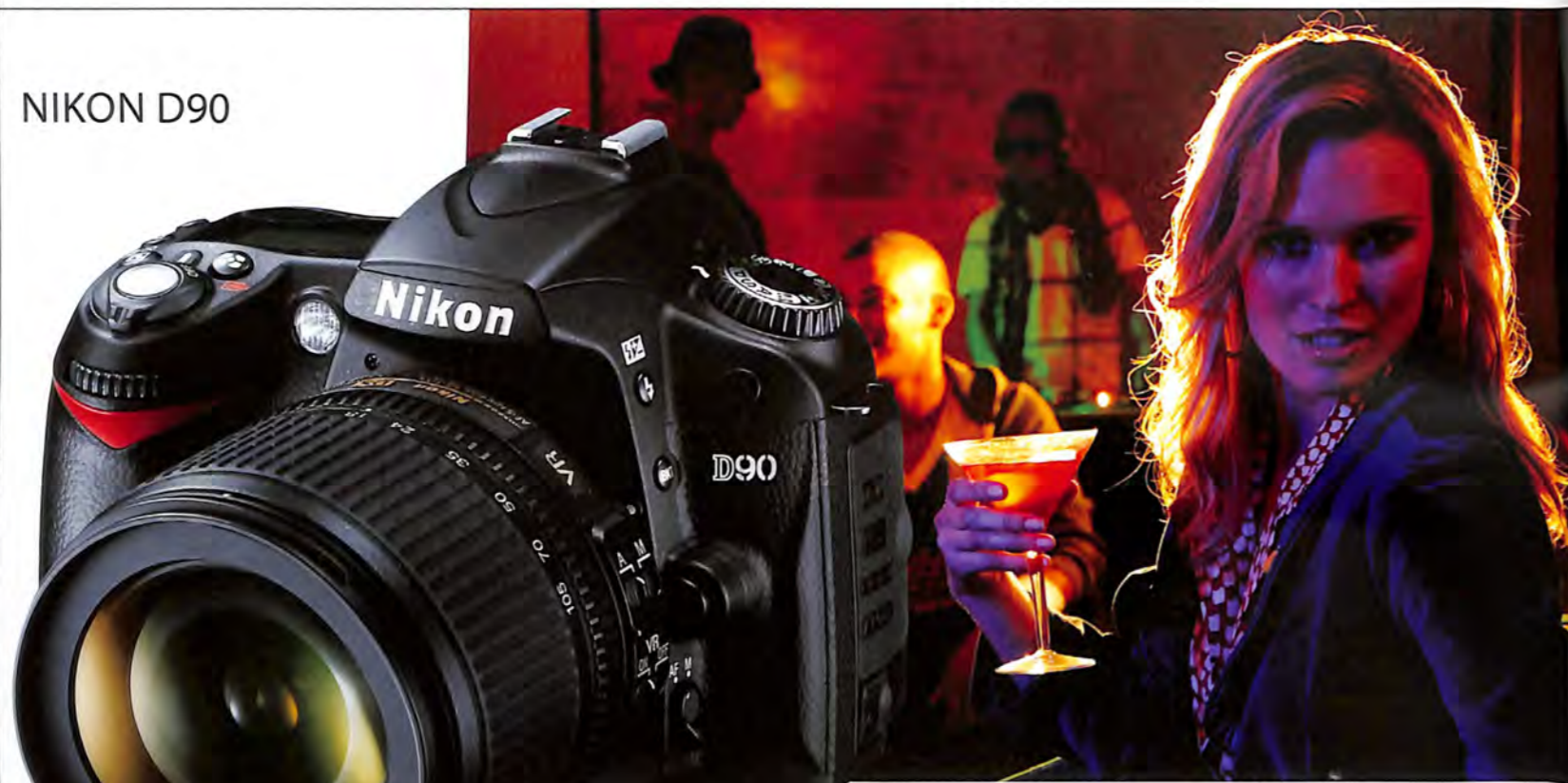

© FABRIZIO CESTARI, NAGRAĐEN U KATEGORIJI "REKLAMA"

© VALESKA ACHENBACH & ISABELA PACINI, NAGRAĐENE U KATEGORIJI "MODA"

NIKON D90

Jedinstvene mogućnosti

Ovaj fotoaparati zamenice Nikon D80 u srednjoj kategoriji, ali će ostati upamćen u istoriji kao prvi D-SLR fotoaparati s mogućnošću snimanja video-zapisa. Šta nam osim ove jedinstvene mogućnosti, za D-SLR fotoaparati, Nikon D90 još donosi, možete pročitati u našem testu

BORIS BJELICA

Namenjen je fotografima entuzijastima i došao je kao zamena za Nikon D80 dve godine nakon njegovog pojavljivanja na tržištu. Iako na prvi pogled izgleda isto kao i njegov prethodnik, donosi puno novina. Neke od njih jesu: CMOS senzor s efektivnom rezolucijom od 12,3 miliona piksela, EXPEED procesor za obradu slike sličnih karakteristika kao kod D300 i mogućnost izbora osetljivosti od ISO 200 do 3.200 s proširenjem na ISO 6.400 (Hi1) i ISO 100 ekvivalentno za (Lo1). Posедуje i nove napredne opcije kao što su: živi prikaz slike na displeju (Live View), sistem za čišćenje senzora, aktivni D-Lighting, Picture Control, sistem za prepoznavanje scena i mogućnost snimanja video-zapisa. Video-zapis je najveća novina za D-SLR fotoaparati, pa tako D90 može da snima video-zapis sa zvukom u HD rezoluciji od 1.280 x 720 (720 p) sa 24 sličice u sekundi u AVI formatu. Vreme video-zapisa ograničeno je na 5 minuta u maksimalnoj rezoluciji ili na 20 minuta s manjim rezolucijama i preporučuje se da memorijska kartica bude većeg kapaciteta od 2 GB. Za vreme snimanja video-zapisa automatski izoštravanje ne funkcioniše, već je potrebno izoštriti automatski pre početka snimanja ili se koristi manuelno izoštravanje. U

poređenju sa HD amaterskim kamerama daleko veći senzor na ovom fotoaparatu obezbeđuje bolji kvalitet slike, bolju kontrolu dubinske oštine i fantastične ISO karakteristike tokom snimanja u uslovima kada je svetlo slabo. Snimanje HD video-zapisa pokreće se iz "Live View" načina rada pritiskom na dugme "OK". Jedino što ergonomija fotoaparata ne dozvoljava isti komfor kao kada snimamo s kamerom i što se ne može automatski izoštravati za vreme snimanja, a i vreme snimanja video-zapisa je ograničeno. Ovu mogućnost snimanja video-zapisa treba posmatrati samo kao dodatak na već odlične mogućnosti koje pruža ovaj fotoaparati i moći ćete da zabeležite zapis u vidu pokretnih slika kad vam zatreba.

VEĆI DISPLEJ I UNAPREĐENA KONTROLA: Ako ga uporedimo s njegovim prethodnikom D80, razlike u izgledu, dimenzijama i konstrukciji veoma su male. Kvalitet izrade na istom je nivou kao i kod D80. Spoljni delovi fotoaparata napravljeni su od kvalitetne plastike, unutrašnjost je od metala, što u kombinaciji s odličnom ergonomijom daje fotoaparatu ozbiljniji izgled i omogućava komforno rukovanje. Na gornjem delu fotoaparata raspored komandi ostao je isti kao i kod D80: ima točkić za izbor ekspozicijskih režima rada, kontrolni displej koji može biti osvetljen okretanjem ON/OFF dugmeta, kao kod profesionalne serije fotoaparata. Tu je AF dugme za direktan izbor autofokusnih režima rada i dva točkića za izbor komandi, što je dobro za sve korisnike koji fotografiju u manuelnom režimu rada. Najviše promena vidljivo je na zadnjem delu fotoaparata gde sada dominira veliki displej dijagonale tri inča istog kvaliteta kao i kod D300 i D700. Prikazana slika na displeju ima realnu reprodukciju boja i veoma oštar prikaz čak i kada ga gledamo pod uglom, što je važno kada koristimo živi prikaz slike. Dugme "OK" sada se nalazi u centru džojstika, a dobio je dva nova dugmeta. "Lv" dugme kojim se aktivira živi prikaz slike i "Info" dugme koje kada jednom pritisnemo vidimo na displeju sve postavljene elemente za fotografisanje, a pritiskom drugi put možemo preicom promeniti neke parametre bez ulaska u meni. Sve komande lako su dostupne s intuitivnim rasporedom, tako da će se lako snaći i korisnici koji se prvi put sreću s ovim fotoaparatom. Tražilo pokriva 96 odsto kadra i slika u njemu je velika i svetla, a mogu se aktivirati pomoćne vertikalne i horizontalne linije koje nam

možu pomoći kod snimanja arhitekture. I pored svih izuzetnih karakteristika, ipak nedostaje informacija u tražilo u postavljenoj ISO osetljivosti.

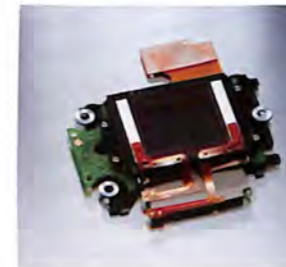
PUNO NOVIH MOGUĆNOSTI: Dok se u izgledu samog fotoaparata vrlo malo razlikuje od svog prethodnika, po svim mogućnostima koje pruža to je sasvim nov fotoaparati. Može da snima brzinom od 4,5 snimaka u sekundi, do 271 snimka u JPEG formatu ili 133 fotografije u RAW formatu s najbržom SD memorijskom karticom. Spreman je za rada nakon 0,15 sekundi, a ovo je za sada jedini digitalni fotoaparati koji može da iskoristi maksimalan potencijal najnovije SanDisk Extreme III SDHC memorijske kartice s brzinom zapisa od 30 MB/s. "Nikonov" Picture Control sistem za podešavanje parametara, kao što su boja, ton, osvetljenje, kontrast, oština i zasićenost boja, jednostavan je i pruža isti nivo kontrole kao i kod fotoaparata D300, D700 i D3. Možemo birati između šest podešavanja: Standard, Normal, Vivid i Monochrome, a dodata su još dva: Portrait i Landscape za snimanje portreta i pejzaža. Mogu se kreirati i sopstveni parametri za različite situacije i prema vlastitim afinitetima. Ima i aktivni D-Lighting koji trenutno optimizuje reprodukciju tonova u senkama i visokim tonovima sa četiri stepena podešavanja, čime se proširuje dinamički opseg snimljenih fotografija. Kod aktivne D-Lighting opcije dodata je "Auto" opcija gde fotoaparati sam procenjuje kada je potrebno i u kom obimu će ova opcija uticati na konačan izgled fotografije.

Kad je u pitanju automatsko izoštravanje, zadržan je isti autofokusni sistem kao i kod modela D80 sa jedanaest autofokusnih polja. Unapređena je brzina izoštravanja i dodato je 3D praćenje gde se koriste informacije o boji objekta koji izoštravamo. Na taj način povećava se preciznost i pouzdanost izoštravanja objekata koji se kreću. Kod žmog prikaza slike izoštravanje je moguće samo na površini senzora, tj. na osnovu kontrasta. U tom slučaju moguće je izoštravanje u svakoj tački kadra pomeranjem autofokusnog polja s izborom da li AF polje zahvata užu ili širi deo kadra, tj. scene koju snimamo. Ako snimamo ljude, možemo aktivirati izoštravanje s prioriteta na lice "Face Detection". Ako izoštravamo s prioriteta na lice, fotoaparati može da prepozna do pet lica u kadru i da pored izoštravanja utiče i da reprodukcija tena lica bude što realnija.

Jedna od novina u odnosu na Nikon D80, a koju imaju svi noviji D-SLR fotoaparati, jeste sistem za čišćenje senzora zasnovan na piezoelektričnom elementu koji stvara vibracije na površini senzora i na taj način automatski uklanja prašinu koja se nađe na senzoru. Meni za retuš već snimljenih fotografija postala je standardna opcija kod svih "Nikonovih" D-SLR fotoaparata i omogućava nam da već snimljenu fotografiju možemo obraditi u samom fotoaparatu. Pored, za "Nikon", standardnih

Tačna ekspozicija oslanja se na preciznom zatvaraču koji je testiran na 100.000 okidanja

Kao i D300, ima integrisani sistem za čišćenje senzora tako što se stvaraju vibracije visoke frekvencije na površini LPF filtera ispred senzora

opcija za obrade snimljene fotografije, D90 ima nekoliko novih opcija za retuširanje. Na standardne opcije kao što su: D-Lighting, kojom se dobija mnogo više detalja iz tamnih delova fotografije; mogućnost korekcije efekta crvenih očiju kod fotografija snimljenih s blicem; pravljenje isečka; pretvaranje snimljene fotografije u crno-belu, sepija ili cijan tonu; filter efekti kojima možemo dodavati određene efekte; korekcija boje i pravljenje kopija u maloj rezoluciji, dodate su i nove opcije kao što su: kovertovanje RAW (NEF) formata u JPEG, korekcija distorzije, ispravljanje perspektive do pet stepeni i "riblje oko" efekat koji proizvodi optičke efekte slične onima koje pravi objektiv "riblje oko". Ugrađeni blic, kada se u meniju aktivira komander režim rada, može da bežično upravlja potpunom TTL kontrolom rada s drugim ekstremnim blicevima SB-900, SB-800, SB-600 i SB-R200. Sinhronizacija za rad sa blicem je 1/200 s, ali je moguća i visoka sinhronizacija.

KVALITET FOTOGRAFIJE: Ima za oko 2,1 milion piksela više nego Nikon D80 i s efektivnom rezolucijom od 12,3 miliona piksela moguće je dobiti fotografije veličine od 33,31 x 24,11 cm u 300 dpi bez interpolacije. To nam daje dosta prostora i za naknadno pravljenje isečaka, a više piksela za kategoriju korisnika kojima je ovaj fotoaparati namenjen u većini slučajeva je i previše. Tehnologija je napredovala i pored većeg broja piksela nivo upotrebljivosti snimljenih fotografija s većim ISO osetljivostima se povećao. Snimljene fotografije s osetljivostima do ISO 400 praktično su bez vidljivog šuma. Sa ISO 800 šum postaje vidljiviji, a snimljene fotografije još uvek su upotrebljive i za veća povećanja. Za osetljivosti iznad ISO 1.600 i 3.200 šum je veoma dobro kontrolisan, zadržavajući ispravnu reprodukciju boja i mali gubitak oštine, a čak i proširena osetljivost od ISO 6.400 može biti vrlo upotrebljiva. Boje su živopisne i ekstremno tačne, a konačan izgled fotografije možete prilagoditi sopstvenim potrebama koristeći upravo Picture Control sistem za podešavanje parametara.

SOFTVER I OPREMLJENOST: Uz Nikon D90 dobićete CD (Software Suite) s programima: View NX, Nikon Transfer, Picture Control Utility i Nikon Capture NX2 probnu verziju na 60 dana.

View NX je program sa kojim možete brzo i jednostavno pregledati snimljene fotografije, obaviti selekciju, organizaciju snimljenih fotografija i osnovnu manipulaciju. Uz pomoć ovog programa možete konvertovati RAW u JPEG format s mogućnošću podešavanja balansa belog, korekcije ekspozicije i kontrole slike. Za naprednu manipulaciju fotografijama snimljenim u RAW (NEF) formatu tu je neprekosnoveni Nikon Capture NX2, koji se dobija samo kao probna verzija u trajanju od 60 dana. Veoma korisna aplikacija koja se nalazi na kompaktnom disku jeste Nikon Transfer za automatski prenos snimljenih fotografija s fotoaparata ili čitača memorijske kartice.

Ovaj fotoaparat koristi za napajanje istu bateriju EN-EL3e kao i njegov prethodnik D80 i fotoaparati D200, D300 i D700, s istom kontrolom i informacijom o istrošenosti i veku trajanja baterije. Mali je potrošač energije, pa je sa jednim punjenjem moguće snimiti oko 850 snimaka, naravno, kada se ne koristi živi prikaz slike. Pohvalno je da je "Nikon" zadržao isti dodatni nosač baterija s vertikalnim rukohvatom MB-D80 koji koristi i Nikon D80, pa će tako eventualni prelaz sa D80 na D90 biti bezbolniji za vaš džep. Da se podsetimo, MB-D80 omogućava korišćenje šest baterija formata AA, jednu ili dve Li-jon baterije, a omogućava jednostavnije rukovanje kada fotoaparat držimo u vertikalnom položaju. Pored klasičnog video-izlaza ima i HDMI video-izlaz za prikaz slike na televizorima velike rezolucije, koji će omogućiti visok kvalitet prezentacije snimljenih fotografija i video-zapisa. Unikatni deo dodatne opreme za Nikon D90 jeste GPS uređaj koji nosi oznaku GP-1. On nam omogućava da, kada ga spojimo s fotoaparatom, u EXIF podacima imamo podatke o geografskoj dužini, širini i visini lokacije s koje snimamo. Isti priključak za GPS uređaj je ujedno i priključak za nov daljinski žičani okidač MC-DP2. Ima, takođe, i prijemnik koji nam omogućava korišćenje bežičnog daljinskog okidača ML-L3.

Kada posmatramo objektiv, tu ne bi trebalo da imamo problema s bogatim izborom koji nudi "Nikon", od onih s oznakom DX koji su namenjeni manjem APS-C formatu senzora, pa do onih koji podržavaju i pun format od 35 mm. Može da koristi i stare s manuelnim fokusom, ali s ograničenim mogućnostima vezanim za merenje svetla. Prodavače se samo telo fotoaparata ili u kompletu s novim objektivom AF-S DX NIKKOR 18-105 mm f/3,5-5,6G ED VR, koji spada u standardni zum objektiv i ima optičku stabilizaciju slike.

Video-zapis snimljen s ovim fotoaparatom možete pogledati na našoj veb-prezentaciji: www.refoto.co.yu

GP-1 omogućava nam da kada ga spojimo s fotoaparatom u EXIF podacima imamo podatke o geografskoj dužini, širini i visini lokacije s koje snimamo

D90 (isečci su 200%)

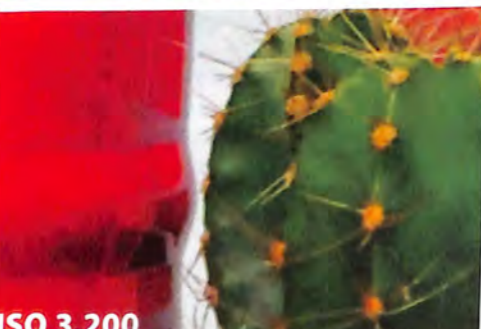
ISO 100

ISO 400

ISO 1.600

ISO 3.200

UTISAK

Ovaj fotoaparat osigurao je svoje mesto u istoriji kao prvi D-SLR fotoaparat koji može da snima i video-zapis. To, međutim, treba gledati samo kao dodatni element koji dopunjava ostale odlične mogućnosti i funkcije koje nudi, a kvalitet snimljenih fotografija je takođe na visokom nivou i s višim ISO osetljivostima. Sve ovo čini ga veoma primamljivim za kupovinu i opravdaće svaki uloženi dinar, a sigurno je jedan od najboljih u svojoj klasi.

OCENA

KONSTRUKCIJA I RUKOVANJE	★★★★★
MOGUĆNOSTI	★★★★★
KVALITET FOTOGRAFIJE	★★★★★
SOFTVER I OPREMLJENOST	★★★★★
CENA / KVALITET	★★★★★
UKUPNA OCENA	★★★★★

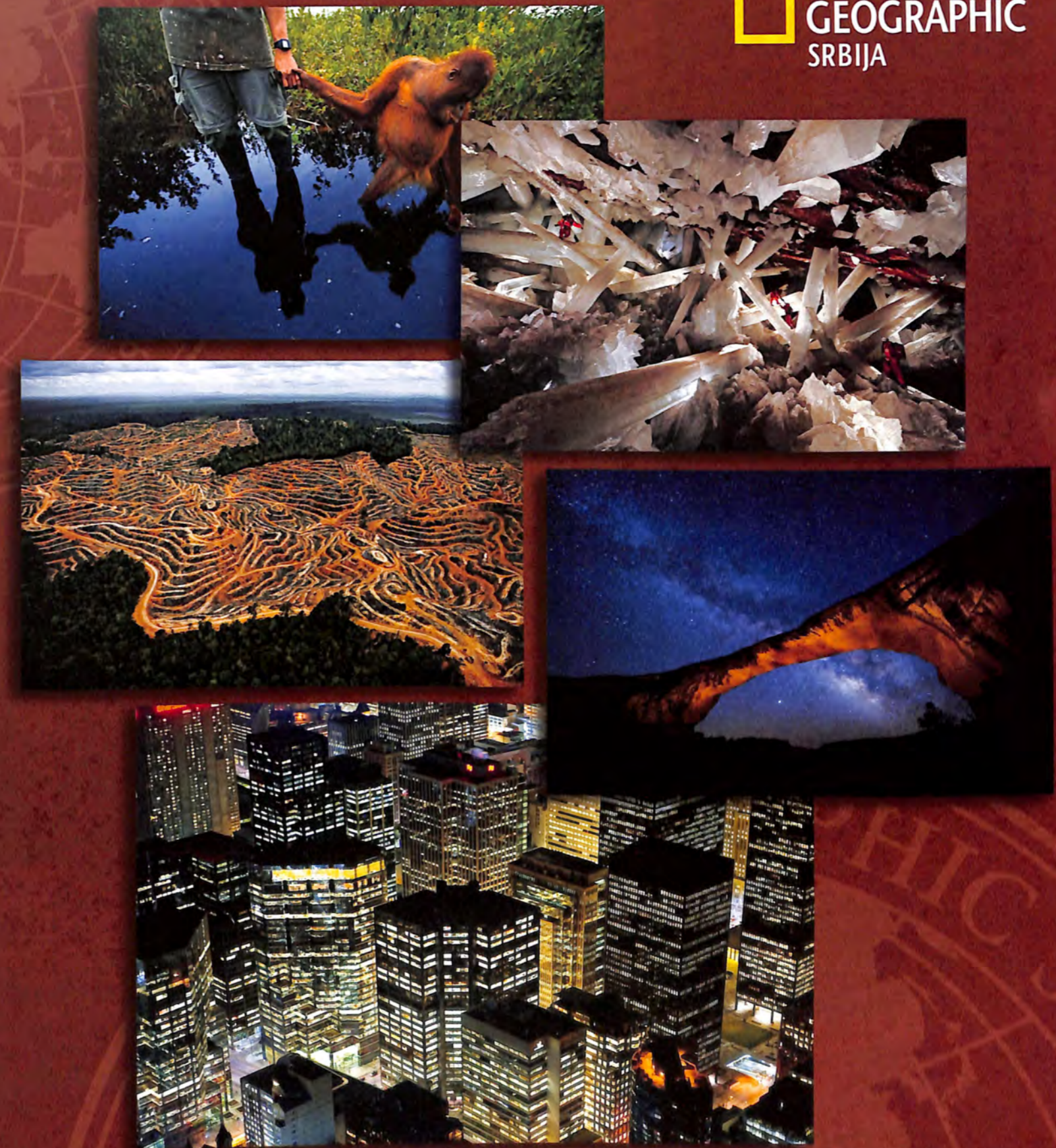
TEHNIČKI PODACI

OSNOVNE INFORMACIJE	D 90
Cena (sa PDV)	71.920 din. (899 evra)
Priključak za objektiv-bajonet	Nikon F
Faktor uvećanja žižne daljine	1,5 x
Tip senzora / veličina	CCD / 23,6 x 15,8 mm
Odnos strana senzora	1,5 (3:2)
Efektivna rezolucija	12,3 miliona piksela
Maksimalna veličina slike bez interpolacije	3.872 x 2.592 piksela
Format u kojem snima	JPEG, RAW, RAW + JPEG, AVI M-JPEG (video-zapis)
Tražilo	pokriva 96% vidnog polja, korekcija dioptrije -2 do +1 m ⁻¹
Displej	3 inča (7,5 cm) TFT LCD sa 920.000 piksela
Autofokus / krstastih senzora / osetljivost za ISO 100	sistem sa 11 AF polja / jedan centralni / -1 do 19 EV, izoštavanje na bazi kontrasta kod živog prikaza slike na displeju
AF osvetljivač	da
Brzina zatvarača	30 s do 1/4.000 s i B
Sinhronizacija blica	1/200 s
Ekspozicijski režimi rada	Auto, P, A, S, M i pet programa sa scenama
Merni sistem	3D Color Matrix II u 420 segmenata, centralno i spot (2%)
Ekvivalentna osetljivost (ISO)	Auto i ručno (od 200 do 3.200 s korakom 1/3) Lo (ISO 100) ili Hi1 (ISO 6.400)
Korekcija ekspozicije	+/- 5 EV (korak 0,3 EV)
Korekcija snage blica	-3 do +1 EV (korak 0,3 EV)
AutoBracketing	2 ili 3 snimka s korakom +/- od 0,3 do 1 EV
Balans belog	Auto, 5 definisanih opcija, prethodno izmereni i u kelvinima
Bracketing / fino podešavanje balansa belog	da/ da
Ugrađeni blic	da
Blic TTL sistem	i-TTL
Tip memorijske kartice	SD/SDHC
Daljinski okidač	elektronski žičani MC-DC2 i bežični ML-L3
Nosač baterija s vertikalnim rukohvatom	da (MB-D10)
Kontrola dubinske oštine	da
PictBridge standard	da
Prikljucci	USB 2.0, video-izlaz, HDMI i AC adapter
Napajanje	Li-jon baterija EN-EL3e (1.500 mAh), sa MB-D80 može da koristi i dve EN-EL3e ili šest AA baterija
Dimenzije / masa (bez baterija i objektiv)	132 x 103 x 77 mm / 620 g
Sadržaj kutije	Li-jon baterija EN-EL3e, punjač MH-18a, kaiš, poklopac za displej BM-10 USB i video kabl, poklopac BF-1A, poklopac za šinu blica, CD s programima
Informacije	REFOT B, www.refoto.com , 011/ 24-56-151

KARAKTERISTIKE

Vreme spremnosti za rad	0,15 s
Vreme zapisa na memorijsku karticu / veličina ²	JPEG (SHQ) 0,8 s / 6 MB RAW 1,2 s / 10,8 MB RAW+JPEG 1,9 s / 16,9 MB
Brzina kontinualnog fotografisanja	4,5 snimaka u sekundi, do 271 fotografije u JPEG formatu ili 133 u RAW formatu

- +** Odličan kvalitet snimljenih fotografija i s višim ISO osetljivostima, kvalitet izrade tela, puno novih mogućnosti, snimanje video-zapisa, meni za obradu fotografija, GPS dodatak
- Sporije izoštavanje kod živog prikaza slike, AF ne radi pri snimanju video-zapisa, u tražilu nema prikaz ISO osetljivost

VAŠA KARTA ZA PUT OKO SVETA
novembari broj časopisa
NATIONAL GEOGRAPHIC Srbija

www.nationalgeographic-srbija.com

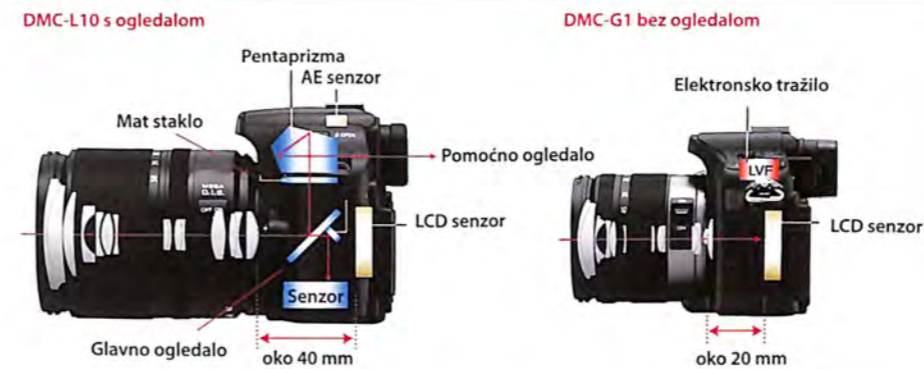
Nov mikro četvorotrećinski sistem

Globalno tržište D-SLR fotoaparata s izmenljivim objektivima neprestano se širi, ali i dalje predstavlja samo sedam odsto ukupnog tržišta digitalnih fotoaparata. Ako se uzme u obzir znatno veći udeo koji su imali SLR fotoaparati s izmenljivim objektivima kada je film bio dominantan medij u fotografiji, čini se da još ima dovoljno prostora za rast prodaje u ovoj kategoriji. Kompaktni digitalni fotoaparati i dalje nude sve više mogućnosti, ali kvalitet snimljene fotografije se još uvek ne može meriti s onim koji daju D-SLR fotoaparati. Istraživanja tržišta pokazuju da kupci biraju kompaktno modele zato što smatraju da su D-SLR fotoaparati veliki, teški i komplikovani za korišćenje

Prepoznajući ovaj trend na tržištu, firme "Olympus" i "Panasonic" napravile su nov sistem zasnovan na njihovom četvorotrećinskom (Four Thirds) standardu u kome su oni prvi uveli mogućnosti koje imaju kompaktni digitalni fotoaparati u D-SLR fotoaparate kao što su: živi prikaz slike na displeju (Live View) i autofokusni sistem zasnovan na prepoznavanju kontrasta. Proširujući potencijale četvorotrećinskog sistema, omogućen je razvoj radikalno kompaktnijih i laganijih fotoaparata s izmenljivim objektivima koji se temelje na novom -- mikročetvorotrećinskom sistemu (Micro Four Thirds). Osnovne karakteristike po kojima se razlikuju ova dva standarda jesu: nema optičko tražilo, pa ni refleksno ogledalo i udaljenost između bajoneta objektivna i senzora kraća je za 50 odsto, ima za 6 mm manji spoljašnji prečnik bajoneta objektivna i povećan je broj električnih kontakata u bajonetu sa 9 na 11. Dijagonalne dimenzije senzora jednake su za oba četvorotrećinska sistema, pa tako nov mikročetvorotrećinski sistem omogućava korisnicima uživanje u prednostima većeg senzora četvorotrećinskog tipa (18x13,5 mm), koji daje znatno bolji kvalitet snimljene fotografije nego kompaktni digitalni fotoaparati. S novim mikrosistemom dobijamo kompaktno telo, bolji kvalitet snimljenih fotografija jer je senzor veći nego kod kompaktnih fotoaparata i mogućnost zamene objektivna. Ovaj nov sistem biće osnova za razvoj novih kompaktnih i laganih digitalnih fotoaparata, koji će se razlikovati od drugih na tržištu, a veći broj električnih kontakata na bajonetu objektivna omogućuje da se u budućnosti pojavi mnogo novih karakteristika i poboljšanja funkcionalnosti sistema. Ukoliko koristite objektivne četvorotrećinskog sistema i kupite neki od novih fotoaparata iz mikrosistema, moći ćete da ih koristite pomoću adaptera. "Olympus" i "Panasonic" će i dalje zajedno razvijati tehnologije i predstavljati nove uređaje za četvorotrećinski i mikročetvorotrećinski sistem (fotoaparate, objektivne i ostalu opremu). Nova tela fotoaparata mikročetvorotrećinskog sistema biće manja, tanja i laganija od kompaktnih Olympusovih D-SLR fotoaparata E-410 i E-420. Neposredno pre početka sajma Fotokina "Panasonic" je predstavio i svoj prvi fotoaparati mikročetvorotrećinskog sistema, Panasonic Lumix DMC-G1, i dva nova objektivna s optičkom stabilizacijom slike LUMIX G VARIO 14-45 mm, f/3,5-5,6 ASPH/MEGA O.I.S., koji pokrivaju vidni ugao ekvivalentan žižnoj daljini od 28 do 90 mm kod formata od 35 mm, i LUMIX G

PANASONIC LUMIX DMC-G1

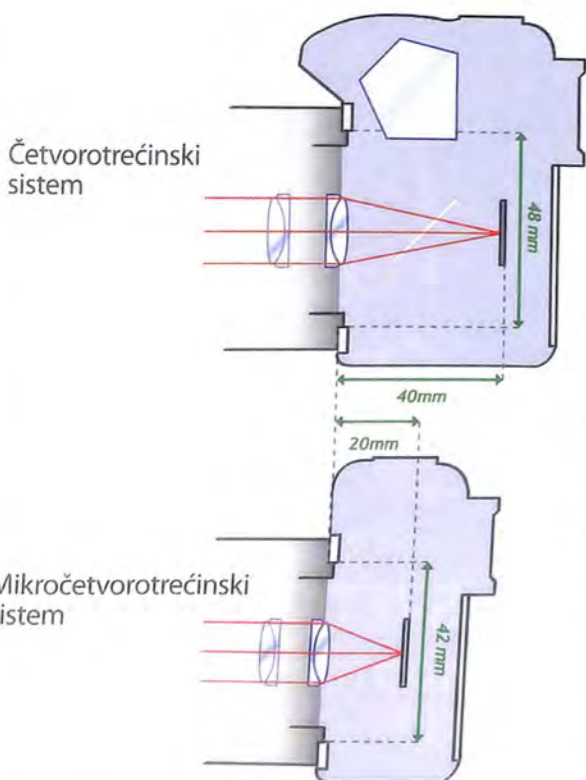
Ovo je prvenac novog mikročetvorotrećinskog (Micro Four Thirds) sistema i identično izgleda kao D-SLR fotoaparati, ali su dimenzije znatno manje jer je klasično optičko tražilo zamenilo elektronsko. Kvalitet slike koji daje novo elektronsko tražilo izvanredan je i znatno nadmašuje one koji su se do sada mogli videti kod kompaktnih digitalnih fotoaparata. Živi prikaz slike na displeju dijagonale tri inča i izoštravanje na bazi detekcije kontrasta isto je kao i kod kompaktnih fotoaparata, ali je brzina izoštravanja bolja. Ovaj fotoaparati ne može da snima video-zapis, ali je najavljeno da će se u prvoj polovini sledeće godine pojaviti nov model ovog sistema koji će to moći da čini u HD kvalitetu. Ono što ga izdvaja od kompaktnih fotoaparata jeste četvorotrećinski Live MOS senzor efektivne rezolucije od 12,11 miliona piksela i dimenzija 17,3 x 13 mm, koji

Strukturna razlika između dva sistema

ima SSWF sistem za otklanjanje prašine s površine senzora. Veći senzor od onih koje imaju kompaktni fotoaparati odličan je preduslov da kvalitet snimljenih fotografija bude bolji. Za obradu snimljenih fotografija zaslužan je Venus Engine HD procesor, možemo fotografisati u različitim proporcijama (3:2, 4:3 i 16:9), osetljivost je moguće birati između ISO 100 i 3.200. Posедуje veliki broj opcija za

podešavanja nalik onima koje imaju D-SLR fotoaparati. Ni manje iskusni ne treba da se plaše jer je tu inteligentna automatika (iA) i veliki broj programa sa scenama. Za napajanje koristi punjivu Li-jon bateriju, a fotografije memoriše na SD/SDHC memorijsku karticu. Telo fotoaparata ima masu svega 380 grama, a praviće su u tri boje (crna, plava i crvena). Prodavaće se u kompletu s objektivom LUMIX G VARIO 14-45 mm, f/3,5-5,6 ASPH. MEGA O.I.S., koji pokriva vidni ugao ekvivalentan žižnoj daljini od 28 do 90 mm kod formata od 35 mm, i njegova cena biće oko 750 evra. Više informacija potražite na: www.panasonic.co.yu.

VARIO 45-200 mm, f/4,0-5,6 MEGA O.I.S., koji pokriva vidni ugao ekvivalentan žižnoj daljini od 90 do 400 mm kod formata od 35 mm. Do kraja sledeće godine ovaj proizvođač planira da tržištu ponudi još tri nova objektivna: LUMIX G VARIO 14-140 mm, f/4,0-5,6 MEGA O.I.S. HD (ekv. 28-280 mm), LUMIX G VARIO 7-14 mm, f/4,0 (ekv. 14-28 mm) i LUMIX G 20 mm, f/1,7 (ekv. 40 mm). Zanimljivo je primetiti da je "Panasonic" razvio mikročetvorotrećinski sistem s objektivima koji imaju optičku stabilizaciju slike, dok će "Olympus" najverovatnije imati tela koja će imati stabilizaciju slike zasnovanu na pomeranju senzora. Uz pomoć adaptera DMW-MA1APP može da koristi sve objektivne četvorotrećinskog sistema, ali neće moći da koristi drugu opremu, kao što su telekonvertenti i međuprstenoivi.

OLYMPUSOV KONCEPT MODEL

"Olympus" na Fotokini nije predstavio nijedan fotoaparati mikročetvorotrećinskog (Micro Four Thirds) sistema, ali je prikazao prototip novog fotoaparata bez tehničkih podataka. Fotoaparati bi trebalo da se pojavi u prvoj polovini sledeće godine zajedno

s novim objektivom ovog sistema. Po izgledu se vidi da on ima znatno manje dimenzije (120 x 65 x 32 mm) u odnosu na E-sistem i više će ličiti na kompaktni digitalni fotoaparati nego na D-SLR fotoaparati, što upravo i nedostaje na tržištu, jer jedini takav fotoaparati s većim senzorom je Sigma DP1. Više informacija potražite na: www.olympus.co.yu. B. BJELICA

SIGMA

MADE IN JAPAN

AKCIJA

345

18-200mm F1.5-6.3 DC OS

390

18-50mm F1.8 EX DC MACRO

285

17-70mm F1.8-4.5 MACRO

JOSIPOVIĆ TRADE

Josipović Trade d.o.o
011/3129-107, 3129-117
Surcinski put 1/o
Novi Beograd
www.josipovictrade.rs

AXELFOTO.COM

AXELFOTO d.o.o
011/361-75-52
Sarajevska 86
Beograd
www.axelfoto.com

BM FOTO

BM FOTO d.o.o
011/311-99-88
Bul. AVNOJ-a 122/5
Novi Beograd
www.bmfoto.co.yu

FOTO OPREMA

FOTO OPREMA d.o.o
011/3129-136
Surcinski put 1/o
Novi Beograd
www.foto-oprema.com

PRIREDILI: IMRE SZABÓ
I BORIS BJELICA

Adobe PHOTOSHOP CS4

Firma "Adobe Systems Incorporated" predstavila je novu verziju najpopularnijeg programa za obradu fotografija Photoshop CS4. Nova verzija je, kao i do sada, poboljšana tako da korisniku nudi više kontrole, jednostavniju upotrebu pojedinih alata, a samim tim i brže obavljanje zadataka, kao i neke sasvim nove mogućnosti.

Ono što bi moglo biti zanimljivo za fotografe jeste da je ovaj program sada optimizovan za rad na šezdesetčetvorbitnoj verziji "Majrosoftove" Windows Viste, što će obradovati one koji rade s veoma velikim slikama, jer je rad programa ubrzan i do deset puta. Međutim, korisnici "Macintosh" računara neće moći da uživaju u ovoj pogodnosti jer "Apple" još nije izbacio Mac OS u verziji od 64 bita. Od ostalih novina tu su: Adjustments panel i Masks panel, koji su napravljeni da ubrzaju i olakšaju korišćenje podešavanja lejera i maski; Content-Aware Scaling opcija, koja omogućava da se jednim potezom smanji ili poveća površina slike, pri čemu Photoshop "pametno", tj. proporcionalno prilagođava veličinu objekata na slici njenim novim dimenzijama; Extended depth of field opcija omogućava da se više fotografija istog objekta, ali s različitom ekspozicijom, bojom ili dubinskom oštrinom spoji u jednu sliku. Poboľšana korekcija boja moguća je pri korišćenju Dodge, Burn i Sponge alata jer dodatna opcija "inteligentno" čuva početnu boju prilikom posvetljavanja ili potamnjenja. Ovaj program omogućava i lakše i preciznije retuširanje prilikom korišćenja novih opcija kod alata Clone Stamp i Healing Brush. Poboľšana je RAW konverzija pomoću dodatka Adobe Photoshop Camera Raw 5, koji sada nudi preciznije definisanje mesta korekcije, vinjetiranje slika, podršku za više od 190 modela fotoaparata i dr. Naravno, više o ovoj novoj verziji čitaćete u narednim brojevima časopisa kada ga budemo testirali. Kao i do sada, Photoshop možete nabaviti posebno ili kao deo novog programskog paketa Adobe Creative Suite 4. Više informacija potražite na sajtu: www.adobe.com.

Canon EF 24 MM F/1,4L II USM

"Canon" je unapredio svoju paletu objektivna s fiksnom žižnom daljinom i velikom svetlosnom jačinom modelom EF 24 mm f/1,4L II USM, koji će zameniti dosadašnji objektiv EF 24 mm f/1,4L USM. Nov objektiv je u potpunosti ponovo konstruisan kako bi kvalitet snimljenih fotografija, na D-SLR fotoaparata poslednje generacije s velikom rezolucijom, bio što bolji. Ima ekstremno veliku svetlosnu jačinu od f/1,4, UD i asferična sočiva za korekciju hromatske aberacije, SWC premaz koji treba da ublaži refleksiju unutar objektivna i USM motor za

brzo i tiho izoštravanje. Povećana je zaštita od uticaja vlage i prašine, što ga čini pogodnim za fotoreportere i fotografe koji fotografišu pejzaže. Isporučava se sa senilom i torbicom, a njegova cena iznosiće oko 1.400 evra. Više informacija potražite na sajtu: www.canon-adria.com.

Canon NOVA ZVEZDA

maksimalnom JPEG kvalitetu. Takođe, DIGIC 4 ima poboljšane algoritme za smanjenje šuma, čime se dodatno poboljšavaju snimljene fotografije. Njime je moguće snimati brzinom od 3,9 snimaka u sekundi, do 310 slika u seriji.

Ostala poboljšanja u odnosu na model Canon EOS 5D jesu: sistem za čišćenje senzora s novim fluorinim premazom; veći displej dijagonale tri inča s VGA rezolucijom i uglom gledanja od 170 stepeni; poboljšan upravljački meni i mogućnost direktnog korišćenja najčešće upotrebljivanih opcija; automatska korekcija perifernog osvetljenja uz korišćenje detaljnih podataka dobijenih od EF objektivna radi optimizacije JPEG slika u samom fotoaparatu; kompatibilnost UDMA memorijskim karticama; kućište od legure magnezijuma s boljom zaštitom od nepovoljnih spoljnih uticaja; HDMI priključak, mogućnost automatskog izbora ISO osetljivosti; živi prikaz slike s mogućnošću izoštravanja na bazi kontrasta; ima ugrađen prijemnik za bežični IC daljinski okidač i koristi novu bateriju istih dimenzija, ali većeg kapaciteta od 1.800 mAh, s preciznom kontrolom o stanju baterija u meniju fotoaparata. Ako ga povežemo sa WFT-E4, moguće ga je spojiti i sa spoljnim HD diskovima, GPS uređajem i direktno slati snimljene fotografije u računar ili FTP server, kao i bežično upravljati fotoaparatom. Kada se pojavi u prodaji, pripremićemo i detaljan test ovog fotoaparata. Njegova cena biće 2.500 evra, a više informacija potražite na sajtu: www.canon-adria.com.

"Canon" je predstavio nov D-SLR fotoaparatu punog formata od 35 mm, koji je naslednik veoma uspešnog modela Canon EOS 5D. Ima CMOS senzor velike rezolucije od 21,1 milion piksela i ovo je prvi "Canonov" D-SLR model koji u potpunosti podržava rad s video-zapisima velike rezolucije, tj. snimanje HD video-zapisa pokreće se iz "Live View" načina rada, a omogućava neprekidno snimanje pri punoj 1.080p rezoluciji sa 30 snimka u sekundi. Novoprojektovani CMOS senzor na modelu EOS 5D Mark II ima izbor ISO osetljivosti od 100 do 6.400, s mogućnošću proširenja na ISO 50, 12.800 i 25.600. Veliki pikseli od 6,4 μm² iznova su projektovani tako da hvataju više svetlosti i nude bolji odnos signala i šuma radi dobijanja fotografija s manje šuma u čitavom rasponu ISO osetljivosti. Ima nov DIGIC 4 procesor, koji u kombinaciji sa četrnaestobitnom konverzijom analognog signala u digitalni omogućava glatke prelaze na jednobojnim područjima, kao što je nebo, i preciznu reprodukciju boja. Osim što omogućava snimanje HD filmova, velika brzina procesora dozvoljava i snimanje velikog broja fotografija u nizu, u

Canon KOMPAKTNI FOTOAPARATI

Canon PowerShot G10 vodeći je "Canonov" kompaktan fotoaparatu o čijim se mogućnostima i tehničkim karakteristikama pre zvanične objave mnogo spekulisalo. Glavne novine jesu CCD senzor s efektivnom rezolucijom od 14,7 miliona piksela, raspon zum objektivna mnogo je korisniji i odgovara ekvivalentnoj žižnoj daljini od 28 do 140 mm, dok je veličina displeja ostala ista, ali je povećana rezolucija i ima nov DIGIC 4 procesor za obradu snimljenih fotografija. Znatna poboljšanja učinjena su i na polju rukovanja i držanja ovog fotoaparata. Njegova cena biće oko 460 evra.

"Canon" je već odavno najavio da razvija CMOS senzor i za kompaktne digitalne fotoaparate, tako sada nov fotoaparatu PowerShot SX1 IS imao taj nov CMOS senzor s

rezolucijom od deset miliona piksela. Pripada kategoriji ultrazum kompaktnih fotoaparata jer ima raspon zum objektivna od 20 puta koji pokriva ekvivalentnu žižnu daljinu od 28 do 560 mm. Od ostalih osobina tu je mogućnost fotografisanja brzinom od četiri snimka u sekundi u punoj rezoluciji i snimanje video-zapisa u HD rezoluciji 1.080p. Njegova cena biće 480 evra. PowerShot SX1 IS jeste model skoro identičnih tehničkih karakteristika, ali on ima CCD senzor iste rezolucije i ne može da snima video-zapise u HD kvalitetu. Njegova cena biće 335 evra.

Canon Digital IXUS 980 IS i Digital IXUS 870 IS jesu dva nova kompaktna digitalna fotoaparata iz IXUS serije, koji po prvi put imaju manualnu kontrolu rada i nov DIGIC 4 procesor IXUS 980 IS senzor efektivne rezolucije od 14,7 miliona piksela, displej dijagonale 2,5 inča i 3,7 puta optički zum objektiv koji pokriva ekvivalentnu žižnu daljinu od 36 do 133 mm s optičkom

stabilizacijom slike. Proizvođače se u tri boje (srebrna, crna i crvena), a njegova cena biće 325 evra. Drugi, IXUS 870 IS, ima senzor efektivne rezolucije od deset miliona piksela, displej dijagonale tri inča i 4 puta optički zum objektiv koji pokriva ekvivalentnu žižnu daljinu od 28 do 112 mm s optičkom stabilizacijom slike. Njegova cena biće 255 evra. Više informacija potražite na sajtu: www.canon-adria.com.

Sajam nautike u Beču 21-23. novembar 2008. posetite sajam - razgledajte Beč

Organizator putovanja:
Radius nautica
telefon: 011/311 82 30
www.radiusnautica.com

Media partner:
Nautički magazin
www.nauticki-magazin.com

Ekskluzivno:
svim čitaocima
poklanjamo vaučer
za besplatnu ulaznicu!

Canon ŠTAMPAČI VELIKOG FORMATA

Štampači su podjednako važan segment u "Canonovoj" ponudi kao i digitalni fotoaparati, pa je tako na Fotokini 2008 ovaj proizvođač demonstrirao svoje najnovije tehnologije digitalne štampe "imagePROGRAF" štampačima velikih formata (LFP) i "imagePRESS" uređajima za digitalnu štampu. Premijerno je prikazan **Canon imagePROGRAF iPF6000S**, "Canonov" dvadesetčetvoroinčni (A1) štampač velikog formata sa osam boja, namenjen izradi postera i tržištu kreiranja i nanošenja znakova (sign-making), što je na sajmu demonstrirano korišćenjem "EFI Express" softvera i "Canonovog" "PosterArtist 2008" softvera. Drugi štampač koji je premijerno predstavljen jeste **Canon imagePROGRAF iPF6200**, dvadesetčetvoroinčni (A1) štampač velikog formata sa dvanaest boja, koji je demonstriran korišćenjem sistema "Art on Demand" s displejom osetljivim na dodir. Pored ovih novih, premijerno prikazanih

štampača, mogli su se videti i štampači poput **Canon imagePROGRAF iPF8100** – četrdesetčetvoroinčni štampač velikog formata s pigmentnim mastilom u dvanaest boja, dizajniran za fotografsku i umetničku produkciju, a predstavljen je korišćenjem "PosterJet" softvera. Ovaj štampač ima smanjenu potrošnju mastila i do 30 odsto u odnosu na tržišne rivale, sudeći prema izveštaju "Bajerove laboratorije" (Buyers' Lab Inc (BLI)).

Predstavljen je, takođe, **Canon imagePROGRAF iPF5100** – dvanaestobojni štampač velikog formata s pigmentnim mastilom za finalne probne otiske pre štampe (proofing), fotografiju i umetničke finalne kreacije. Bio je direktno povezan na "Photographic Studio" i štampao fotografije s foto-sesije uživo, koju je sprovodio profesionalni fotograf Ralf Bauer. Više informacija možete potražiti na sajtu: www.canonadria.com.

Canon PIXMA FOTOŠTAMPAČI

Canon PIXMA iP1900 jeste nov štampač koji zamenjuje postojeći PIXMA iP1800 i osnovni je model u "Canonovoj" ponudi fotoštampača koji nude dobar kvalitet štampe za malo novca. Pored lepšeg izgleda, poboljšane su brzina i kvalitet štampanja u odnosu na prethodnika. Štampanje je jednostavno, a koristi sistem sa četiri kartridža i moguće je postići maksimalnu rezoluciju štampe od 4.800 x 1.200 dpi. Maksimalna veličina papira jeste A4 format, a njegova cena je oko 50 evra. **Canon PIXMA iP3600** i **Canon PIXMA iP4600** jesu dva nova štampača koji su namenjeni nešto zahtevnijim korisnicima, a pored novog dizajna nude i maksimalnu rezoluciju štampe od 9.600 x 2.400 dpi, s glavom koja daje veličinu kapljice mastila od 1 pl, uz upotrebu novog ChromaLife100 sistema omogućava visok kvalitet odštampanih fotografija. Oba štampača koriste pet odvojenih mastila, a maksimalna veličina papira jeste A4 format. Razlikuju se u tome što PIXMA iP4600 može da odštampa fotografiju formata 10 x 15 cm za 20 sekundi i može da štampa na CD i DVD medijima, a njegova cena je 90 evra. PIXMA iP3600 može da odštampa fotografiju formata 10 x 15 cm za 41 sekundu, ali ne može da štampa na CD i DVD medijima i njegova cena iznosi 63 evra.

"Canon" u kategoriji PIXMA fotoštampača ima i multifunkcionalne štampače namenjene različitim kategorijama korisnika. Poboljšani su kvalitet, brzina, trajnost, a štampanje je jednostavno, kao i kod pomenutih modela. To su modeli **PIXMA MP190**, **PIXMA MP240** i **PIXMA MP260**, koji pripadaju najnižoj kategoriji i čije se cene kreću od 50 do 65 evra, **PIXMA MP540** i **PIXMA MP620** pripadaju srednjoj kategoriji s cenama od 85 evra, odnosno 125 evra. **Canon PIXMA MP630** i **PIXMA MP980** imaju identične mogućnosti štampe kao i PIXMA iP4600 i njihove cene su 170 evra, odnosno 980 evra. **Canon PIXMA MP980** jeste najnoviji model koji ima slot za memorijske kartice, displej u boji dijagonale 8,8 cm, koristi šest kartridža s odvojenim mastilima, WiFi i Ethernet konekciju i skener koji može da skenira film od 35 mm. Više informacija možete potražiti na: www.canonadria.com.

Hasselblad NOVI PROIZVODI, NOVE TEHNOLOGIJE I NIŽE CENE

Na ovogodišnjoj Fotokini predstavljen je ranije najavljen proizvod Hasselblad H3DII-50 s "Kodakovim" senzorom od pedeset miliona piksela i veličinom od 36 x 48 mm, koja je dva puta veća od

formata od 35 mm. Takođe, nov HTS 1,5 tilt/shift adapter za decentriranje pojavice se u prodaji u januaru 2009. i koštaće 3.600 evra. Premijerno je prikazan jedino zum objektiv **HCD 35-90 mm f/4-5,6 Aspherical**, optimizovan za H3D D-SLR sistem. Cena će mu biti 4.990 evra, a u prodaji će se pojaviti u januaru 2009. godine.

A za one kojima je i pedeset miliona piksela malo, za sledeću godinu "Hasselblad" je najavio nov fotoaparati koji će se zvati H3DII-60 i imaće rezoluciju od 60 miliona piksela, senzor veličine 94 odsto od punog 645 formata. O njemu ćemo sigurno više pisati kada se pojavi u prodaji. Ono što će potencijalne kupce koji ovaj moćni profesionalni alat odavno merkaju obradovati, jesu niže cene starih i novih modela. Tako da telo H3DII-31 s objektivom HC 80 mm sada košta 11.995 evra, H3DII-39 s objektivom HC 80 mm ima novu cenu od 14.995 evra, a H3DII-39 Multi Shot bez objektivu košta 19.995 evra. Nov fotoaparati H3DII-50 bez objektivu košta 17.995 evra, a najavljeni H3DII-60 s rezolucijom od 60 miliona piksela, koji će biti u prodaji od aprila 2009, koštaće 22.995 evra. Više informacija i tehničkih podataka naći ćete na internet-adresi: www.hasselblad.com.

Metz PRVI METZ MAKROBLIC BEŽIČNI SISTEM

Povodom sedamdesetogodišnjice rada u elektronskoj industriji, "Metz" je na Fotokini predstavio nove bliceve i pohvalio se da je blic Metz mecablitz 58 AF-1 digital dobio EISA nagradu, a Metz mecablitz 48 AF-1 digital TIPA nagradu.

Metz mecablitz 15 MS-1 digital jeste prvi makro bežični blic sistem ovog proizvođača sa dva individualna blica integrisana u prstenastoj glavi koja se stavlja na prednji deo objektivu. Svaki od bliceva može biti TTL ili ručno bežično kontrolisan uz pomoć ugrađenog blica ili uz pomoć drugog eksternog blica koji može poslužiti kao komander. Svaki blic moguće je pomerati od 0 do 20 stepeni kako bismo usmerili svetlost u željenom pravcu, a na raspolaganju je i dodatni difuzer. Proizvodi se za "Canon", "Nikon", "Olympus"/"Panasonic", "Pentax"/"Samsung" i "Sony Alpha" digitalne TTL sisteme i uz njega se dobijaju tri prstenasta adaptera koji omogućavaju montažu na objektivu prečnika 62, 67 i 72 mm. Za napajanje koristi dve baterije formata AAA, a njegov softver može se ažurirati jer poseduje USB konekciju. Cena ovog blica biće 299 evra.

Metz mecablitz 36 AF-4 digital sada se pravi u pet verzija i potpuno je kompatibilan sa "Canon", "Nikon", "Olympus"/"Panasonic", "Pentax"/"Samsung" i "Sony Alpha" TTL sistemima.

Glavu blica moguće je vertikalno pomerati za 90 stepeni, a ručno od 24 do 85. Ima maksimalni vodeći broj od 36 za IS 100 i glavu blica postavljenu u položaj od 85 mm. Za napajanje koristi četiri baterije formata AA, a njegova cena od 79 evra sigurno će privući manje zahtevne korisnike. **Metz mecablitz 45 CL-4 digital** jeste profesionalni blic koji se sada prodaje samostalno i u kompletu. Osnovna verzija sadrži samo blic i šaržer za šest baterija formata AA, i njegova cena iznosi 330 evra, a u kompletu se uz blic dobijaju punjiva NiMH baterija i odgovarajući SCA3045 adapter, i sve to po ceni od 569 evra. Podsetimo da ovaj blic ima vodeći broj 45 mm za ISO 100 i za žičnu daljinu od 35 mm, a s odgovarajućim SCA adapterom moguća je TTL kontrola rada. Više informacija o ovim blicovima možete potražiti na sajtu: www.metz.de.

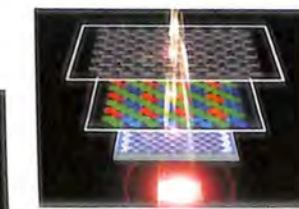
Fujifilm FINEPIX REAL 3D SISTEM

"Fujifilm" je na ovogodišnjoj Fotokini predstavio nešto sasvim novo – FinePix Real 3D sistem, koji se sastoji od digitalnog fotoaparata koji snima 3D fotografije, foto-rama na kojem se mogu gledati te fotografije i sistema za njihovo štampanje. Digitalni fotoaparati ima klasičan koncept sa dva zum objektivu i dva senzora, a podatke dobijene s oba senzora sinhronizuje i obrađuje nov Real Photo 3D procesor. Ovaj nov fotoaparati omogućava, pored snimanja 3D fotografija, i neke novine kod 2D fotografije: istovremeno snimanje fotografije i video-zapisa, istovremeno snimanje dve fotografije sa širokim i tele položajem objektivu, istovremeno snimanje dve fotografije s različitim podešavanjem izgleda fotografije i snimanje dve fotografije koje će se spojiti u panoramsku fotografiju. Nov fotoaparati ima displej dijagonale 2,8 inča i na njemu je moguće videti snimljene 3D i 2D fotografije bez specijalnih pomagala. Ovaj nov 3D sistem ne podrazumeva samo snimanje 3D fotografija već ima i foto-ram dijagonale 8,4

inča na kojem se mogu videti te fotografije ili ovako snimljene fotografije možete uraditi na fotopapiru na "Frontier" mašinama za koju je "Fujifilm" razvio specijalni 3D sistem za štampanje. Više tehničkih podataka i cene očekujte kada se ovaj 3D sistem pojavi u prodavnicama.

SUPER CCD EXR

Super CCD EXR senzor jeste još jedna tehnološka novina koju je promovisao "Fujifilm", a koja će se naći u bliskoj budućnosti u njihovim digitalnim fotoaparatom. Nova, osma generacija Super CCD senzora napravljena je tako da kombinuje tri osnovne prednosti kao što su: veća rezolucija, viša osetljivost s manjim šumom i širi dinamički opseg. Tri glavne novine u konstrukciji u odnosu na ranije senzore jesu nov drugačiji raspored mozaičnog filtera u boji, nov metod grupisanja piksela i potpuno prerađena elektronska kontrola. Nov senzor imaće, za početak, rezoluciju od 12 miliona piksela i ugrađivaće se u naprednije FinePix kompaktne digitalne fotoaparate koji bi trebalo da se pojave na proleće sledeće godine. Više informacija možete naći na sajtu: www.fujifilm.co.yu.

Leica NOV D-SLR SISTEM

"Leica" je predstavila potpuno nov autofokusni D-SLR sistem namenjen profesionalnim korisnicima, sa senzorom veličine oko 30x45 mm, što je gotovo 56 odsto veće nego senzor punog formata od 35 mm. Nov S-sistem imaće i nov dvostruki zatvarač, od kojih će jedan biti u telu kao kod ostalih D-SLR fotoaparata i koristiće se u kombinaciji s brzim objektivima, a drugi zatvarač biće centralni i nalaziće se u objektivu, a omogućavaće visoku sinhronizaciju u radu s blicem. Prvi fotoaparatzvaće se **Leica S-2** i trebalo bi da se pojavi u prvoj polovini sledeće godine, a imaće CCD senzor s rezolucijom od 37,5 miliona piksela. Nov fotoaparatz imaće telo otporno na uticaj vlage. Način rukovanja biće identičan kao kod ostalih

D-SLR fotoaparata, biće brži od današnjih srednjeformatnih fotoaparata i trošiće manje energije, a moći ćete fotografisati i u JPEG formatu. Za sada je planirano da ovaj sistem ima devet objektivaa koji će pokrivati čitavu gamu, među kojima su makro, širokougani objektiv i oni koje je moguće decentrirati (ultraširokougani od 24 mm, 30 mm, koje je moguće decentrirati, širokougani od 35 mm, standardni od 70 mm, standardni zum od 30 do 90 mm, kraći teleobjektiv od 100 mm, makro od 120 mm i teleobjektiv od 180 mm i 350 mm). Svi novi objektivaa imaće u sebi ugrađen centralni zatvarač. Drugi tehnički podaci o ovom novom fotoaparatu biće poznati sledeće godine.

LEICA M8.2

"Leica" je, takođe, predstavila poboljšanu verziju digitalnog fotoaparata M8, s optičkim tražilom i promenljivim objektivima. Promene se ne odose na digitalni deo fotoaparata, već na zatvarač koji je tiši i proizvodi manje vibracije, zatim displej s kristalnim staklom koji ga čini otpornim na grebanje, kao i nov "snapshot" režim rada pogodan za reportažnu fotografiju. Svetla linija u tražilu sada je optimizovana na 2 m, dok je kod M8 bila na 0,7 m, urađena je mat završna obrada kod srebrnih i crnih tela, a ima manji i brži punjač. Cena tela ovog fotoaparata biće oko 5.000 evra.

Za korisnike M-serije "Leica" je pripremila čak pet novih objektivaa s fiksnom žižnom daljinom: **SUMMILUX-M 21 mm f/1,4 ASPH**, čija je cena 5.000 evra; **SUMMILUX-M 24 mm f/1,4 ASPH**, čija je cena 5.000 evra; **Elmar-M 24 mm f/3,8 ASPH**, čija je cena 1.800 evra; srebrni **Summicron-M 28 mm f/2 ASPH** i **NOCTILUX-M 50 mm f/0,95 ASPH**, koji je specifičan po tome što ima maksimalan otvor blende od f/0,95, a njegova cena je 8.000 evra.

DVA NOVA KOMPAKTNA DIGITALNA FOTOAPARATA

Kada su u pitanju kompaktni digitalni fotoaparati, "Leica" je predstavila dva nova modela koji nose imena D-Lux 4 i C-Lux 3. Model **D-Lux 4** ima skoro identične karakteristike kao i Panasonic Lumix DMC-LX3. Moguća su ručna podešavanja velikog broja parametara, među kojima je i dupla ekspozicija. Nov CCD senzor tipa 1/2,33 ima istu rezoluciju od deset miliona piksela kao prethodnik D-Lux 3, ali su zato povećani osetljivost i dinamički opseg, a šum je niži. Ovaj fotoaparatz poseduje objektiv "Leica" kvaliteta koji pokriva ekvivalentnu žižnu daljinu od 24 do 60 mm s izuzetnom svetlosnom jačinom od f/2,0-f/2,8, a poseduje i stabilizaciju slike. Ima displej dijagonale tri inča. Cena ovog fotoaparata biće oko 700 evra.

Model **C-Lux 3** je jednostavniji i manji kompaktni fotoaparatz, koji je zapravo brat bliznac modela Panasonic Lumix DMC-FX37. Ima istu rezoluciju od deset miliona piksela, ali nešto manji senzor nego D-Lux 4. Zum objektiv s optičkom stabilizacijom slike ima raspon od pet puta i pokriva ekvivalentnu žižnu daljinu od 24 do 125 mm za format od 35 mm. Displej ima dijagonalu 2,5 inča, a usavršena mu je automatika. Cena ovog fotoaparata biće oko 500 evra. Oba fotoaparata imaju internu memoriju od 50 MB, podržavaju SD/SDHC memorijske kartice, a za napajanje koriste Li-jon punjive baterije. Više informacija potražite na sajtu: www.leica-camera.com.

Lensbaby TRI NOVA OBJEKTIVA

"Lensbaby" je predstavio tri nova objektivaa za selektivno izoštravanje: **Composer, Muse i Control Freak**. Muse i Control Freak menjaju do sada postojeće objektivaa Lensbaby 2.0 i 3G, dok Composer ima sasvim novu konstrukciju zasnovanu na kugli s čašicom koja omogućava preciznu i jednostavnu kontrolu selektivnog izoštravanja. Svi ovi objektivaa imaju nov "Optic Swap" sistem, koji omogućava izmenljivu optiku za postizanje različitih

efekata. Sada je na raspolaganju optika sa dva sočiva koja košta 85 dolara, dok optika sa jednim sočivom, sa sočivom od plastike i s rupicom (pinhole) košta, u kompletu, 95 dolara. Objektiv Composer košta 270 dolara, Muse je 150 evra, a Control Freak 270 evra. Više informacija o novim proizvodima, o tome kako ih kupiti i primere fotografija snimljenih s njima potražite na sajtu: www.lensbaby.com.

Sanyo KOFERČE

"Sanyo Component Europe" predstavila je komplet Eneloop baterija, punjača i adaptera u kutiji za čuvanje koja će sprečiti većito traženje baterija baš onda kada vam najviše trebaju. U "koferčetu" za "baterijsku prvu pomoć" nalaze se četiri već napunjene AA baterije, dve AAA baterije i po dva adaptera za C i D baterije, kao i kompaktni punjač. Preporučena cena ovog kompleta jeste 3.200 dinara. Pored ovoga, "Sanyo" je predstavio i

najnovije Eneloop baterije D i C veličine čiji kapacitet iznosi čak 5.700 mAh kod prve, odnosno, 3.000 mAh kod druge, kao i univerzalni punjač kojim se mogu puniti do četiri C ili D baterije, ili osam AA ili AAA baterija. Detaljnije informacije mogu se pronaći na www.sanyo.com ili www.refot.com.

Samsung MOBILNI OD 8 MILIONA PIKSELA

S najnovijim modelom mobilnog telefona **M 8800 Pixon** "Samsung" je predstavio najtanji mobilni telefon s fotoaparatom od osam miliona piksela u sebi. Ovaj mobilni više liči na fotoaparatz, ima displej osetljiv na dodir dijagonale 3,2 inča, a fotoaparatz ima autofokus, softver za prepoznavanje lica i "geotagging", tj. beleženje tačnog geografskog položaja nastanka fotografije. Cena ovog telefona još nije poznata, a detaljnije informacije mogu se pronaći na: www.samsung.com.

Swarovski SNAP SHOT ADAPTER ZA DVOGLED

Ako imate "Swarovski" dvogled, onda imate i eksterni telekonverter za vaš kompaktni digitalni fotoaparatz, pod uslovom da kupite "Snap Shot" adapter. Dovoljno je staviti adapter na okular dvogleda, okretanjem prstena adaptera fiksirati za objektiv vašeg kompaktnog fotoaparata i već je sve spremno da snimate udaljene scene koristeći dvogled. Više informacija potražite na: www.swarovskioptik.com.

Nikon NOV NORMALAC

Korisnici novih fotoaparata Nikon D3 i D700 s punim formatom od 35 mm sigurno će ponovo poželiti da imaju objektiv fiksne žižne daljine koji poseduje ugao gledanja blizu onome što vidi ljudsko oko, tzv. normalac. Zato je "Nikon" napravio nov "normalac" AF-S Nikkor 50 mm G koji ima svetlosnu jačinu od f/1,4, s kojim možemo snimati u lošim svetlosnim uslovima i bolje kontrolisati dubinsku oštrinu. Poseduje SWM motor koji će omogućavati brzo i tiho izoštravanje, a kod fotoaparata D40, D40X i D60 koji nemaju u sebi ugrađen AF motor, omogućiće automatsko izoštravanje. Uz fotoaparatz, koji će se u prodaji pojaviti u decembru, dobijaju se senilo i torbica, a njegova cena biće oko 385 evra. Više informacija potražite na internet-adresi: www.refot.com.

Olympus PROTOTIP NOVOG PREDSTAVNIKA E-SISTEMA

"Olympus" je na Fotokini pokazao prototip novog D-SLR fotoaparata koji bi trebalo da se pojavi u prvoj polovini sledeće godine i biće namenjen naprednim amaterima, a pozicioniraće se između postojećih D-SLR fotoaparata E-520 i E-3. Imaće dosta mogućnosti preuzetih od modela E-3 kao što su: brz autofokusni sistem sa jedanaest autofokusnih polja, stabilizacija slike na senzoru, pokretni displej i povećanu otpornost na vlagu i prašinu. Više informacija možete potražiti na: www.olympus.co.yu.

Sigma NASLEDNIK DP1

"Sigma" je predstavila još jedan nov kompaktni digitalni fotoaparati s većim senzorom od onih koje imaju ostali kompaktni digitalni fotoaparati **Sigma DP2**. Ovaj fotoaparati prodavače se zajedno s prethodnim modelom DP1. Tehničke karakteristike ova dva modela gotovo su identične. Glavna razlika jeste u novom objektivu koji ima ekvivalentnu žižnu daljinu 41 mm (ekv. formatu od 35 mm) umesto 28 mm,

koliko je imao objektiv kod modela DP1, a svetlosna jačina objektivu povećana je sa f/4 na f/2.8. Posедуje nov True II procesor za obradu snimljenih fotografija, a prema rečima proizvođača, unapređeni su brzina, rukovanje i karakteristike. Kada će se pojaviti na tržištu i po kojoj ceni – još nije poznato.

SIGMA 24-70 mm F/2,8 EX DG HSM

Kako je pun format od 35 mm ponovo u modi i kod digitalnih fotoaparata, "Sigma" je ojačala svoje redove jednim novim standardnim zum objektivom profesionalnih karakteristika, koji pokriva žižnu daljinu od 24 do 70 mm i ima maksimalan otvor blende f/2,8 za čitav raspon. Dimenzije su mu manje od prethodnika, ali je zato prečnik navoja za filter 82 mm. Poseduje HSM motor koji omogućava brzo i tiho izoštravanje, a minimalna daljina izoštravanja je 38 cm. Ovaj objektiv biće na raspolaganju za "Canon", "Nikon", "Sony", "Sigma" i "Pentax" D-SLR fotoaparate, a njegova cena još nije poznata.

POSTOJEĆI PROIZVODI ZA NOVE SISTEME

"Sigma" je, takođe, već postojeće objektiv napravila i za druge sisteme, pa je tako sada objektiv 50 mm f/1,4 EX DG HSM raspoloživ za 4/3 sistem i davače ekvivalentnu žižnu daljinu od 100 mm za format od 35 mm. Telekonverteri **APO Tele converter 1,4x EX DG** i **APO Tele converter 2x EX DG** sada su na raspolaganju i za "Sony" fotoaparate, a objektiv 4,5 mm F2,8 EX DC Circular Fisheye HSM, 10 mm F2,8 EX DC Fisheye HSM i makroblac EM-140 DG sada se prave za "Sony" i "Pentax" SLR fotoaparate.

NOV PROCESOR I VEĆI DISPLEJ

Za ovogodišnju Fotokinu "Sigma" je pripremila i nov D-SLR fotoaparati koji treba da zameni SD14, koji je predstavljen pre dve godine na ovoj manifestaciji, to je **Sigma SD15**. Kod njega je, takođe, većina tehničkih karakteristika ostala ista i koristi isti Foveon X3 senzor, ali je dobio nov True II procesor za obradu snimljenih fotografija, koji treba da unapredi brzinu, rukovanje i karakteristike. Druga novina jeste veći displej dijagonale 3 inča (7,6 cm), a informacije o njegovoj ceni i datum prodaje još nisu poznati.

Više informacija o novim proizvodima možete potražiti na sajtu: www.sigma-photo.co.jp.

Pentax PRISTUPAČAN I LAGAN

"Pentax" je predstavio nov D-SLR fotoaparati **Pentax K-m**, koji će sigurno obradovati početnike u SLR fotografiji. Biće pristupačan po ceni, a imaće kompaktno i lagano kućište. S druge strane, biće jednostavan za rukovanje i olakšaće korišćenje onima koji se prvi put susreću sa SLR svetom. Opremljen je naprednim funkcijama kao što su redukcija vibracija zasnovana na pomeranju senzora i efikasan sistem za uklanjanje prašine sa senzora. Za jednostavnije fotografisanje brine se "Auto Picture" režim rada, koji automatski prepoznaje objekat ili tip scene koji želimo fotografisati, te podešava potrebne parametre za snimanje kvalitetne fotografije. Osim podešavanja otvora blende i brzine zatvarača, fotoaparati podešava balans belog, zasićenje boje, kontrast i oštrinu, što korisniku daje mogućnost da se orijentise na odabir najboljeg kadra i najboljeg trenutka za okidanje. Ima rezoluciju od deset miliona piksela, nov PRIME procesor za obradu fotografija, proširen dinamički opseg i

osetljivost je moguće podešavati od ISO 3.200. Displej je dijagonale 2,7 inča, a na raspolaganju ima 14 digitalnih filtera kojima korisnik može naknadno obraditi fotografiju kako bi postigao željeni vizuelni efekat. Može da snimi 3,5 snimaka u sekundi.

Pored ovog fotoaparata, "Pentax" nudi i posebno dizajnirane objektivne serije **smc DA L, 18-55 mm F3,5-5,6** i **50-200 mm F4,0-5,6**, kojima je smanjena masa kako bi komplet tela i objektiv bio lagani i ugodan za rukovanje. Isporučivaće se u kompletu s objektivom 18-55 mm, a cena će mu biti oko 450 evra, a kompletu sa ova dva nova objektivu koštaće oko 500 evra.

NOVI OBJEKTIVI I MAKROBLIC

"Pentax" je predstavio i dva nova objektiv iz DA serije: **smc PENTAX-DA 60-250 mm F4 ED [IF] SDM** i **smc PENTAX-DA 55 mm F1,4 SDM**. Oba objektivu imaju zavidnu svetlosnu jačinu, sočiva koja imaju veoma malu disperziju, otporni su na vlagu i prašinu, imaju SDM motor za brzo i tiho izoštravanje. Pokrivaju ekvivalentnu žižnu daljinu za format od 35 mm od 90 do 383 mm, odnosno 80 mm. Cena prvog objektivu biće oko 1.060 evra, a drugi će koštati oko 450 evra. Novina je i telekonverter namenjen SDM objektivima **smc PENTAX-DA 1,4X REAR CONVERTER SDM**. Za ljubitelje šireg vidnog ugla tu je nov širokougaoni objektiv koji će se proizvoditi u ograničenoj seriji **smc PENTAX DA 15 mm F4 ED AL Limited**. Kompaktnih je dimenzija, lagani i s ugrađenim senilom. Trebalo bi da se pojavi u prodaji na proleće sledeće godine, kada će se znati i njegova cena.

"Pentax" je upotunio svoj D-SLR sistem i novim makroblacem **AF160FC Macro**. Napravljen je da funkcioniše sa P-TTL, TTL i M režimima rada. Ima vodeći broj 16 za ISO 100, a može da radi u rasponima osetljivosti od ISO 100 do ISO 6.400. Mase je 405 grama, a za napajanje koristi četiri baterije formata AA. Njegova cena biće oko 360 evra. Detaljnije informacije možete naći na sajtovima: www.bfi.co.yu i www.pentax.com

Joby Gorilapod Focus VEĆA NOSIVOST

Naizgled liči na standardni mini-stativ, a u stvarnosti je više od toga. Osim što može da služi kao običan stativ, zahvaljujući fleksibilnim zglobovima omogućava da se, kao što mu i ime govori, stabilno zakači na drvo, ogradu, kola, bicikl ili bilo koji drugi pogodan nosač. Na taj način, mali i kompaktni stativ koji držite u torbi uvek vam može poslužiti da stabilno učvrstite vaš fotoaparati ili kameru. U pripremi je i stativ koji će specijalno biti napravljen da omogućuje nošenje blica. Pored standardnih modela o kojima smo već pisali, novina je veća nosivost ovog stativa, koja omogućava da se na njega stave objektiv i fotoaparati mase do sedam kilograma. Njegova cena je 119 evra, a više informacija možete potražiti na sajtu: www.joby.com.

jeste oko 2.000 evra. Drugi stativ, sličnih karakteristika, jeste **Gitzo Ocean Traveller**, kod koga su metalni delovi napravljeni od specijalnog nerđajućeg čelika, pa ga možete upotrebljavati i u slanoj vodi, bez straha da će se oštetiti. Više informacija možete potražiti na: www.gitzo.com ili www.refot.com.

Gitzo DVE EKSKLUZIVE

Ova firma s tradicijom u proizvodnji stativa proslavila je devedeseti rođendan i tim povodom napravila je verziju svog poznatog Traveler stativa u varijanti s delovima od titanijuma, a nazvala ga je **Titanium Traveller**. Ovaj ekskluzivni stativ biće proizveden u ograničenoj količini za celokupno svetsko tržište i to samo 390 komada. Korisnici će moći da zahtevaju da se na njemu ugravira i njihovo ime ili logo, a uz stativ dobija se i kožna torba. Cena ovog luksuznog stativa

Manfrotto NOV DIZAJN I MATERIJALI

"Manfrotto" ima novu verziju karbonskog stativa 055-serije, koja se pridružila X-familiji sa još tri nova stativa: **055CX3**, **055CXPRO3** i **055CXPRO4**. Svi stativi su kvalitetni, lagani i dobro ergonomski napravljeni da bi omogućili jednostavno rukovanje. Jedna od glavnih prednosti **055CXPRO** stativa jeste patent koji omogućava jednostavno postavljanje centralnog nosača u horizontalan položaj, bez potrebe za njegovim skidanjem, a proizvodiće se u dve varijante s nogom od tri i četiri dela.

Za one s lakšim D-SLR fotoaparatom "Manfrotto" je pripremio novu familiju stativa koju je nazvao **M-Y**. Proizvodiće se šest verzija ovog stativa na koje će biti montirana glava s kuglom ili sa tri pravca kretanja, nosivosti između 2 i 3,5 kg, maksimalne visine od 144 cm i visine u sklopljenom stanju od 42 i 51 cm. Proizvodiće se, takođe, i monopodi s nosivošću od 4,5 kg i maksimalnom visinom od 152,5 cm.

Zaustavite trenutak, uhvatite pokret

D90

Svet fotografije ponovo se promenio. Nikon D90 - vreme je za nova pravila!

- 12.3 efektivnih megapiksela na novom CMOS senzoru DX formata
- ISO do 6400
- 3 inča LCD sa 920.000 piksela i uglom gledanja do 170 stepeni
- 4.5 snimka u sekundi
- Aktivni D-Lighting
- Prepoznavanje ljudske figure za brže i preciznije fokusiranje
- Exped procesiranje
- Picture Control
- Prvi DSLR na svetu koji snima video sekvence (1.280 x 720/24 fps) u AVI formatu i Motion-JPEG kompresiji

Za specijalnu ponudu kontaktirajte Vama najbližeg Nikon distributera!

REFOTB

Beograd, Pčinjska 15a
+381 11 245-6151; 308-7004
E-mail: info@refot.com

REFOTBH

Banja Luka, Kralja Petra I
Karađorđevića 111
+387 51 324-440; 324-441

Sarajevo, Hasana Brkića BB
+387 65 140 354
E-mail: info.bh@refot.com

REFOTM

Skopje, Titogradska 2/1
+389 2 321-5985; 321-5984
E-mail: info.mk@refot.com

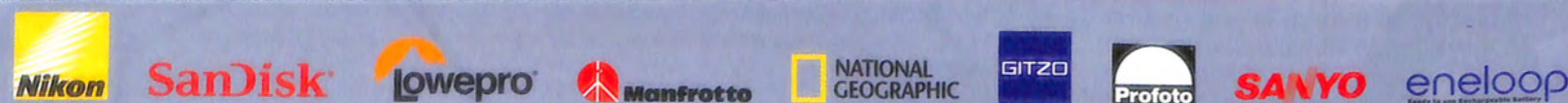
At the heart of the image

PICTURE CONTROL

EXPPEED

Nikon
D90

www.refot.com

TEHNIKA

Casio EX FH20

Casio Exilim EX-FH20 jeste najnoviji digitalni fotoaparati sa superzum objektivom ovog proizvođača koji odlikuju velika brzina, četrdeset fotografija u sekundi s rezolucijom od 7,1 miliona piksela (inače, u njemu je senzor od 9,1 miliona piksela), video-zapis sa čak 1.000 sličica u sekundi i dvadesetostruki zum objektiv ekvivalenta 26–520 mm. Ovaj model pojavio se u prodaji u oktobru. Novina kod ovog fotoaparata jeste "snimanje pre snimanja", odnosno, mogućnost da se fotografije smeste u "bafer" i pre pritiskanja okidača do kraja, što bi trebalo da omogući sigurno beleženje važnog momenta, čak i onda kada se zakasni s pravovremenim pritiskanjem okidača ili sâm fotoaparati nije mogao da napravi snimak zbog kašnjenja. Ovaj model fotoaparata ima i stabilizaciju

slike pomeranjem CMOS senzora i uz nov "High Speed Ultrashake" sistem moguće je fotografisanje iz ruke, bez stativa i noću, a da se pri tom dobiju oštre fotografije. Što se video-zapisa tiče, ukoliko se odabere način snimanja sa 30 sličica u sekundi, onda je taj zapis u HD video-rezoluciji (1.280 x 720 piksela). Zapisivanje fotografija je u JPEG ili RAW formatima, može da koristi SD/SDHC i MMC/MMC plus memorijske kartice, a ima i internu memoriju od 31,9 megabajta za svaki slučaj. Preporučena cena ovog fotoaparata je 500 evra. Detaljnije informacije mogu se pronaći na: www.casio-europe.com.

Delkin ČITAČ I PISAČ

Poznati kalifornijski proizvođač raznog fotoografskog i računarskog pribora "Delkin" predstavio je na Fotokini nov Blue Ray eksterni pisač i čitač, kao i specijalne Blue Ray Archival Gold medije namenjene arhiviranju na kojima se garantuje sigurno čuvanje podataka čak do dvesta godina! Za one koji ne znaju, Blue Ray jesu novi mediji s kapacitetom od 25 gigabajta, zasnovani na najnovijoj tehnologiji zapisivanja i čitanja, za šta je do sada trebalo 5 DVD ili čak 33 CD medija. Pisač radi sa svim Blue Ray, DVD i CD medijima, a brzina zapisivanja je 4 x, dok se s

računarom povezuje preko USB 2 protokola. Cena ovog uređaja je, ako se naručuje direktno od proizvođača, 549,99 američkih dolara, dok je cena Archival Gold medija od 26,99 dolara (ili 27,99 ukoliko se uzimaju oni oslojeni za štampu na inkdžet štampačima) za pojedinačno pakovanje, do 599,99 dolara za pakovanje od 25 komada. Isti proizvođač ima u ponudi i Archival Gold DVD i CD medije, a detaljnije o svemu možete se informisati na: www.delkin.com.

Broncolor BEAUTY DISH

U modnoj fotografiji naročito, ali i prilikom fotografisanja portreta ili aktova često je potrebno veoma meko, difuzno svetlo. Do sada su se najčešće koristili takozvani "softboksovi" četvrtastog oblika i oni su se isto tako i ocrtavali u očima modela. Najnoviji proizvod ovog poznatog švajcarskog proizvođača rasvete nazvan je Beauty Dish i pored veoma mekanog svetla kojim se postiže veoma dobra reprodukcija boje kože, daje i okrugli odraz u očima koji je mnogo prirodniji od četvrtastog. Uz njega se isporučuju i dodatni difuzori za još jače omekšavanje svetla. Detaljnije informacije mogu se pronaći na: www.broncolor.com.

Jobo DŽEPNI DIGITALNI RAM

"Jobo" je proširio ponudu digitalnih ramova najnovijim S4 ramom koji je toliko malih dimenzija da može stati u džep od jakne. Displej ovog rama ima četiri megabajta interne memorije, ali se fotografije mogu prikazivati i direktno sa SD ili MMC memorijskih kartica, ima dijagonalu od 8,9 cm i na 320x240 piksela može da prikaže 65.000 boja. U njemu se nalazi Li-jon baterija koja obezbeđuje dva i po sata neprekidnog rada, s računarsom se povezuje preko USB kabla i mase je svega 130 grama. Proizvodi se u beloj i crnoj boji, a preporučena cena mu je 49,90 evra. Detaljnije: www.jobo.com.

Eye-Fi WiFi CD KARTICE

Prvi proizvođač SD memorijskih kartica sa Wi-Fi podrškom za bežični prenos podataka je sa svojim novim karticama doneo povećanje brzine prenosa podataka koja je, u stvari, duplirana u odnosu na prethodne modele. Vlasnici ovih kartica moći će, od početka oktobra, uz doplatu, da koriste i usluge "Web Sharing" razmene fotografija, kao i Geotagginga uz pomoć koga se u samu fotografiju upisuje tačan geografski položaj na kome je snimljena fotografija, ili pak prenos fotografija preko Hotspot tačaka na Internet. Detaljnije informacije mogu se pronaći na: www.eye.fi.

Distagon SUPERŠIROKO-UGAONI

Naši stariji čitaoci sigurno se sećaju kvaliteta objektivna proizvedenih u "Zeissu", a oni koji su imali prilike da rade s Distagon T 21 mm, f/2,8 objektivom znaju koje sve mogućnosti on pruža. Ove godine "Zeiss" je ponovo oživeo proizvodnju ovog objektivna koji je skoro sasvim bez hromatske aberacije i to s bajonetom za "Canon", "Nikon" i "Pentax". Nažalost, ovakav kvalitet mora da se plati, pa je predviđena cena ovog objektivna koji će moći da se koristi kako s analognim, tako i s digitalnim refleksnim fotoaparatom, bilo sa DX ili FX senzorom, čak 1.399 evra. Detaljnije pogledajte na: www.zeiss.de.

Hama DALJINSKI OKIDAČI

Za sve one koji fotografiju noću, sa stativa s jakim teleobjektivima, ili se bave makrofotografijom, bitno je da prilikom snimanja ne dođe do bilo kakvog pomeranja fotoaparata i za to će im biti potreban daljinski okidač. Kod savremenih digitalnih refleksnih fotoaparata u većini slučajeva više nema u dugmetu okidača navoj za običan žičani daljinski okidač, pa je potrebno nabaviti neku drugu vrstu okidača. "Hama" je za to predstavila najnoviji daljinski okidač koji radi putem radio talasa na 433 megaherca i ima domet do 30 metara, s mogućnošću serijskog okidanja i vremenskog podešavanja okidanja. Proizvođače se za "Nikon", "Canon" i "Sony" i prodavače se za 59 evra. Detaljnije informacije mogu se pronaći na: www.hama.de.

Agfa Photo VRAĆA SE

"Agfa Photo" je na ovoj Fotokini pokazala da oživljava ponovo proizvodnju, naročito onu na polju kompaktnih digitalnih fotoaparata i digitalnih foto-ramova, memorijskih kartica i raznog fotoografskog pribora. Od Kompaktnih digitalnih fotoaparata izdvajamo **Agfa Photo DC-1338sT** s displejom osetljivim na dodir i video-zapisom prilagođenim za objavljivanje na YouTube, kao i **DC-8428** sa četvorostrukim zumom koji počinje od 28 mm. Treba pomenuti dva modela s velikim crvenim dugmetom za okidanje prečnika 14 mm koje je od davina karakteristična oznaka Agfe i nalazi se i u samom logu, a to su **830s** i **530s**. Od analognih kompaktnih fotoaparata

prikazana su dva modela: **Agfa Photo Compact FF** s fiksokusnim i **Compact AF** s autofokusnim objektivom. Od memorijskih kartica najznačajnija je SDHC kartica od 16 gigabajta, a na njihovom štandu mogli su se videti i novi papiri za inkdžet štampače, kao i baterije s punjačima. Pored toga, "Agfa" je krenula i u proizvodnju kertridža s kvalitetnim maslinama za razne vrste štampača.

Kodak PUNO NOVITETA

Dosta raznih noviteta bilo je i na "Kodakovom" štandu. Malena i jednostavna džepna kamera **Zi6 Pocket Video Camera** namenjena je svima koji svoje video-zapise vole da dele sa drugima preko Interneta, pre svega na veoma popularnom YouTube sajtu. Ova kamera može da napravi zapis HD rezolucije 720 piksela, a cena joj je 179,99 dolara (za sve proizvode ovog proizvođača o kojima ćemo pisati ovom prilikom saznali smo samo američke cene). "Kodak" se ističe i kao proizvođač fotoramova, pa je tako napravio prvi **OLED** bežični digitalan fotoram. OLED znači "Organic Light Emitting Diode" i to je sasvim nova tehnologija, a Wi-Fi tehnologija u njemu obezbeđuje nezavisno prikazivanje, kako fotografija, tako i pristup muzici ili

video-zapisima na računaru u blizini. Njegova cena je 999 dolara. Sledeći novitet jeste **Theatre HD Player** pomoću koga se može uživati u HD video-zapisima, ali i kvalitetnom prikazivanju fotografija i slušanju muzike. On ima isto bežični transfer podataka, a koštaće svega 299,99 dolara. I najnoviji inkdžet štampači **Kodak ESP 7** i **ESP 9 All-in-One** rade sa Wi-Fi tehnologijom, i oni su i skener i faks mašina ujedno, a prvi će se prodavati za 199,99 dolara, dok će drugi koštati 100 dolara više. Nove fotoaparate ostavili smo za kraj. Navešćemo dva. Nov ultrazum digitalni fotoaparati **Kodak Easy Share Z1015 IS** ima petnaestostruki "Schneider" zum objektiv ekvivalenta 28-420 mm sa stabilizacijom slike, raznu automatiku, senzor od deset miliona piksela i cenu od 299 evra. Predstavljen je i nov ultrakompaktni digitalni fotoaparati u M-seriji, **Kodak Easy Share M1093 IS**, koji s novom "Smart Capture" pravi briljantne fotografije za svega 199 evra. Detaljnije informacije mogu se pronaći na: www.kodak.com.

Lowepro NOVE TORBE

"Lowepro", poznati proizvođač foto-torbi i druge opreme pojavio se na Fotokini s dosta noviteta. Predstavljanje ćemo započeti s proizvodom koji je izrađen u saradnji s firmom "DayMen", koja se odskora takođe nalazi pod "Lowepro" okriljem, a to je **Camera Armor**. Ovaj proizvod mogli bismo nazvati i kapuljačom za fotoaparate, a u stvari, to je obloga napravljena od mekanog gumastog materijala koja štiti fotoaparati od udaraca, što će veoma koristiti profesionalcima koji rade u isto vreme sa više fotoaparata. Camera Armor proizvodi se za više modela Canon, Nikon, Sony, Olympus i Pentax

D-SLR fotoaparata. Od foto-torbi izdvojićemo najnoviju seriju **Classified** torbi, koje su veoma zgodne za profesionalce, a ima ih u raznim veličinama: od modela 140AW čije su unutrašnje dimenzije 16,5 x 16 x 22,5 cm, do 250 AW koja je znatno veća i u koju može da stane, u za to predviđenu pregradu, i lap-top s ekranom od 15,4 inča i fotoaparati s postavljenim sistemskim blicem na sebi. A od novih ranaca pomenućemo nove modele **Compu Primus AW** koji u okviru torbe za laptop ima štitnik ekrana za sunce koji znatno olakšava rad na terenu, **Flipside 400AW** i **Primus Minimus AW** kao i **Lens Trekker 600 AW II**, koji služi za one ogromne teleobjektive koje koriste profesionalci i koje vidamo na prenosima raznih sportskih manifestacija. Oznaka AW ukazuje na postojanje dodatne zaštite od kiše u vidu presvlake preko torbe ili ranca. "Lowepro" je mislio i na korisnike kompaktnih fotoaparata i to s veoma zanimljivim "Luxe" torbicama-štitnicima fotoaparata. Zanimljivi su i novi **Terraclime** proizvodi o kojima smo već pisali i koji su napravljeni 100 odsto od recikliranog materijala. Detaljnije na: www.lowepro.com ili na www.refot.com.

TEHNIKA

Kaiser ADAPTERI ZA BLIC

Nemački "Kaiser" je i ove godine nastupio s mnogo sitnica koje će fotografima olakšati život. Za ovaj broj izdvojili smo ovaj adapter, a u narednim brojevima opisivaćemo još dosta sitnica koje zasigurno zavređuju pažnju. Mnogi fotografi pokušali su da systemske bliceve koje koriste sa D-SLR fotoaparatom, svejedno kog proizvođača, okidaju uz pomoć daljinskih radio okidača koji se i na našem tržištu mogu jeftino nabaviti. To im, međutim, nije polazilo za rukom jer je okidač bilo nemoguće povezati s tim blicima. Sada je "Kaiser" napravio veoma korisnu papučicu za blic s kablčićem koji na kraju ima džek od 3,5 mm kakav koristi upravo većina takvih okidača i time se problem okidanja veoma jednostavno rešava. Papučica čiji je proizvođački broj 1301_1 ima i standardni navoj za stativ, a preporučena cena joj je 19,99 evra. Detaljnije informacije potražite na: www.kaiser-fototechnik.de.

Lexar BRZE KARTICE

"Lexar" se na Fotokini predstavio novim, veoma brzim CF i SD memorijskim karticama. Za profesionalce je predviđena nova Professional UDMA Compact Flash kartica od 16 gigabajta, s brzinom zapisa 300 puta (odnosno 45 megabajta u sekundi) i, takođe, nova kartica istog tipa koja podržava UDMA sistem, ali nešto sporija – 233 puta (35 MB/s). U Platinum seriji isto je povećana brzina na 80 puta (12 MB/s) i 60 puta (9 MB/s) kod SDHC memorijskih kartica kapaciteta takođe od 16 gigabajta. "Lexar" je predstavio i kartice proizvedene pod "Kodak" brendom koje, takođe, imaju brzinu zapisivanja 60 puta i kapacitet od 16 gigabajta. Detaljnije informacije mogu se pronaći na: www.lexar.com.

Kenro ČISTAČ SENZORA

"Kenro" je engleski proizvođač sredstava za čišćenje komprimovanim vazduhom koji je fotografima poznat već više od četvrt veka. Na ovom sajmu ekskluzivno je predstavljen mali usisivač za usisavanje prašine sa senzora refleksnog digitalnog fotoaparata, koji radi na principu uduvavanja komprimovanog vazduha. Kraj cevčice napravljen je od specijalnog mekog materijala kojim se ne može

oštetiti izuzetno osetljivi zaštitni filter koji se nalazi ispred senzora. Pored ovoga, predstavljen je i najnoviji sprej za matiranje sjajnih površina **Kenair Anti-Reflect Full Matt Spray**, koji može da pomogne da se znatno skрати vreme postprodukcije kada se fotografišu sjajni predmeti. Detaljnije informacije o ovim proizvodima mogu se pronaći na: www.kenro.co.uk.

Cullman BLICEVI I STATIVI

"Cullman" je poznat, pre svega, po stativima i priboru za foto i video. Ovoga puta izdajemo novu glavu za stativ **Magnet 35 Nm GA** s delom za brzo kuplovanje fotoaparata ili drugog uređaja koja može da podnese teret od 30 kilograma, odnosno, bez problema nosi jedan Nikon D2H s objektivom 4/600 mm, zatim mali putni stativ koje je dobio više nagrada za dizajn, nov **Mini Magic stativ**, a pored više modela novih torbi i ranaca, zanimljivi su i blicevi za digitalne D-SLR fotoaparate **D 4500 i 34 AFa** koji mogu da koriste svu automatiku fotoaparata za koji su proizvedeni. Prvi se prave za "Canon", "Nikon" i "Sony Alpha" fotoaparate, a drugi i za "Olympus". Detaljnije informacije mogu se naći na: www.cullman-foto.de

LG MOBILNI ZA FOTOGRAFE

"LG" je pored "Sonyja" i "Samsunga" stao u red onih koji imaju mobilni telefon sa senzorom od osam miliona piksela. To je **LG KC910**, mobilni telefon s velikim displejom osetljivim na dodir dijagonale tri inča i i jasnim prikazom boja, CMOS senzorom koji daje sliku 3.264 x 2.448 piksela, kao i sa "Schneider Kreuznach" objektivom s autofokusom, zatim, ksenonskim blicem, softverom za prepoznavanje lica, osmeha i za "geotaging", a za ljubitelje muzike ima i Dolby Mobile kvalitet reprodukcije zvuka. Predviđena cena ovog telefona je oko 550 evra. Detaljnije informacije mogu se pronaći na www.lg.com.

Mamiya ŠARENA KLASIKA

Ovaj proizvođač je na Fotokini najavio prodaju modela Mamiya 645 Pro TL, koji će se proizvoditi u raznim bojama i ograničenim količinama. Osnovni paket sačinjavaju telo fotoaparata u željenoj boji, objektiv od 80 mm, šaht vizir i AE prizma, kao i kasetna za film od 120 mm. Sledeća zanimljivost sa štanda jeste adapter za Mamiya ZD digitalna leđa za velikoformatne fotoaparate od 4 x 5 inča. Pored toga, tu je bio i adapter za pomenuta leđa za primenu i na RB67 modelu srednjeformatnog fotoaparata istog proizvođača. Cenu, nažalost, ne možemo da napišemo jer još nije saopštena ni za jedan od ovih noviteta. Detaljnije informacije mogu se naći na: www.mamiya.com.

Minox ŠPIJUNSKI DIGITALCI

Nemački "Minox" oduvek je bio poznat po proizvodnji minijaturnih špijunskih fotoaparata. Pod sloganom "Mit i dalje živi", ovaj proizvođač predstavio je svoje najnovije naprave namenjene špijuniranju, a ovoga puta ćemo ukazati na dva. Prvi je kaiš – digitalni fotoaparat koji je smešten u kupči od kaiša i koji fotografije snima u 3GP formatu, a na donjoj strani kopče su dugmići za podešavanje, a drugi proizvod jesu ove naočare za sunce sa slušalicama i MP3 plejerom koji u sebi ima i sakriveni mikrofotoaparat, a stakla su čak i izmenljiva, pa se može staviti i željena dioptrija ukoliko je to potrebno. Cene, naravno, nisu navedene i sigurno nisu niske, a detaljnije informacije mogu se pronaći na: www.minox.de.

Novofleks ČETVORONOŽAC

Svetska novina jeste sistem stativa sa četiri noge proizvođača "Novofleks" koji je i nazvan QuadroPod. To je sasvim nova koncepcija stativa koja u osnovnoj verziji ima nogare od aluminijuma ili ugljenika sa tri izvlake čime se postiže visina od 7 cm do 1,8 m, a planirana je i izvlaka, do visine od 2,3 metra. Ovi stativi mogu se koristiti u nebrojenim varijantama i izuzetno su čvrsti. U radnjama će se pojaviti krajem godine, a o cenama se još ne zna ništa. Detaljnije informacije i načine primene možete pronaći na: www.novoflex.de.

Nissin BLICEVI

Nissin Speedlite Di866 Professional blicevi namenjeni su profesionalcima. Ovaj najnoviji blic ima brojku vodilju 60 kao glavnog svetla i 12 kao dodatnog, malog blica. Glava ovog blica pokreće se u svim pravcima i pokriva zum od 24 do 105 mm, za izvor energije koristi četiri AA baterije, a zanimljivo je to da se putem USB priključka može osvežiti fabrički softver (firmware). Ima mogućnost TTL merenja, a ako se koristi kao dodatni blic, ima dve "slave" opcije. Jednu koja reaguje na drugo sevanje blica fotoaparata s predblicem za merenja i drugu koja se koristi kod analognih fotoaparata. Detaljnije informacije mogu se pronaći na: www.nissin.com.hk.

METADATA UPUTSTVO

Metadata Working Group, udruženje, odnosno, možda još bolje grupa koja čini vezu između "Adobe", "Apple", "Canon", "Microsoft", "Nokia" i "Sony" izdala je prvo uputstvo za primenu metapodataka iz snimljene fotografije koja treba da posluži za lakše rukovanje njima, organizaciju i čuvanje, kao i pretraživanje. Ovo uputstvo može se besplatno skinuti s internet-sajta: www.metadataworkinggroup.org.

Pretec KARTICE

"Pretec" je do sada bio proizvođač kartice najvećeg kapaciteta (48 gigabajta), i najbrže memorijske kartice s brzinom prenosa 333 puta, a sada je na štandu "Leafa" na Fotokini predstavio i najnovije CF kartice od 64 i čak 100 gigabajta. Za prvu se već zna i cena, američka doduše, a ona iznosi 630 dolara, dok će se druga na tržištu pojaviti tek krajem godine. Detaljnije informacije mogu se pronaći na: www.pretec.com.

ČASOPIS O TURIZMU I PUTOVANJIMA

Travel

MAGAZINE

BY DUKE & PETERSON

Ukoliko sebe smatrate svetskim putnikom ili to želite da postanete, Travel Magazine je pravi časopis za Vas... Svakog prvog u mesecu na kioscima! Predstavljamo destinacije širom sveta, najpoznatije hotele i aviokompanije, dajemo vam ideje za putovanja, savete, zanimljivosti, najaktuelnije vesti iz svetske travel industrije... I stvamo, još mnogo toga!

www.travelmagazine.rs

TEHNIKA

Profoto NOV GENERATOR

Za sve one koji imaju iskustva sa studijskom rasvetom ime "Profoto" dobro je poznato i simbol je pouzdanosti i preciznosti. Na Fotokini je ovaj švedski proizvođač predstavio najnoviji generator zasnovan na digitalnoj tehnologiji, **Pro-8a AIR**, kod koga je primenjena "PIPE" tehnologija za predbleske. Uz AIR sistem daljinskog okidanja (na razdaljini čak i do 300 m) i dvostrukim sistemom punjenja kondenzatora s ovim generatorom moguće je okidanje zaredom nakon 0,9 s pri maksimalnoj snazi od 2.400 Ws, a kod

manje snage čak i do 20 okidanja u sekundi. Uz ove generatore proizvedene su glave od 1.200 Ws i 2.400 Ws, a predstavljeni su i novi ringblincevi, džinovski kišobrani do 3 metra u prečniku i razni drugi dodaci za oblikovanje svetla u studiju, kao i najnovija verzija softvera Profoto Studio Air. Cena ovog generatora je skoro 10.000 evra, a detaljnije informacije o ovim proizvodima mogu se pronaći na: www.profoto.com.

Spacer Frame RAMOVI

Spacer Frame jeste inovativni sistem za uramljivanje koji pruža savremen izgled grupama fotografija, grafika i reprodukcija. To su, u stvari, samolepljivi "džepovi" od akrilika u koji se postavljaju radovi, a veoma lako mogu da se postave na zidove, pločice, nameštaj, vrata ili bilo gde drugde u stanu. Za postavljanje nije potreban nikakav alat, dok se već postavljeni ramovi veoma lako odvajaju od podloge i premeštaju na drugo mesto bez ostavljanja bilo kakvih tragova ili oštećenja. Prodaju se u kutiji od deset ramova i alatkom za postavljanje idealnog razmaka i pravog ugla između njih za 29,90 evra. Detaljnije informacije mogu se naći na: www.superframe.co.uk.

Tamron MEGAZUM

"Tamron" je predstavio najnoviji petnaestostruki zum objektiv **18-270 mm f/3,5-6,3 Di II VC** sa stabilizatorom slike, namenjen upotrebi na refleksnim digitalnim fotoaparatom sa senzorom APS-C veličine i onda je ekvivalentna vrednost u osnovi 28-419 mm, što može da bude osnovni i jedini objektiv za mnoge fotografe. Za sada će se ovaj objektiv proizvoditi sa "Canon" i "Nikon" bajonetom i, kako smo saznali, cena će mu biti oko 500 evra. Detaljnije: www.tamron.com.

Ricoh SIMULIRA LIBELU

Ricoh R 10 jeste najnoviji model kompaktnog digitalnog fotoaparata koji će se u radnjama naći od oktobra, po preporučenoj ceni od 349 evra. U njemu je senzor od deset miliona piksela, HVGA LCD displej dijagonale tri inča i sedmostruki zum objektiv ekvivalenta 18-200 mm, kao i nov procesor slike "Smooth Imaging Engine III". Zanimljivo je da je u ovom fotoaparatu integrisana i digitalna simulacija libele koja pokazuje da li je fotoaparat u ravnom položaju. Bez obzira na velik raspon zuma, ovaj fotoaparat još uvek je prilično tanak, čak samo 22,6 mm na najtanjem mestu. Detaljnije informacije o ovom fotoaparatu mogu se pronaći na: www.ricohpmmc.com.

Rollei PREPOZNAJE OSMEH

Pored još nekoliko novih modela "Rollei" je predstavio i **XS-10** digitalni kompaktni fotoaparat sa senzorom od deset miliona piksela, velikim displejom dijagonale tri inča na poledini koji je osetljiv na dodir, trostrukim Apogon zum objektivom ekv. 34-102 mm i mogućnošću korišćenja SDHC memorijskih kartica do četiri gigabajta. Za pregled video-zapisa ima ugrađen zvučnik. Debljina ovog fotoaparata jeste svega 18,7 mm, a u programu ima i prepoznavanje osmeha, lica i mogućnost spajanje dve snimljene fotografije u jednu. Detaljnije informacije mogu se naći na: www.rcp-technik.com.

Sony KAMERA I BLIC

"Sony" je predstavio, pored ostalih noviteta o kojima smo već pisali u ranijim brojevima, i najnoviju video-kameru **HDR-CX11E**, koja je ujedno i prva kamera na svetu koja reaguje na smeh. U stvari, automatika ove kamere prepoznaje na snimku osobe koje se smeju i beleži automatski za vreme video-snimanja i njihovu fotografiju na karticu. Kamera ima punu HD rezoluciju i zum objektiv 12 puta. Fotografije se mogu snimiti u rezoluciji od 7,6 miliona piksela na Memory Stick Pro Duo kartice, a na onu od 16 gigabajta staje 55 minuta filma. Ova kamera prodavače se po ceni od 899 evra, a uz doplatu može se dokupiti i dosta pribora i rezervne baterije.

Za fotografe koji koriste "Sony" refleksne fotoaparate tu je i najnoviji sistemski blic **HVL-F58AM** čija je brojka vodilja 58 i kojim se može upravljati i bežično uz puno TTL merenje i to u tri grupe. Preporučena cena mu je 550 evra. Detaljnije informacije mogu se naći na: www.sony.co.yu.

Wacom INTUOS 3 TABLE

"Wacom" je poznat proizvođač, pre svega, računarskih tabli za crtanje koje i mnogi fotografi koriste kao alatku u postprodukciji. Najnovije table nose naziv Intuos 3 i ima ih u veličinama od A6 formata, do proširenog A3 formata. Table imaju rezoluciju 5.080 lpi, koja pruža veliku preciznost prilikom upotrebe, a prepoznaje čak 1.024 vrste pritiska olovkom i rade na svim savremenim Windows i Mac operativnim sistemima. Preporučene cene su od 239,90 evra za one najmanje, do 809,90 evra za prošireni A3 format. Detaljnije informacije mogu se pronaći na: www.wacom.eu.

X-Rite i1 KALIBRATORI

Jedan od vodećih proizvođača kolor-kalibratora "X-Rite" ponudio je tržištu novu seriju i1, koja ima više mogućnosti i precizniju kalibraciju, a sve po veoma povoljnoj ceni. U ponudi su i1Basic i i1 Xtreme i već se u samom nazivu vidi da je prvi namenjen manje zahtevnim korisnicima, a drugi onima koji žele da imaju potpunu kontrolu nad bojama u toku čitavog postupka obrade, bilo da su to fotografi ili oni koji rade postprodukciju. Detaljnije informacije mogu se pronaći na: www.xrite.com.

Pretplatite se na Mikro sa DVD-om

U svakom broju DVD sa preko 8,5 GB programa, demo igara i najava filmskih hitova. Svi programi testirani su antivirusnim softverom.

- Uslužni programi
- Bezbednost
- Linux
- Multimedija
- Zabava
- Novi filmovi
- PDA
- Internet
- Razvojni programi
- Standardni programi

Najsigurniji način da pre prvog u mesecu, po najpovoljnijoj ceni, dobijete svoj primerak Mikra sa pratećim diskom.

PRETPLATA:
(011) 3540-544 i 3540-545;
faks: (011) 3058-034
pretplata@mikro.co.yu

FIZIČKA LICA
POLUGODIŠNJA PRETPLATA
Sa DVD-om: 1770,00 dinara
Bez DVD-a: 1530,00 dinara

FIZIČKA LICA
GODIŠNJA PRETPLATA
Sa DVD-om: 3025,00 dinara
Bez DVD-a: 2585,00 dinara

PRAVNA LICA
GODIŠNJA PRETPLATA
Sa DVD-om: 3575,00 dinara
Bez DVD-a: 3135,00 dinara

Anagramm 20 + 1.000 = 1.020 MEGAPIKSELA

Ko misli da je dvadeset megapiksela previše, može da poseti sajt: www.anagramm.de, i da se upozna s proizvodima firme "Anagramm Gesellschaft" iz Minhena. Moram da priznam da smo nekako prevideli razvoj tzv. skenirajućih digitalnih leđa, koja su u vreme početaka razvoja digitalne tehnologije bili jedini nosioci kvalitetnih snimaka. Njihova jedina mana jeste fotografisanje samo nepokretnih objekata osvetljenih stalnim svetlom – bez "flickera" (treperenje), ali zato je sve ostalo u superlativu: kvalitet i sposobnost reprodukcije neverovatne količine detalja. "Anagram" proizvodi nekoliko modela skenirajućih leđa, a najbolju rezoluciju od neverovatnih 1.020 megapiksela (14.400 x 23.600 piksela bez interpolacije, površina koja se skenira je

72 x 118 mm) daje sistem 8000 David – jedini pravi način da se digitalnim sistemima dobije kvalitet kakav imaju velikoformatni analogni fotoaparati.

Da biste snimili fotografiju uz pomoć Anagram 8000 David leđa (koja je najlakše montirati na "Linhof" fotoaparate), trebaće vam 5,49 minuta, a snimak ima "dubinu" od 48 bita RGB formata, realne dimenzije od 2 x 1,2 metara u rezoluciji 300 dpi i "težak" je čak 1,9 GB. Pored Davida, tu su i sistemi Production 2 (312 megapiksela), koji, pre svega odlikuje brzina rada, i Salvadore (525 megapiksela), lako je, u osnovi, namenjen muzejima i bibliotekama, ovo je pravi izbor za sve one koji jure velike stvari, jer svakom ko vam se pohvali svojim novim fotoaparatom od dvadeset ili više megapiksela, možete slatko da se nasmejete u lice.

M. ŽIVKOVIĆ

PRIREADIO: MIROSLAV NIKOLJAČIĆ

Energija BATERIJE

Za rad elektronike, a ona se nalazi gotovo u svim fotoaparata današnjice, potrebna je električna energija, "struja" – kako je popularno nazivamo. I što su fotoaparati komplikovaniji, što im je veći displej, na primer, to treba više električne energije. Ako izuzmemo baterije za jednokratnu upotrebu, koje već nekoliko proizvođača pravi na osnovu litijuma i koje imaju povećan kapacitet, većina fotografa u svojim fotoaparata koristi ponovo punjive baterije (u daljem tekstu "baterije"), koje su se pokazale daleko isplativijima. A kako znatan broj aparata radi pomoću klasičnih ponovo punjivih baterija veličine AA, koje se koriste i u velikom broju različitih električno/elektronskih aparata, AA baterije postale su neka vrsta standarda i prave ih gotovo svi proizvođači, te ih je moguće upoređivati i meriti razlike među njima.

Kada su AA baterije u pitanju, na Fotokini 2008 nije bilo nikakvog povećanja kapaciteta, svi proizvođači su ostali na 2.700 mAh, jedino je "Ansmann" uspeo da ih "nategne" do 2.850 mAh. Videćemo da li će tako proći i na testu u jednom od naših sledećih brojeva. I dalje nije ništa

značajnije učinjeno na smanjenju relativno velikog samopražnjenja, koje predstavlja manu ovih baterija. Ali kada nema kiše, dobar je i grad, tako su se na Fotokini 2006. pojavile, tzv. hibridne baterije, koje su imale manji kapacitet (2.000–2.100 mAh, ali i posle

godinu dana "stajanja" zadržavaju 75 do 80 odsto deklarisanog kapaciteta. Na ovoj Fotokini više proizvođača predstavilo je svoje hibridne baterije, a pomenućemo samo neke od njih: "Accessory Power", baterije Hybrid 2.200 mAh, "Ansmann", baterije + Max Energy 2.100, "Camellion", baterije A Always Ready 2.100, "Hahnel", baterije Synergy 2100, "Texcus", baterije Ready to use 2.100 mAh. I ove baterije ćemo testirati i uporediti ih s ranije testiranim.

PUNJAČI BATERIJA

Većina proizvođača pravi najjednostavnije punjače, jeftine, koji se lako prodaju. Ti punjači imaju mnogo mana i više uništavaju baterije nego što ih pune. Zbog toga ih nećemo ni pominjati. Ali, s velikim zadovoljstvom navodimo nekoliko punjača koji ne pripadaju prethodnoj grupi. Američka firma "Accessory Power" prikazala je dva interesantna punjača. Model **Status Charger Pro** predviđen je za jednu do četiri baterije. Ima LC displej koji pokazuje punjenje i status baterije, dok punjač s imenom **Refresh Charger**, pored ostalog, ima i mogućnost osvežavanja baterija, što se može kontrolisati na CD panelu.

Firma "Camellion" prikazala je dva nova punjača s oznakama koje se teško pamte. Model **BC-0903** je jednostavniji, punjenje se kontroliše pomoću LED indikatora, ima šest vrsta zaštite baterija, mogućnost kontinuiranog dopunjavanja, dok sofisticiraniji model **BC-0907** ima LCD panel za kontrolu

punjenja/pražnjenja baterija, osvežavanje baterija, kao i mogućnost brzog punjenja.

Nekoliko interesantnih punjača nudi i firma "GP". Model **PowerBank V800C** predviđen je za brzo punjenje jedne ili dve baterije (15 min), LED indikator i tri boje pokazuju proces punjenja, na njemu je i digitalni sat. **PowerBank V600D** sličan je prethodniku, ali mu za punjenje do dve baterije treba ceo sat i, na kraju, **PowerBank H650C** koji je jači i za isto vreme može da napuni četiri baterije. "Ansmann" je ponudio najviše zanimljivih punjača:

Model Energy 8 plus namenjen je za punjenje pet veličina i tipova baterija koje se najčešće sreću. Ima tester za baterije, kao i mogućnost osvežavanja oštećenih baterija i individualnu kontrolu svake baterije. **Digispeed 4 ultra plus** jeste super brz punjač s mogućnošću izbora

struje punjenja 4.400 ili 2.200 mA za baterije AA, ili 1.100/550 mA za baterije AAA. Ovaj punjač ima svoj sistem hlađenja koji obezbeđuje da se baterije ne pregrevavaju. Ima, takođe, i dopunjavanje baterija.

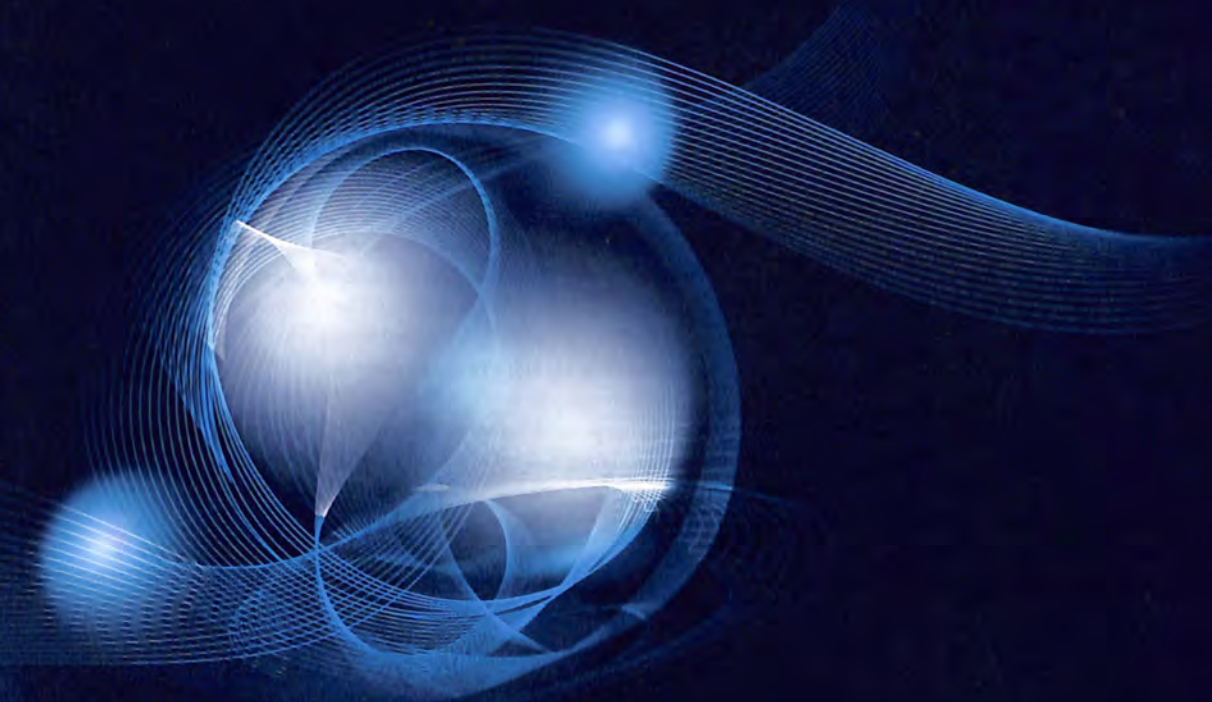
I, na kraju, **Ansmann XC 3000**. Predviđen je za punjenje i testiranje ne samo već uobičajenih tipova AAA, AA, C, D i 9V blok baterija nego i za veliki broj Li-jon i Li-polimer baterija za fotoaparate, kamkordere, mobilne telefone. Može da puni deset baterija odjednom. Celokupna kontrola punjenja i testiranja obavlja se pomoću tri dugmeta i dva LCD panela. Jednostavno, punjač koji oduševljava. Uzgred, aparat je prilično veliki, a na Fotokini je bio prikazan samo prototip. Najavljena cena je oko 250 evra.

Rešenje za važne poslovne odluke

AB Soft poslovni informacioni sistemi

- Savremeni ERP informacioni sistem
- Upravljanje ljudskim resursima
- Proverena platforma – MS SQL Server
- .NET integracija (web, mobile, ...)

Uz kupovinu našeg poslovnog informacionog sistema dobijate po posebno povoljnim uslovima:

- Small Business Server Premium 2003 R2
- Windows Server Standard 2008
- SQL Server Standard 2005

Microsoft
GOLD CERTIFIED
Partner

ABSoft

Fotografska SAMOPOSŁUGA

Kada smo pre dve godine na Fotokini gledali razne štampače, oni su bili tek pokušaj da se na neki nov način parira neprikosnovenim, klasičnim hemijskim postupcima dobijanja fotografije. Sve ovo odnosi se, u osnovi, na komercijalnu upotrebu, jer je industrija odavno ponudila najraznovrsnija rešenja korisnicima koji za svoje potrebe štampaju fotografije

Čitava generacija foto-uređaja zasnovana je na raznovrsnim tehnologijama: od inkdžet do "dye sub". Danas se, kada se klasičan način izrade fotografija polako gasi, pojavljuju se nova rešenja koja bi trebalo da fotografskim radnjama daju mogućnost opstanka. U osnovi, svaki od tih sistema sastavljen je iz tri dela: takozvanog kioska, koji najčešće služi kao ulazni deo, centralne procesorske jedinice, koja obrađuje

i raspoređuje poslove, i samog štampača. Kiosci mogu biti i samostalni, pa je u njih implementirana i najraznovrsnija tehnologija koja se stara o količini i metodama plaćanja, a mogu imati ugrađen i štampač – jedan ili više njih, od čega direktno zavisi brzina rada. Na kraju, oni pravi naslednici laboratorijskih printera predstavljaju samostalne mašine namenjene isključivo proizvodnji velikih količina fotografija. Kako ove nove mašine nisu

velike, moguće ih je postaviti jednu na drugu. Modularnost se ogleda i u mogućnostima spajanja različitih uređaja kao što su, na primer, Flatbed ili film skeneri, ili sistemi bindera koji jednostavno pretvaraju fotografije u foto-albume i knjige. Na ovogodišnjem sajmu u Kelnu bilo je mnogo ovih uređaja zasnovanih na slepljivanju obostrano lepljivim materijalima, ali ćemo o tim sistemima pisati u posebnom prikazu.

"Kodak" je poznat po velikom broju proizvoda, a u ponudi sada ima i APEX (Adaptive Picture Exchange) sistem namenjen totalnoj kontroli, kako amaterskog, tako i profesionalnog segmenta izrade fotografija. S podrškom od preko 90.000 "Kodakovih" kioska u svetu, materijalima i uređajima koji čine ovaj sistem (Kodak 7000 Photo Printer,

Kodak 7000 Photo Printer

Kodak XtraLife II Paper, Kodak DL2100 Duplex Printer i APEX radnim stanicama), predstavlja pravi primer primene modernih tehnologija u masovnoj fotografskoj produkciji. Srce APEX sistema predstavlja radna stanica s moćnim softverom i korisničkim interfejsom koji je potpuno prilagođen brzom i efikasnom poručivanju, izradi i sortiranju gotovih poslova. Na APEX 74 stanicu moguće je priključiti do trinaest "Kodakovih" G3, G4 ili G4X stanica za poručivanje, a postoji i poseban sistem za primanje i obradu narudžbina preko Interneta. Korišćenjem svih uređaja ovog proizvođača moguće je snimke pretvoriti u klasične fotografije i obavezne indeks printove, foto-knjžice, kalendare, kolaže i čestitke, a na raspolaganju je i izrada Picture Movie digitalnog video-diska (DVD), koji se dobija u samoj radnji, a izrađuje se za samo nekoliko minuta pomoću jedinstvenog "Kodakovog" programa. Posebna pogodnost za profesionalne laboratorije jeste modularnost sistema. Prvi deo uređaja moguće je koristiti kao samostalnu jedinicu, a postoje dve varijante: dvadesetšestoinčni modul

Kodak DL2100 Duplex Printer

Kodak APEX 74

DNP kompanija osnovana je u Francuskoj i specijalizovana je za pružanje usluga profesionalnim fotografskim radnjama. U ponudi imaju velik broj modularnih, ali i kompletnih rešenja u opremanju moderno osmišljenih fotografskih centara. Osnovni modeli štampača koje koriste jesu Dye sublimation DS 40 i DS 80, kao i modeli Centuria namenjeni fotografijama većeg formata (do 20x30 cm). Pri manjem obimu posla kao ulazni uređaj služe NEXstation DS-T2 uređaji, koji prihvataju bilo koji medij na kom se mogu doneti fotografije, a uz originalni softver (koji ima podršku za 18 jezika) sa jedne "radne stanice" moguće je naručiti izradu indeks printa, arhivskog kompak-diska ili specijalne usluge poput izrade kalendara, čestitki i slično. Narudžbina se

DNP FOTOLUSIO
www.dnpphoto.eu
more than a photo

potom prosleđuje do štampača, koji može biti unutar takozvanog fotokioska ili u radnom prostoru radnje. Sledeća stepenica u njihovoj ponudi jeste NexLab NL2000, uređaj koji je sposoban da izradi do 1.000 fotografija formata 10x15 cm na sat. S dimenzijama od samo 97x57 cm u osnovi (0,56 m²) i visinom od 129 cm, može se smestiti u skoro svaki prostor. Čak ni njegova masa od 150 kg nije problem. Ovaj printer velikog učinka u sebi ima četiri sinhronizovana

štampača koji se mogu konfigurisati tako da daju fotografije formata od 9x13 do 20x30, sorter porudžbinu, automatizovanu korekciju slike (zasićenje boja, oština, uklanjanje crvenih očiju, dodavanje margina), a sve to uz jednostavan interfejs sličan klasičnim mini-lab sistemima. Korekcija slike može biti i ručna, što podrazumeva kontrolu intenziteta boja, pojedinačna podešavanja boja CMY kolor-sistema, prebacivanje u crno-belo ili sepiju, rotiranje i kropovanje. Kontrola uređaja obavlja se pomoću monitora dijagonale 15 inča, koji je osetljiv na dodir. Instalacija sistema takođe je veoma jednostavna: dovoljno je uređaj priključiti na struju jer nema potrebe za odvodima iskorišćenih hemikalija i vode.

DRY MINILAB
Frontier

Expanding
FRONTIER
Solutions

Jedna od najvećih korporacija u fotografskom biznisu poznata je i kao proizvođač printera s imenom Frontier ili, kako ih kod nas svi poznaju pod popularnim imenom Frontere. Kada su se pojavili na tržištu 1996. godine, postavili su nove standarde kvaliteta masovne produkcije fotografija. Mislimo da nema fotografa koji nije uradio povećanje na ovim kvalitetnim mašinama koje su i dalje osnova printerskih sistema ovog brenda i koji danas evoluiraju i s klasičnog

hemijskog postupka prelaze na "suve" procese izrade fotografija i imaju ime Fuji Frontier Dry Minilab 400. Izraz "On-demand printing" koji je do sad korišćen samo u grafičkoj industriji, dobija svoje puno značenje i u oblastima ostalih grafičkih umetnosti i fotografije posebno. Kako bi odgovorio zahtevima tržišta, "Fuji" je razvio nov apsolutno modularni sistem s fleksibilnim mogućnostima koje polako menjaju srebrno-halidni proces i uvode nekoliko sistema: "dye sub", "ink jet" i "xerography". Svaki od ovih sistema štampanja ima svoje mesto u lancu dobijanja gotove fotografije, a primena bi okvirno bila: sublimacione

FUJIFILM

i termalne tehnologije štampača Fujifilm ASK 2000 i ASK 4000 (prvi štampač ima maksimalnu širinu papira od 200 mm, a drugi 400 mm) za masovnu produkciju fotografija malog formata, inkdžet tehnologija (saradnja s "Epson" korporacijom) za najviši mogući kvalitet fotografskih povećanja – popularnih "postera" i brza štampa ksero postupkom (sistem "Xerox" korporacije) za sve popularnije foto-albume, male i velike foto-knjige. U sve ovo implementirane su i patentirane tehnologije kao što su Fujifilm Image Intelligence – softver za kolor-menadžment zadužen za dobijanje Frontier kvaliteta i na novim materijalima. Lab Sense portal sistem koji je namenjen završnoj obradi i kontroli fotografija pre isporuke. Prednost novih sistema jeste u modularnosti i prilagođavanju realnim potrebama korisnika.

Kada su osnovu razvoja novih tehnologija počeli da čine štampači, najveći proizvođači uključili su se u trku u oblasti u kojoj do tada nisu imali šta da traže. Jedan od lidera u industriji štampača "Hewlett Packard" konstrukcionim modifikacijama prilagodio je svoju tehnologiju i tako su nastali HP Photosmart ML1000 Minilab i HP Photosmart PM2000 Microlab. Oba uređaja namenjena su profesionalnim laboratorijama i u osnovi se razlikuju po veličini fotografije koju mogu da odštampaju. Minilab ima mogućnost konfiguracije

HP Photosmart ML1000 Minilab

svih veličina fotografije: od formata 9x13, pa sve do formata 30x45 cm i odlikuje se izuzetnom brzinom štampe: 1.500 fotografija na sat formata 10x15 i čak 500 fotografija formata 30x45 cm na sat. Microlab može da odštampa formate koji se najčešće koriste: 10x15 i 13x18 cm brzinom od 700, odnosno 300 fotografija na sat.

Oba štampača imaju i mogućnost ispisa četrdeset karaktera u dve linije na poledini fotografije. Sve komande i kontrole uređaja dostupne su preko displeja osetljivih na dodir veličine deset inča za Minilab i osam inča kod Microlab uređaja. Da bi smo dobili sistem koji "HP" naziva Photo Center, potrebna je integracija kioska za definisanje narudžbina koje obavljaju same mušterije, jedne od dve pomenute "laboratorije" i opciono laserskog štampača CL 2000 koji predstavlja jeftino i brzo rešenje.

Napomenućemo da prva dva uređaja koriste inkdžet tehnologiju pomenutog proizvođača i šest pigmentnih Vivera mastila koja su na testovima starenja pokazala izuzetnu otpornost i trajanje od najmanje dvesta godina. Ukoliko u sistem ubacite HP ProB9180 ili neki od DesignJet štampača, moguće je mušterijama ponuditi i postere na nekim od neuobičajenih materijala kakav je, na primer, foto-platno.

HP Express Station

HP CL 2000

Odessos Dry Minilab

Jedan od veoma ozbiljno koncipiranih sistema na sajmu u Kelnu stigao je iz nama susedne Bugarske. Sam sistem nema nekih bitnih razlika u odnosu na ostale proizvođače jer je zasnovan na prijemu fajlova putem kioska (koje potpuno prilagođavate svojim potrebama – po opremi, ali i "brendiranju", Interneta ili opcionih film i ravnih skenera, obrade narudžbi i štampanja. Deo koji je nama najinteresantniji jeste koji uređaji obavljaju taj posao. Kompanija "Odessos" u svoje uređaje ugrađuje štampače firmi: "Shinko", "Copal", "Citizen", ali moguća je ugradnja i drugih uređaja, kao i izbor metode rada (inkdžet, dye sub, laser...). Prema obimu posla moguće je birati uređaj, a kompletan sistem spreman je da odgovori na svaki zahtev potencijalnih mušterija. Ova mašina u sebi ima ugrađenih šest dyesub i jedan inkdžet printer tako da je sposobna da izradi 2.700 fotografija formata 10x15 na šest štampača i još 450 fotografija istog formata na inkdžet štampaču koji je poverljivo namenjen izradi povećanja formata 10x15 na 20x30 cm. Možda će neko postaviti pitanje pripreme izrade povećanja većih formata, ali realno, izrada je veoma mali broj fotografija većih formata kao i neke ponući. Potrebno je napomenuti da se

pomoću dodatnog štampača upisuju i tekstualni podaci na poledini gotove fotografije. U sistem je ugrađeno automatsko snimanje fotografija na CD ili DVD medije tako da uz izradu indeks print kopije u kovrti dobijate sve što vam je potrebno. I posao radnika je maksimalno pojednostavljen jer brigu o narudžbinama obavljaju preko monitora

osetljivog na dodir, na skoro identičan način koji koriste mušterije prilikom porudžbine s kioska. Od korekcija na fotografijama moguće je uraditi praktično sve: od saturacije, kontrasta i osvetljenja, preko kropovanja, rotiranja i zumiranja, do konverzija u crno-belo i sepiju.

Nova kreativna rešenja koja stižu iz korporacije "Mitsubishi" pokrivaju kompletno područje industrijske izrade fotografija, a predstavljeni su pod sloganom "Kreirajmo foto-biznis". Mogućnosti koje nudi ovaj proizvođač zasnovane su na profesionalnim sistemima i printerima visokog kapaciteta. Široka ponuda uređaja i decenije iskustva rezultirale su proizvodima koje je moguće prilagoditi potrebama svakog pojedinačnog korisnika s potrebama brze izrade fotografija.

CP9600DW-S, Click 5000 i Kiosk 6000 monitor

Ponuda fotoštampača veoma je dobra i bez obzira na to da li je korisniku potrebna brzina izrade malih formata ili je to povećanje, "Mitsubishi" ima rešenje. Osnovu čini sistem Photo Service Point za prijem snimljenog materijala putem Click 5000 foto-terminala i izradu manjih količina fotografija u prostorima kao što su drogerije, manje radnje i slično.

S druge strane, a pod imenom Photo Studio Pro, krije se kompleksna oprema namenjena profesionalnim fotografskim radnjama s imenom Flexilab. Ovaj sistem ekološki je prihvatljiv jer koristi sublimacione materijale, te nema ispuštanja dodatnih hemikalija u okolinu i to ga čini alternativom tradicionalnim sistemima koji se koriste u mini-laboratorijama. Pored dva pomenuta, postoji i treća ponuda koja je zasnovana na posebnim materijalima namenjenim dokumentima – Mitsubishi Electric ID-Service Point. Modernizacija dokumenata zahteva fotografije s takozvanim biometrijskim podacima, što znači posebne i sigurne sisteme, ali i materijale na kojima je fotografija odštampana. Sistemi se sklapaju od modela: CP9600DW i CP9600DW-S high-resolution dye sublimacionih štampača, CP9550DW i CP9550DW-S all-rounders, otpornih CP9800DW i CP9800DW-S high-speed i CP3800DW modela namenjenih brzom štampanju A4 fotografija bez okvira. Kao poseban sistem nudi se i MPU (Mass

MPU sistem

Production Unit) sposoban da odštampa više od 600 fotografija formata 10x15 centimetara na sat.

Između ovih sistema nalaze se Flexilab, Photo Kiosk 7000 i Easyphoto POS desktop terminal. Ovi sistemi sposobni su za izradu raznovrsne galanterije kao što su: kolaži, mozaici, čestitke i pozivnice ili popularne knjige i uvezani albumi.

Jedno od svakako najpoznatijih imena ove grane fotografskog biznisa jeste "Noritsu" koji je godinama bio i ostao sinonim kvalitetnih laboratorijskih foto-sistema sposobnih da za kratko vreme daju veoma kvalitetne fotografije formata od 9x13 cm, pa sve do neverovatnih panorama dimenzija 61x91 cm (najbliže dimenzijama koje je moguće postići čuvenim sistemima LightJet i Chromira za klasične RA4 fotografije širine 125 i dužine do 45 m). Sledeći razvoj tehnologija koje je jednim delom i sam pokrenuo (prvi "suvi" mini-lab zasnovan

na inkdžet tehnologiji izašao je iz pogona ove korporacije), "Noritsu" prati trendove čiji je cilj maksimalna upotreba fotografije kao osnove za velik broj predmeta, najčešće albuma i čestitki. Ono po čemu se mini-lab sistemi ovog proizvođača razlikuju jeste mogućnost štampanja s obe strane papira u jednom prolazu. To u praksi znači veću brzinu, priličnu uštedu u materijalu i lakoću izrade foto-albuma koji se jednostavno povezuju a ne spleću list na list kako bi se dobile strane foto-albuma. Sprava koja služi za izradu foto-albuma je NPB-1D Noritsu EZ photobook binding system, a karakteriše je sistem lepljenja u kom skoro da nema otpada. Pre fizičkog spajanja strane treba previti, a da bi ste to uradili zaista profesionalno, na raspolaganju nam je NPB-1CR mašina za "bigovanje" kako se ova vrsta posla popularno naziva u štamparstvu, dok za sam kraj posla služi sprava NPB-1CT – "giljotina", kojom obrezujemo gotov album. Noritsu D502 i nov model D701 koji je konstruisan u saradnji s

korporacijom "Lucidion" koriste napredne piezo inkdžet tehnologije koje je patentirao "Epson" tako da je trajnost otisaka garantovana, kao i vrhunski kvalitet štampe. Mašine koriste papir širine od 100 do 254 mm (10 inča), i sposobne su da štampaju fotografije maksimalnog formata 254x381 (10x15 inča), a za model D701 maksimalna dužina ide do 36 inča. Upotreba je veoma jednostavna jer nema fotosetljivih elemenata, pa tako nema ni potrebe za mračnim komorama i uz to sistem radi bez štetnih hemikalija i bilo kakvih isparenja.

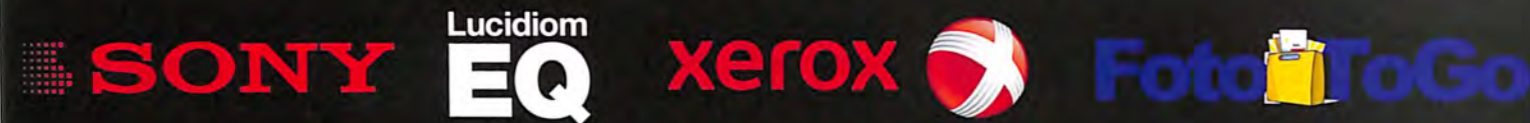
NPB-1BD

NPB-1CR

NPB-1CT

Kada pričamo o novim metodama dobijanja kvalitetnih fotografija, koje kod nas popularno nazivamo amaterskim jer ih snimaju ljudi kojima fotografija predstavlja uspomenu i zadovoljstvo, moramo da napomenemo da smo u ovu kratku i veoma sažetu priču ubacili one proizvođače koje smo imali priliku da vidimo na ovogodišnjoj Fotokini i koji su uz sve to imali reklamni materijal – bilo na štandu ili sajtu. Namerno sam iskoristio izraz sažeta jer proizvođača ove opreme ima puno, a i o pojedinim uređajima bi moglo da se piše "nadugačko". Ipak, mislim da je ovaj prikaz sasvim dovoljan da steknete uvid u neumitne promene koje ponovo pogađaju zanatlije koji su svoju egzistenciju počeli na "mokrim" postupcima izrade fotografija.

Ono što polako postaje evidentno jeste da nestaje razlika između štamparskih i fotografskih mašina jer "HP" sa svojim Indigo sistemom ili "Xerox – Imaxel" mašine koje koriste modifikovani kserografski postupak brišu razlike jer danas korisnici više vole da umesto koverte s fotografijama sa sobom ponesu uvezani foto-album.

Veliki je broj firmi koje su nastupile, a nama su potpuno nepoznate, kao što su, na primer: "Lucidom", "FotoToGo", "MGI", "Quest3", "CEWE" ili "Odessos" iz Bugarske nama najbliži, proizvodi uređaje kojima je moguće opremiti fotografsku laboratoriju ili postaviti svoje kioske na udarna mesta.

Tragajući za materijalom za ovaj tekst otkrili smo i da velike firme kao što je "Sony" imaju u proizvodnji štampače koje drugi ugrađuju u svoje sisteme. Takođe ste mogli primetiti i da je nekoliko uređaja zasnovano na "Epsonovoj" mikropiezo tehnologiji štampe, ali i da svi ostali imaju po neku svoju tajnu – čak i unutar, na izgled, istih tehnologija.

"Xerox" se kao velika korporacija predstavio uređajima koji rade njihovim patentiranim sistemom – kserografijom i odlikuju se velikom brzinom, ali i veličinom jer su po gabaritima veći od uređaja ostalih proizvođača. U saradnji s "Imaxelom" ponudili su svoj veoma brz sistem proizvodnje foto-albuma uz implementaciju LOFT (Low Oil Fusing Technology), Digital Blanket i TRACS (Toner Reproduction Auto Correction System) sistema koji sprečavaju pojavu najvećeg problema kserografskog postupka – neravnomerno obojenih velikih jednobojnih "fleka" na slici.

Moramo da pomenemo da postoji velik broj sistema koji se sklapaju od postojećih komponenti: štampača, kioska, mini-labova i svih ostalih uređaja namenjenih pretvaranju fotografija u nove i upotrebnе predmete. Videli smo da su apsolutni hit foto-albumi i male "foto-monografije", ali šta se sve može uraditi od fotografije, a da bude lepo, korisno i veoma zabavno, videli smo na štandovima drugih izlagača. Ukoliko vam treba neka ideja, posetite adresu: www.regalospersonales.com, na kojoj ćete videti koliko upotrebnih transformacija može doživeti jedna jedina fotografija – u Španiji.

Ako vam uz to kažemo da je jedna cela i ogromna hala bila puna izlagača koji su predstavljali svoje ideje i najraznovrsnije dizajnirane albume, portfolija, ali i sisteme laminiranih panoa namenjenih izložbama, shvatićete da su se korisnici zasitili klasične fotografije. Uz to, i zaštita prirode i čovekove životne okoline postaje sve aktuelnija, pa je upotreba štampača koji skoro nemaju isparavanja niti otpada sve popularnija. Postoji još jedna prednost na koju kao da ne obraćamo pažnju, a to je količina prostora koju moderne mašine zauzimaju unutar radnog prostora. Kada pogledate, na primer, "Fuji" ili "Noritsu" printere, videćete kao reper računarsko kućište i shvatiti koliko su te mašine, u stvari, sada kompaktne – da ne kažemo male. Nabavka mašina sada je apsolutno prilagođena potrebama korisnika tako da je pomoću "brendiranih" kioska moguće vašu radnju proširiti i na druge prostore u vašem gradu. Kao i kod ostalih proizvodnih grana i ovaj deo foto-industrije nudi velik broj mogućnosti, pa su i sistemi štampe različiti i po mogućnostima, tehnologiji, materijalima, ali i trajnosti. Iako bi logično bilo da upravo trajnost može biti presudan faktor korisnicima, ipak se postavlja pitanje koliki je broj onih koji će, dok na kiosku biraju svoje fotografije, razmišljati o tome da li će njihov print trajati 50 ili 200 godina. Isto tako možemo postaviti i realno pitanje koliko je veliki broj onih koji žele fotografije velike rezolucije jer na formatu 9 x 13cm razliku mogu videti samo oni koji znaju šta žele, a njih je realno veoma malo.

M. ŽIVKOVIĆ

	DNP Photolusio	KODAK	FUJIFILM	HP	LUCIDIOM	MITSUBISHI	ODESSOS	NORITSU
Tip printera i sistem štampe	NexLab Dye sublimation	APEX Dry labs Thermal dye transfer	Frontier Dry Minilab Piezoelectric ink-jet Frontier Lite Dye sub	Photosmart 11000 Minilab HP thermal inkjet Photosmart 10000 MicroLab HP thermal inkjet	ED system – EZ system EQ 9850 laser Shinko dye sub Canon IPF 6100 inkjet	DPS Click 5000 Dye sub thermal transfer	Shinko, Copal, Citizen dye sub Epson inkjet	D701 inkjet
Rezolucija dpi	300	2.400	2.880-1.440, 720, 1.200	1.200	1.200, 300	346	600, 1200	360
Neophodan prostor m²	manje od 1 m ²	oko 1 m ²	manje od 1 m ²	oko 1 m ²	oko 0,4 m ²	0,3 m ²	1,3 m ²	0,4 m ²
Najmanja veličina i količina fotografija na sat	4x6 cm 1.800 (900)	4x6 cm 450 do 2.250	4x6 650-1.300, 900	3,5x5 cm – 4x6 cm 1.500, 700	9x12 cm 90	9x13 cm 90	9x13 cm 2.700	9x13, 10x15 cm 750, 650
Maksimalna veličina i količina fotografija na sat	20x30 cm oko 70 komada	20x30 oko 80 komada maks. 61x91 cm	25x90, 20x30 cm – 75 komada	30x45 cm oko 50 komada	30x45 cm oko 40 komada	15x20 cm oko 50 komada	30x45 cm oko 45	25x90 cm oko 20 komada
Maksimalna širina rolne	20 cm	10, 15, 25 cm	25,20 cm	30 cm	12,9 – 5-8 i 24 cm	5 do 9	15, 30 cm	10 cm
Maksimalna količina fotografija po rolni	110 do 400	300 do 1.000	200-330	oko 300	oko 300	600	100 do 500	100 do 300
Broj magacina za papir	četiri	uvodnici – bez magacina	jedan po štampaču	primarni i tri sekundarna	šest – jedan – jedan	jedan po štampaču	sedam	uvodnici – bez magacina
Različite veličine fotografije s rolne	15x20, 10x15, 13x18 20x30, 20x25	10x15 daje i 15x20 13x18 s bordurom	veličina se može zadati	veličina se može zadati	15x20 daje i 10x15		9x13, 10x15, 15x20	rolna od 15 s korakom od 9 do 45 cm
Obostrani print	ne	primarno ne	ne	opciono	da, ne, ne	ne	ne	ne
Vreme do prve fotografije	12 sekundi	13 sekundi	47 ili 8 sekundi	40 sekundi	7 sekundi	20 sekundi	oko 10 sekundi	46 sekundi
Film skener opcija	Pakon 135, 235c ili 335c	Kodak 135 plus	Fujifilm 7880, SP 500	HP Photo Center opcija	Stack skener opcija	ne	da	LS600, LS1100, HS1800
Kontrola materijala	da, prebacivanje posla s praznog na pun štampač	da, puna kontrola	da, ne	da, da	da	da	da, puna kontrola	da
Otpornost na ozon i UV	da	Xtralife sistem	da, da	da	da	da	da	da
Cena za fotografiju 10x15 cm	oko 12 centi	oko 15 centi	oko 15 centi	oko 15 centi	oko 11 centi	oko 12 centi	oko 12 centi	oko 15 centi
Cena sistema	oko 20.000 evra	manje od 20.000 evra	od 18.800 do 30.000 evra	11.990 do 46.490 evra	ceo sistem 26.895 evra	3.200 evra	-	25.000 evra
Kontakt	www.dnpphoto.eu	www.kodak.com	www.fujifilm.eu	www.hp.com	www.lucidom.fr	www.mitsubishi.com	www.odessoscolour.com	www.noritsu.co.jp

Nikon SHOP

Vuka Karadžića 7a, 011 30 34 373

Sve prikazane cene su sa PDV-om, plaćanje u dinarskoj protivvrednosti. Prodavac zadržava pravo promena cena bez prethodnog obaveštenja.

Nikon D700

- REZOLUCIJA 12.1 MegaPiksela
- OSETLJIVOST ISO 200 - 6.400 (Hi mode do ISO 25600)
- MONITOR TFT LCD dijagonale 3.0 inča (7,6 cm)
- NACIN SNIMANJA P, A, S, i M
- BR. AF TACAKA 51
- BR. SNIMAKA U SEC. 5
- MERENJE SVETLA 3D color Matrix merenje II, Centralno, Spot
- BATERIJA punjiva Li-jon (En-EL3e) s punjačem
- TIP KARTICE CompactFlash tip I
- DIMENZIJE 147 x 123 x 77 mm
- TEZINA 995 gr (bez baterija i mem. kartice)

2299 €

D40

- 6,1 milion piksela, DX format
- sistem fokusiranja sa tri polja
- trenutno spreman za rad (0,18 s)
- ISO 200 do ISO 1.600 + H 1 (ISO 3.200)
- LCD displej od 2,5 inča

S objektivom 18-55 mm

375€

D60

- 10,2 milion piksela, DX format
- sistem fokusiranja sa tri polja
- trenutno spreman za rad (0,18 s)
- ISO 200 do ISO 1.600 + H 1 (ISO 3.200)
- LCD displej od 2,5 inča

S objektivom 18-55 mm

469€

D80

- 10,2 milion piksela, DX format
- autofokusni sistem sa jedanaest polja
- trenutno spreman za rad (0,18 s)
- ISO 100 do 1.600
- LCD displej od 2,5 inča

S objektivom 18-135 mm

749€

D300

- 12,3 miliona piksela, DX format
- sistem fokusiranja sa 51 poljem
- trenutno spreman za rad (0,13 s)
- ISO 200 do ISO 3.200 (u Hi modu ISO 6.400)
- LCD displej 3 inča

1899€

S objektivom 18-200 mm

D3

- 12,1 milion piksela, FX format
- sistem fokusiranja sa 51 poljem
- trenutno spreman za rad (0,12 s)
- ISO 200 do 6.400 (Hi mode do ISO 25600)
- devet snimaka u sekundi
- 12 u Crop modu
- koristi dve CF kartice
- LCD displej od 3 inča (7,5 cm)

Pozovite!

RT1 kit 2x SBR200 SB800

SB 600

SB 800

SB 900

689€ Nikon Speedlights

55-200 mm - f/4 - 5,6 G AF-S DX

239€

18-200 mm - f/3,5 - 5,6 G AF-S DX VR

679€

17-55 mm - f/2,8 G IF-ED

1499€

70-300 mm - f/4,5 - 5,6 G IF-ED AF-S VR

549€

14-24 mm - f/2,8 G ED

1699€

24-70 mm - f/2,8 G ED

1599€

70-200 mm - f/2,8 G IF-ED VR

1999€

105 mm - f/2,8 IF-ED AF-S VR

869€

Epson Digigraphie

NEKA TRAJE... BAREM 200 GODINA!

Sada već možemo reći da duži niz godina digitalna umetnost uopšte, a digitalna fotografija posebno, doživljava izuzetno brz razvoj. Ako bacimo kratak pogled unazad, videćemo da period od pojave prvih uređaja do njihove masovne upotrebe postaje sve kraći i kraći

RAZVOJ INKŽET ŠTAMPAČA

Sve je počelo davne 1968. kada je firma "Seiko" napravila prvi štampač EP 101. Prvi inkdžet model IP-130K (SQ-2000) iz 1984. godine bio je prethodnica brenda Epson. Ovaj štampač postavio je temelje jedinstvene mikropiezo tehnologije štampanja, koja je tačno deset godina kasnije rezultirala jednim od najprodavanijih štampača ikad – modelom Epson Stylus Color. Ujedno je sa (za tadašnje vreme neverovatnih) 720 dpi počela i bitka za što veću rezoluciju. Danas kada je u domenu štampača dostignuta više nego dovoljna rezolucija, počela je druga, mnogo važnija bitka – protiv starenja.

ZAŠTO PIGMENT?

Većina fotografa obično postavi jedno pitanje: zašto bih ja morao da razmišljam o tome da li je moja fotografija odštampana običnim ili pigmentnim mastilom? Nakon nekoliko objašnjenja počinju i te kako da razmišljaju jer obična mastila imaju organsko poreklo i kao takva veoma su osetljiva na uticaj UV zraka i zagađenja iz vazduha – prvenstveno ozonom. Nasuprot običnim, pigmentna mastila imaju neorgansko poreklo i mnogo veću otpornost. Ove dve tehnologije razlikuju se još i po tome što pigment stvara sliku na površini papira jer, za razliku od običnog

mastila, nije rastvoren u vodi, već je ona samo nosač polimernih mikrokapsula unutar kojih su čestice boje. Materijal od kojeg su napravljene mikrokapsule lepi se za površinu papira i dodatno štiti čestice pigmenta od mehaničkih, ali i ostalih štetnih uticaja.

Bitka oko materijala i metoda još uvek traje, ali ono što je važno pomenuti jeste da je "Epson" prvi iskoristio pigmentna mastila i dobio bitku s metamerizmom – neugodnom pojavom koja je mučila prve modele pigmentnih štampača. Uspešno se izborio i s bronzingom, presijavanjem koje je ponekad moglo biti viđeno na površini prvenstveno sjajnih papira.

Pored svih drugih problema koje su razrešili, još je jedan

uslov morao biti ispunjen da bi se pojavila "didžigrafija", a to je pravi izbor podloge, to jest papira. Na tržištu je situacija veoma komplikovana jer ima veoma mnogo vrsta papira (o kojima ćemo uskoro pisati) i, naravno, na kraju se postavlja pitanje zašto bi bilo ko koristio skupe štampače, još skuplja pigmentna mastila i određene (čitaj skupe) papire?

SUŠTINA DIDŽIGRAFIJE

Odgovor na ovo pitanje predstavlja, u stvari, suštinu didžigrafije i svodi se na jednu reč: novac. Ukoliko se bavite fotografijom i želite da vaše delo kupi neki od kolekcionara, tada najveće šanse imaju vaše klasične, crno-bele kopije na baritnom papiru, dok su mnogo manje šanse da ćete prodati klasičnu kolor-fotografiju (RA proces), a još manje print s inkdžet štampača. Svako ko se bavi kolekcionarstvom ili radi u muzeju opsednut je trajanjem. Jasno je koliko traju klasične crno-bele fotografije zasnovane na halogenidima srebra. Poznato je, takođe, i koliko je kraći vek trajanja različitih kolor-fotografija (ne računajući u to

**DIGI
GRAPHIE**
by Epson

specijalni postupak Cybochrome ili Ilfochrome), a poznato je da se kod pojedinih štampača trajnost otiska meri danima. Kako je danas sve manje onih koji koriste klasične postupke, jedina mogućnost ostaje kvalitetan print. Ali, kako ga nazvati? Prvi se s tim problemom 1991. suočio Džek Dugan pokušavajući da opiše radove Diane Barz odštampane inkdžet tehnologijom. S vremenom je mnogo autora smišljalo svoje etikete, pa tako imamo: gicleur, pixographie, hyperchrome... Potreba za standardom postala je očigledna, pa je "Epson" angažovao fotografe, slikare i skulptore, kao što su: Ydan Sarciat, Guillaume Plisson, Zwy Milshtein, Philip Plisson, Jean-Noël L'Harmeroult, Pierre-Antony Allard, Jean-Baptiste Leroux, Cyril Anguelidis, Yann Layma – pionire u ovoj oblasti i članove čuvene komisije koja je postavila standarde didžigrafija i objedinila ih za sve umetničke kategorije. Termin didžigrafije patentiran je i koristi se od 2003. i možemo da kažemo da je nastao kao direktna "posledica" razvoja "Epson" mikropiezo inkdžet tehnologije i specijalnih pigmentnih mastila pod imenom Ultrachrome K3 i današnje modifikacije Ultrachrome K3 VM (Vivid Magenta).

SRBIJA I DIDŽIGRAFIJA

Ono što možete pročitati u brošuri o didžigrafiji, a nas je oduševilo, jeste da je prvi put jedno delo pod tim imenom izloženo na Jesenjoj izložbi ULUS-a (Udruženje likovnih umetnika Srbije), 13. novembra 2003. u

Beogradu. Od tog trenutka, pa sve do danas, umetnici svih profila koriste prednosti digitalnog printa – nove umetničke discipline. Važno je reći da su na dobitku i galeristi, kustosi koji čuvaju muzejske zbirke i svi oni kojima su briljantnost, kvalitet i trajnost dokumenta iznad svega. A korišćenje dodatnih "bezbednosnih" mera ne dozvoljava pojavu plagijata. Sve mere koje su uvedene namenjene su obezbeđenju i kontroli kvaliteta jer nije svedjedno da li je delo odštampano na određenom, beskiselinom papiru ili na nekom drugom koji sadrži kiseline i sredstva za beljenje koje tokom kraćeg niza godina uništavaju boju, bila ona otporni pigment ili ne. Kao poslednja garancija, umetnik odštampano delo obeležava svojim suvim žigom, u šta je uključena i njegova savest da količinu kopija drži u okviru onoga što je napisao, to jest da ako je navedeno da u seriji ima deset komada, ne bude štampano više. Na ovaj način urađeno je sve da se obezbedi kvalitet i trajnost, do sada rezervisani samo za klasičnu crno-belu fotografiju ili nove sisteme arhiviranja na specijalnom Ilford Micrographic dijapozitiv filmu.

M. ŽIVKOVIĆ

BM FOTO d.o.o.

Digitalni fotoaparati i oprema

Maloprodaje:

Bul. Zorana Đinđića 12ž Lok. 5
Novi Beograd
011/311-99-88
011/213-77-08
011/213-80-04

Dunavska 12 u pasažu
Novi Sad
021/522-778

info@bmfoto.co.yu

Ovlašćeni distributeri za Sony, Sigma...
Najveći izbor studijske blic rasvete
Sniženje 30%
Izložbeni prostor studijske rasvete
i pro dSLR fotoaparata
Poručivanje sa BHphotovideo.com
Dostava za celu Srbiju!
Iznajmljivanje fotoaparata i opreme
www.bmrental.biz
Aktuelne vesti i testovi fotoaparata

online webshop

www.bmfoto.co.yu

KOMENTATORSKI PAR
IVANA & MILAN

Učestvujte i vi

Pošaljite nam vaše fotografije za rubriku Foto-komentar, napišite svoje mišljenje o komentarima i našem radu, predložite vaše ideje kako bismo bili što bolji i vama korisniji. Broj fotografija za slanje nije ograničen, a ako imate bilo kakvu zanimljivu priču "iza fotografije", slobodno je priključite uz fotografiju i rado ćemo je objaviti. Ako vi učite od drugih znači da i drugi mogu da nauče od vas!

Refoto, za "Foto-komentar",
Pčinska 17, 11000 Beograd

Jesen je stigla, a s njom i bezbroj toplih tonova (još su topliji kada ih pojačamo u računaru). Naš redovni čitalac Dragan Drobac neumorno šalje svoje fotografije i među mnogobrojnim fotografijama ova mi je zapala za oko: priča o lepom jesenjem danu na obali mirnog jezera. Dobro svetlo, površina vode koja je namreškana taman toliko da refleksi ne izgledaju kao "u ogledalu" i drveni pristan za čamce zbir su motiva koje bi mogli da uvrstimo u scenografiju. Predlažem malu izmenu kadra jer, iako još jedna

nijansa plave na nebu ne smeta, veliki broj detalja na brdu, drvo i crna površina privlače pažnju ali, nažalost, svaka za sebe. Ono što nedostaje jeste glavni motiv, neki detalj koji bi privukao pažnju, a mislim da bi ljudska figura bila pravi izbor jer scena prosto vapi za čovekom. Dopada mi se što se fotografija zasniva na komplementarnosti boja, a u novom kadru zaista dobija na stabilnosti i može se nazvati pravim primerom foto-dizajna. Ipak, prevelika prazna površina u prednjem planu deluje pomalo monotono.

SOTSKO JEZERO, DRAGAN DROBAC, ŠID

THE HIVES, DRAGANA JANKOVIĆ, KUČEVO

Glozić Milan iz Kučeva poslao je svoje, ali i radove svog fotografskog istomišljenika – Dragane. Ona je pomoću kompaktnog Canon PowerShot SX 100 IS fotoaparata napravila seriju fotografija na koncertu grupe The Hives, i moram priznati da me je zaintrigiralo to kako je uspeła da ljudima u publici svetle oči u mraku. Fotografija je nesretni skup gomile grešaka od kojih je prva to što autorka nije iskoristila mogućnosti osetljivosti koje ima ovaj fotoaparat. Snimak je načinjen sa ISO 250, što je "nateralo" fotoaparat da iskoristi blic i istakne oči – tamo gde ne treba. Položaj objektiva je bio na 46 mm, a ovaj fotoaparat ima zum od 36 do 360 pa je autorka na kraju morala da uradi veliki krop fotografije koja pored svega navedenog

zbog toga pati i od veoma visokog šuma koji se vidi kao zrnatost slike. Draganu nismo kritikovali (ona je Canon dobila u ruke prvi put na koncertu), već smo ovu fotografiju iskoristili kao još jednu priliku da ukažemo na važnost upoznavanja s opremom koju koristite jer je to neophodno kako biste se brzo snalazili onda kada to treba. S druge strane, upoznavanje podrazumeva fotografisanje, da ne kažem igranje s fotoaparatom tako da je više nego zabavno. Što se tiče samog kadra, ako izuzmemo zanatski "nekvalitet", nije loše osmišljen: u prednjem planu predmet obožavanja, a u drugom njegovi obožavaoci. U takvom pristupu treba uhvatiti pravo oduševljenje obožavalaca, ali prikazati i makar deo atmosfere i scene koja nas uvodi na mesto dešavanja same priče.

Ponekad pomislim kako je neverovatno to što čitaoci potpisuju fotografije koje šalju našem časopisu na engleskom. Čak sam dobio i nekoliko kritika što sam ispravljao i menjao pogrešne naziva tipa "How much watch". Objasnili su mi da i to potpada pod autorska prava, pa ko tako voli – neka mu bude... Ipak mogu da konstatujem da mi, za početak, nije jasno šta je "rush" na ovoj fotografiji. Možda je fotograf bio u gužvi jer fotografisana starica defintivno nigde ne žuri. A u toj žurbi fotograf

je pogrešio i nije pazio na ekspoziciju, a ni na kadar. Fotoaparat je scenu preveo u srednju vrednost od 18 odsto sive, što je rezultiralo skoro potpuno crnim prostorom oko očiju. Taj deo sam prosvetlio pomoću opcije Shadows&Highlights, a "izgorela" mesta na marami i kaputu krpio sam pažljivim kopiranjem detalja s mesta gde ih ima. Na kraju sam ispravio, u stvari, malo iskrivio kadar i usmerio staričin pogled nadole, što je dalo blago zamišljen pogled. Ujedno sam kropovanjem odstranio višak koji nepotrebno odvlači pažnju.

BRODAREVO –
FRIDAY RUSHOUR

ŠUAJB SOLAKOVIC MIKI,
SARAJEVO

Они се буде
са Србијом

Срђан и Јована

ЈУТАРЊИ
ПРОГРАМ

ПРВИ ПРОГРАМ РТС-а
СВАКОГ ДАНА У 6.05

www.rts.co.yu

CRVENO I CRNO

MARKO TODORVIĆ, LESKOVAC

S vremena na vreme stižu nam "kombinovane" fotografije – malo kolor, malo crno-belo. Retke su prilike gde takva intervencija ima opravdanje, da istakne željeni deo slike i još dobro izgleda. Lutak na stepenicama, po meni, sigurno nije takav motiv. Ne bi mu pomoglo ni to da je crno-beli deo fotografije samo delimično desaturisan, što je često mnogo bolja opcija. Dodatno mi smeta i crna površina iza lutke, kao i to što je ogroman prostor na fotografiji prazan, a pogled mi šeta od tamnog pravougaonika gore, prema crvenoj boji dole i levo. Možda bi neka bolja varijanta mogla da posluži kao stok fotografija, a dotle jedan mali savet da pre snimanja postavite sebi pitanje: šta mogu uraditi s ovom fotografijom?

A UBIŠE MI IRVASA

IVAN SIMOVIĆ, KRUŠEVAC

Iako se prvi član "dvojca za komentar" nije slagao da ova fotografija bude komentarisana, ja sam je nekako progurao, a za to sam pronašao samo jedan razlog – njenu bizarnost. Mislim da bi s malo pažnje to mogla biti i dobra "crno-humorna" fotografija jer se na ovoj vidi da je snimljena da bude dokument u nečijem foto-albumu. Kada pažljivo pogledate scenu, ona podseća na isečak iz nekog filma tipa "Maratonci..." Ubijeni jelen isplaženog jezika vezan na haubi kao da je spreman za scenografiju, a onda se u celu priču ubacuje Deda Mraz koji drži militantno obučenog dete. Iako, potpuno čudna, scena predstavlja nas i našu svakodnevicu jer osim švajcarskih tablica ostatak detalja (menjačnica, natpisi na prodavnicama) i "kibiceri" otvorenih usta apsolutno određuju mesto dešavanja.

IMG 8788 COPIA, ZETA

Triptih ili sekvenca? Može biti i jedno i drugo, a kapi koje padaju na vrhove obične viljuške dovoljno su provokativne da privuku pažnju posmatrača. Uostalom, postoji ceo pokret fotografa kojima je osnovna stvar

LIST, SLAVICA_MK

Kao i obično, jednostavnost daje maksimalan efekat. Samo tri elementa: list, žica, nebo, bili su dovoljni da se jasno prikaže atmosfera i vreme kada je fotografija nastala. Skoro monohromatska scena ističe požuteli list, a kompletnoj dramatičnosti doprinosi i perspektiva. Značajnu ulogu u ovom kadru igra repeticija koja je kreirala određeni ritam. List je vrlo dobro "prekinuo" taj ritam (da nije, fotografija bi bila veoma dosadna) i pored toga nalazi se, u kompozicijskom smislu, u zlatnom preseku, što fotografiji daje dodatnu stabilnost. Dinamika fotografije zasnovana je na dijagonalama koje se u teoriji vizuelnih umetnosti zovu ženske – jer su uzlazne. Sve u svemu, ova fotografija kao da je radena za

fotografisanje ultrakratkim ekspozicijama i prikazivanje "zaleđenih" pokreta. S druge strane, prilikom ovakvih snimanja treba poveriti računara šta se nalazi oko kapi i gde i kako pada svetlo, jer kapljice se ponašaju kao sočiva i prikazuju sliku okoline. Doduše, ona je naopako okrenuta, ali kako je autor svoje delo rotirao za 180 stepeni (što nam otkriva oblik kapi), možemo da vidimo kako su bila postavljena svetla, a i to da su snimljeni trenuci odvajanja kapi i njenog pada. Ovakve probleme lako je prevazići postavljanjem takozvanog svetlosnog tunela – najčešće kupasto ili cilindrično savijene bele površine na kojoj je samo otvor za objektiv i koja će mnogo lepše definisati filigranski izgled kapi.

vežbu iz foto-dizajna, a to su prve vežbe iz građenja fotografije na svakoj visokoj školi fotografije.

RETUŠ JE ZAKON

Ponekad mi se učini da će neko, dok demonstriram šta se sve može popraviti na fotografiji u računaru, pomisliti: šta se sada on tu pravi važan. Ono što sam i sâm skoro zaboravio jeste količina posla koji je morao biti urađen u vreme klasične fotografije da bi se dobio ovaj rezultat. Ja sam imao sreću (ili nesreću) da upoznam sve tehnike analognog retuša, od kojih je najviše bio mistifikovan "američki" retuš, raden pomoću vazdušne četke, čuvenog airbrusha. Presnimavanje originala (analogna tehnika nema Undo opciju, pa nemate pravo na bilo kakvu grešku), izbeljivanje posebnim hemikalijama mesta na kojima se potom intervenisalo doslovnim crtanjem, finalizacija retuša i ponovo presnimavanje kako bi se napravila nova retuširana fotografija svakako ne deluju kao neka velika zabava. U stvari, i nisu bili zabavni, ali su bili i te kako isplativi jer nije bilo baš previše onih koji su znali da koriste tu spravicu čije ime i mogućnosti ostaju zabeležene i među opcijama današnjih digitalnih editora slike. Naš čitalac Stefan Malešević iz Beograda doneo je CD s fotografijama za sve konkurse, pa i za komentare. Ali kada sam video ovu fotografiju, nekako mi se zakačila, ima neku čudnu priču, neobičnu atmosferu i – ima pantljiku baš preko dečjeg lica!

Ali, da ne dužimo. Malo posmatranja, malo okretanja Crop alatke i pronašao sam izrez kojim se rešavaju sledeći problemi: podela kadra na dva simetrična dela, položaj leđa dečaka i još više njegove ruke koja ima veoma čudan položaj. Nekoga će možda zbuniti to što sam ja rotirao i izbacio alat van margina fotografije. Na tim mestima nakon izreza nedostaje deo materijala, ali kako to nisu komplikovane površine, a imamo i odakle da iskopiramo to što nam nedostaje, neće biti problema. Nakon popunjavanja mesta koja nam nedostaju i dalje koristimo alatke Stamp Tool i Healing Brush. One su pomogle u uklanjanju neugodne pantljike (ovde nema mnogo mesta za moju priču o tome kako se retuš radi, neophodno je da sami pokušate i vežbate). Potom sam duplirao osnovni (Background) sloj i isključio ga, a na donju kopiju primenio opciju Shadow&Highlights. Pomoću nje sam "otvorio" senke i učinio lišće vidljivim. Nakon toga ponovo sam uključio gornji sloj i gumicom (u Airbrush režimu) obrisao deo slike gde je lišće tamno. Na taj način parcijalno sam intervenisao i istakao sve detalje koji su se meni učinili važnim: lice dečaka, igračku koja se pojavila u otvoru i crveni šator. Preostalo je još da uradimo Flatten image i sačuvamo je kao nov fajl.

M. ŽIVKOVIĆ

Ponekad je dovoljan slučaj, pa je i kolega koji nije znao čije fotografije gledam rekao: "Super ti je taj sneg, kako si to uradio?". Ovo pitanje podstaklo me je da vam pokažem fotografiju "Oluja u Brzeću" Ivana Simovića iz Kruševca, na kojoj nije bilo potrebno intervenisati, osim možda uklanjanja tamne fleke uz desnu ivicu slike. Zanimljiva je po tome što je

snimljena "kamkorderolikim" aparatom Sunplus Spca 533. Ova skoro anonimna sprava najverovatnije je klon sličnog uređaja koji je proizvodio "Mustek", a nama je zanimljivo to što su njena mala rezolucija i šum pojačali efekat zime.

PROPOZICIJE ZA KONKURS

Pokrovitelj: **HSM Informatika**

Tema: "Najbolja digitalna fotografija"
 Broj radova: do 10 fotografija po autoru
 Tehnika: digitalne fotografije minimalno 13 x 18 cm
 (za digitalne fajlove 300 dpi). Radovi moraju biti propisno obeleženi (u File Info ili File Properties upisati naziv fotografije, ime i prezime autora, adresu i telefon, naziv fotoaparata). Rok za slanje fotografija: **do 10. u mesecu**

Nagrade konkursa – mesečne:

Promo materijal firme HSM Informatika

Završne nagrade konkursa:

1. nagrada – ADOBE PHOTOSHOP CS3;

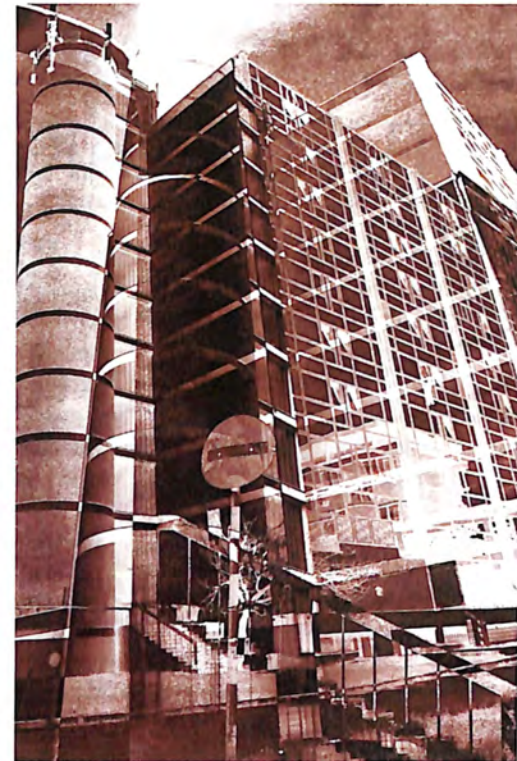
2. nagrada – ADOBE LIGHTROOM;

3. nagrada – ADOBE PHOTOSHOP ELEMENTS

Fotografije slati na adresu: REFOTO, Pčinjska 17, 11000 Beograd za konkurs "Najbolja digitalna fotografija"

NAGRADA RANAC HSM INFORMATIKA – SLOBODAN STOŠIĆ, Novi Sad, "Skok", Canon PowerShot A640

DRAGAN DROBAC, Šid, "Zgrada 2", Nikon D50

MILAN NIKOLIĆ, Negotin, "Aluvijum 6", Nikon D40

Digitalni duh polako počinje da poprima veoma konkretne oblike. Jedna od lepih stvari koju smo imali priliku da vidimo uobličena je u fotografiju koja je zajednički rad dvojice autora: fotografa i, uslovno rečeno, laboranta ili digitalnog retušera, koji su udruženim snagama privukli našu pažnju i osvojili – jedan ranac. Pogled u ulično ogledalo dao je distorziju za koju nije bio neophodan rad u računaru (osim možda sređivanja boja i kontrasta). Nama se posebno svidela i fotografija "Skok", koja predstavlja čistu igru svetla i senki. I ostali autori poslali su veoma zanimljive radove, a jedan od njih bi po svemu više odgovarao konkursu za stok fotografiju. Pogadate da je u pitanju veoma zanimljiva višestruka digitalna montaža "Poplava informacija" M. ŽIVKOVIĆ

IVAN NIKOLIĆ, Niš, "Barum (Zebra)", FUJIFILM FinePix S5600

VLADIMIR RADIVOJEVIĆ, Bor, "Portret u autobusu", Fujifilm S 6500 fd

Najbolja digitalna fotografija

SRĐANOV SRĐAN, Novi Sad, "Poplava informacija"

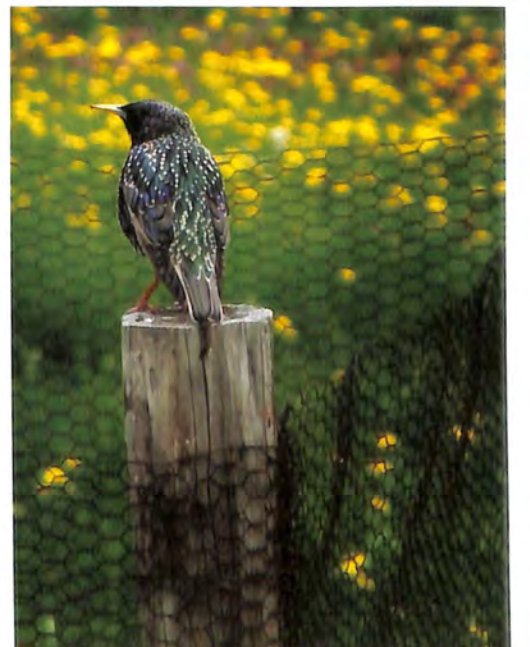
NAGRADA RANAC HSM INFORMATIKA
 VLADIMIR ŽIVANČEVIĆ, Beograd, "Nedelja", Panasonic DMC-FZ50

NAGRADA RANAC HSM INFORMATIKA – PREDRAG ILIĆ,
 Postprodukcija: NENAD ĐEDOVIĆ, Kraljevo, "Havana II", Nikon D300

STEVAN BIČANIN, Niš, "M - 407", Kodak Z650 zoom

MARKO TODOROVIĆ, Leskovac, "Sara", FUJIFILM FinePix S7000

PRVA NAGRADA – TADIJA SAVIĆ, Ivanjica, "Alter ego", Nikon D80

Autoportret

Potruga za najboljom predstavom svoje ličnosti (ili one druge, sakrivene i nedokučive) nastavlja se nesmanjenom žestinom. Svoje drugo Ja najbolje je predstavio Tadija Savić i njegova fotografija tera nas na razmišljanje da li je ovo pravo stanje

stvari ili je možda trebalo biti obrnuto. Ili je autor predstavio stvari onakvim kakve bi želeo da budu. Upravo su takve nedoumice i razmišljanja ona najzanimljivija strana našeg konkursa. Mističnost crno-belog autoportreta Vladimira Antića pojačana je do maksimuma korišćenjem

DRUGA NAGRADA – JOVANA STOJANOVIĆ, Leskovac, "Nasmejane boje", Nikon D70s

ŽARKO ALEKSIĆ, Knjaževac, "Auto PP", Nikon D60

SLAVOLJUB MACIĆ, Beograd, "Glavobolja", Fuji FinePix 5600

MLADEN ĐORĐEVIĆ, Niška Banja, "Očaj", Nikon D80

AGNEŠ KANTARDŽIĆ, Temerin, "Portret 6", Nikon D300

kombinovanih tehnika (kako bi to nazvali likovni umetnici). Negativ srednjeg formata "mučen" je potapanjem u vrelu vodu, što je rezultiralo delimičnim otapanjem emulzije i krivljenjem samog filma. Nakon toga je, sada to možemo nazvati i umetničkim objektom, parče filma digitalizovano. Sve zajedno (nadam se da sam pogodio redosled) dalo je veoma zanimljivu predstavu fotografa koji još uvek koristi analogne metode. Mnogo nežniji pristup, apsolutno suprotan napred opisanom, iskoristila je Jovana Stojanović iz Leskovca, koja je pokazala da može da se i te kako dobro snade s ovim

zadatkom. Njen pristup asocira na apstraktne radove čuvenog slikara Pietta Mondriana, u stvari, na detalj neke od njegovih slika gde je jedan pravougaonik ustupio mesto Jovaninom osmehu koji se uklopio s nežnim, pastelnim bojama koje ga okružuju. Ostatak fotografija takođe pokazuje visok stepen inventivnosti i ne toliko novih ideja koliko pokušaja da se promeni pristup. A kada smo kod toga, imate još mesec dana da nama pošaljete svoja razmišljanja, što ne znači da s ovom temom treba prekinuti kada se konkurs završi. Konkurencija je velika i naš žiri imaće mnogo muke da odluči koja će fotografija biti najbolja.

M. ŽIVKOVIĆ

TREĆA NAGRADA – VLADIMIR ANTIĆ, Beograd, "Autoportret", Mamiya RB 67s

PROPOZICIJE ZA KONKURS

Pokrovitelj: Refot B

Tema: "Autoportret"

Broj radova: do 10 fotografija po autoru

Tehnika: analogne i digitalne fotografije

Format: minimalno 13 x 18 cm

(za digitalne fajlove 300 dpi)

Radovi moraju biti propisno obeleženi (na poledini fotografije, kod digitalnih fajlova u File Info ili File Properties, upisati naziv fotografije, ime i prezime autora, adresu i telefon, naziv fotoaparata)

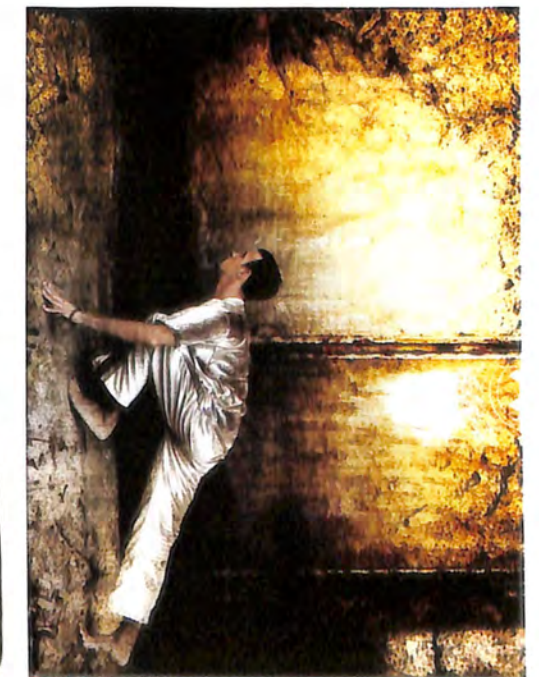
Rok za slanje fotografija:

do 10. u mesecu

Nagrade – svakog meseca:

1. nagrada: pretplata na časopis Refoto,
2. nagrada: SanDisk Digital Photo Album
3. nagrada: knjiga "Elementarna tehnika fotografisanja" Godišnje, završne, nagrade:
 1. nagrada: NIKON D-SLR FOTOAPARAT
 2. nagrada: NIKON KOMPAKTNI DIGITALNI FOTOAPARAT
 3. nagrada: LOWEPRO FOTO-TORBA

Fotografije slati na adresu: REFOTO, Pčinjska 17, 11000 Beograd za konkurs "Autoportret"

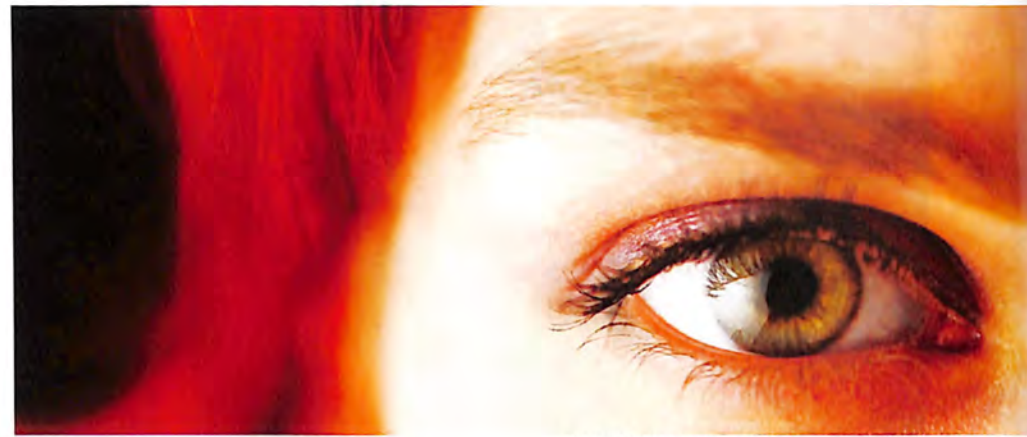
VLADIMIR ŽIVANČEVIĆ, Beograd, "AJ GAT TU MUVE MUVE", Panasonic DMC-FZ50

STOCK FOTOGRAFIJA

Da vas ničim ne možemo iznenaditi dokazali ste još jednom, jer je kao odgovor na našu zadatu temu stiglo pravo obilje fotografija. Naravno, najbolje fotografije jesu one koje je moguće iskoristiti u svrhe grafičkog dizajna, kao što smo to za početak uradili s fotografijom oka. Ta odlika prave stok fotografije vidi

se na svim izabranim fotografijama. Na njima je još moguće videti veliki broj, da ih tako nazovemo, tema, što je veoma dobro jer se nikada ne zna šta će nekom dizajneru zatrebati. Takođe, pored fotografija koje su snimci nekog zatečenog stanja, dobili smo i veći broj fotografija koje su apsolutno namenjene dizajnu i

predstavljaju odgovor, a često i šalu ili parodiju na određenu temu. Takve fotografije odlikuju se i pažljivim odabirom pozadina (najčešće jednobojnih), jer takve podloge omogućavaju dizajnerima naknadno proširenje i ubacivanje teksta ili drugih neophodnih grafičkih sadržaja.
M. ŽIVKOVIĆ

NYERS LEHEL, "Otvor", Subotica, Nikon D80

MILIVOJE KRVAVAC, Vrbas, "Mangrov piton", Nikon E 4600
III NAGRADA – Mouse pad, hemijska olovka i notes EPSON (firma "BS Procesor")

ŽUŽANA MAJOROŠ, "Idila", Temerin, Canon EOS 5D

VLADIMIR RADOSAVLJEVIĆ, Beograd, "Victory", Sony DSC- F828
I NAGRADA – Jakna EPSON (firma "BS Procesor")

ŠUAJB SOLAKOVIĆ, "Macromrav", Sarajevo, Olymups SP510UZ

STEFAN MALEŠEVIĆ, "Mašina", Beograd, Fujifilm FinePix S100FS

STEFAN STOJANOVIĆ, "Bez naziva", Beograd, Fujifilm s6500fd

Autor fotografije Saša Radosavljević

Konkurs za najbolju fotografiju na temu
PRAKSA NA DELU

EPSON
EXCEED YOUR VISION

ReFoto
ČASOPIS ZA KULTURU FOTOGRAFIJE

BSProcesor
Zajedno možemo mnogo.

UČESTVUJTE U NAGRADNOM FOTO KONKURSU "PRAKSA NA DELU" KOJI ORGANIZUJU EPSON I ČASOPIS REFOTO, UZ PODRŠKU KOMPANIJE BS PROCESOR.

Konkurs će biti otvoren do 10. novembra 2008. godine. Nakon završenog konkursa, prvih dvanaest najboljih fotografija, će biti nagrađene od strane Epsona, gde su za prva tri mesta obezbeđeni: Epson Stylus Photo RX585, Epson Stylus Photo 1400 i Epson Perfection V200 Photo, dok su za ostale obezbeđene utešne Epson nagrade u vidu Epson Stylus Photo R285. Ljubitelji fotografije će imati priliku da nagrađene fotografije, iz foto konkursa „Praksa na delu“, vide u galeriji „O3ONE“ u decembru mesecu. Više informacija o konkursu i propozicijama možete pronaći na web sajtu: <http://www.bsprocesor.com/fotokonkurs> Radove možete slati na adresu: REFOTO, Pčinjska 17, 11000 Beograd

STEVAN BIČANIN, "S klasa", Niš, Pentax Optio A30

MILOŠ STOJANOVIĆ, Niš, "New Year", Canon EOS Digital Rebel

DALIBOR ČERŠKOV, Niš, "Bojice", Olympus sp510uz

SRĐAN SRĐANOV, Novi Sad, "Potrošačko društvo", Nikon D70
II NAGRADA – Ranac EPSON (firma "BS Procesor")

BSProcesor **EPSON**
EXCEED YOUR VISION

PROPOZICIJE KONKURSA

Tema: vezana za rubriku *Praksa na delu*
Broj radova: do 10 fotografija po autoru
Tehnika: analogne i digitalne fotografije
Format: minimalno 13 x 18 cm (za digitalne fajlove 300 dpi)
Radovi moraju biti propisno obeleženi (na poleđini fotografije, kod digitalnih fajlova u File Info ili File Properties, upisati naziv fotografije, ime i prezime autora, adresu i telefon, naziv fotoaparata)
Poslednji rok za slanje: **do 10. novembra**

Nagrade – u svakom broju dodeljuju se nagrade za tri najbolje fotografije koje određuje sponzor konkursa.
Na kraju godine tri najuspešnija autora protekle godine čekaju vredne nagrade sponzora konkursa (predstavićemo ih u sledećem broju), i finale konkursa krunisaće izložba najboljih radova u Galeriji "Ozon" u drugoj polovini decembra.
Fotografije slati na adresu: REFOTO, Pčinjska 17, 11000 Beograd za konkurs "Praksa na delu"

IVAN ALEKSIĆ, Niš, "Shadow on the wall"

FANTASTIČNA PONUDA!

POKLON I ČASOPIS GRATIS

UKUPNO
835
DINARA

Lowepro Peak PX 60
FOTO-TORBA

KADA SE PRETPLATITE
NA REFOTO

Dimenzije torbe: 14 x 6,5 x 16 cm

Za samo **3.000 dinara**, koliko iznosi pretplata na 12 brojeva + 1 GRATIS, dobićete vaš omiljeni časopis na kućnu adresu + **poklon Lowepro Peak PX 60** foto-torbu za kompaktni fotoaparati ili video kameru.

Ukoliko želite, možete se pretplatiti i na 6 brojeva + 1 GRATIS za samo **1.500 dinara** (bez poklona).

Za BiH pretplata na 11 + 1 brojeva iznosi **88 km** (bez poklona)

Poštarina je uključena u cenu.

NAPOMENA: POKLONI SE DOBIJAJU UZ PRVI SLEDEĆI BROJ!

ODABERITE NAJLAKŠI I NAJBZRŽI NAČIN DA PORUČITE ČASOPIS ILI NEKA OD IZDANJA:

+381 11 344 9641,
344 9642

+381 11 446 0234

pretplata@refoto.co.yu

REFOTO, Pčinjska 17,
11 000 Beograd

PONUĐA S POKLONOM VAŽI SAMO ZA PODRUČJE SRBIJE DOK TRAJU ZALIHE!

Naručujem časopis REFOTO, ili druga ponuđena izdanja, koja ćete mi isporučiti na sledeću adresu:

PRETPLATA NA REFOTO
12 + 1 brojeva časopisa po ceni 3.000 din.
(upišite od kog broja želite pretplatu)

PRETPLATA NA REFOTO
6 + 1 brojeva časopisa po ceni 1.500 din.
(upišite od kog broja želite pretplatu)

UPOTPUNITE VAŠU ARHIVU
(upišite broj ili brojeve časopisa koji vam nedostaju)

POVEZAN UKORIČEN KOMPLET REFOTO
(upišite godinu ili godine izdanja koje želite)

KNJIGA "ELEMENTARNA TEHNIKA FOTOGRAFIJE", Prof. Dragoljuba Kažića (označite polje)

KNJIGA "DRAGOLJUB TOŠIĆ - FOTOGRAFIJE" Foto-monografija (označite polje)

Ime _____

Prezime _____

Adresa _____

Grad/Pošt. Fakh _____

Telefon _____

E-pošta _____

Datum / Potpis _____

ReFoto
KONKURSI

KUPON ZA SLANJE FOTOGRAFIJA (DO 10 FOTOGRAFIJA PO KONKURSU)
VAŽI ZA SVE KONKURSE

REFOTO, Pčinjska 17, 11 000 Beograd, 011 344 9641, 344 9642; info.refoto@refoto.co.yu www.refoto.co.yu

NARUČITE

ČASOPIS ILI NAŠA DRUGA IZDANJA

ZA SRBIJU:

PUTEM **PORUDŽBENICE** ČASOPISA KOJU S UPLATNICOM POŠALJETE NA ADRESU:
REFOTO, Pčinjska 17, 11000 Beograd ili

POZOVITE 011/303-4373 NIKON Shop u kojem možete kupiti sva ponuđena izdanja

Pretplata za 12 + 1 brojeva časopisa REFOTO iznosi din. 3.000

s plaćenom poštarinom. Uz pretplatu dobijate na poklon Lowepro Peak PX 60 foto-torbu.
Pretplata za 6 + 1 brojeva časopisa REFOTO iznosi din. 1.500, s plaćenom poštarinom.
(važi samo za područje Srbije)

ZA BIH:

PUTEM **PORUDŽBENICE** ČASOPISA KOJU S UPLATNICOM POŠALJETE NA ADRESU:
REFOT BH, Kralja Petra I Karađorđevića 111, Banja Luka ili

POZOVITE 051/324-440 REFOT BH u kojem možete kupiti sva ponuđena izdanja

Pretplata za 11 + 1 brojeva časopisa Refoto iznosi 88 KM, s plaćenom poštarinom.

Pretplata za 11 + 1 brojeva časopisa Refoto iznosi 88 KM, s plaćenom poštarinom.

POKLON

SPECIJALNA PONUDA STARIH BROJEVA

SAMO 150 DINARA

Povezan komplet REFOTO časopisa za 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006 i 2007. godinu, din. 2.000 + PTT (160 din.) po kompletu

"Elementarna tehnika fotografije" prof. Dragoljub Kažić, din. 450 + PTT (140 din.)

"Dragoljub Tošić – Fotografije", Foto-monografija, din. 1.500 + PTT (180 din.)

UPOTPUNITE SVOJU ARHIVU ČASOPISA REFOTO (BROJEVI OD 1 DO 6, 9, 43 I 45 SU RASPRODATI). OD BROJA 7 DO 44 CENA PO KOMADU JE 150 DIN. OD BROJA 45 IZNOSI 250 DIN PLUS POŠTARINA OD 55 DINARA PO KOMADU

BUDITE I VI KREATOR VAŠEG OMILJENOG ČASOPISA

POZIV ČITAOCIMA

Ako mislite da imate sjajne fotografije koje i ostatak sveta treba da vidi, informišite se za koje rubrike možete poslati fotografije i kako

KONKURSI

- Konkurs časopisa PRAKSA NA DELU;
- Konkurs s temom AUTOPORTRET;
- Konkurs s temom NAJBOLJA DIGITALNA FOTOGRAFIJA.

RUBRIKE

- PUTOPIIS

Do dvadeset fotografija, kratak tekst u kojem ćete opisati vaše utiske i iskustvo koje ste stekli na putovanju. Fotografije minimalne veličine 18 x 24 cm u rezoluciji 300 dpi, RGB, JPEG.

- U FOKUSU

Pošaljite do tri fotografije (po jednom broju časopisa) minimalne veličine 18 x 24 cm u rezoluciji 300 dpi, RGB, JPEG.

- FOTO-KOMENTAR

Do pet fotografija minimalne veličine 13 x 18 cm u rezoluciji 300 dpi, RGB, JPEG.

- DIGITALAN FOTO-KOMENTAR

Do pet fotografija minimalne veličine 13 x 18 cm u rezoluciji 300 dpi, RGB, JPEG.

INT@RNET

- Na našoj internet-prezentaciji odredili smo prostor za veb-galeriju. Do deset fotografija, portret i kratak tekst o vama. Fotografije veličine do 500 piksela (duža strana) u rezoluciji 72 dpi, JPEG, RGB.

Kako da pošaljete fotografije

@-POŠTOM

- prikačite samo jednu fotografiju uz vaš mejl i u file info napišite ime i prezime, adresu i eventualno tehničke podatke o fotografiji;
- ograničite veličinu fotografije na 1,5 MB;

U FOKUSU, citaoci@refoto.co.yu, subject: U fokusu **FOTO-KOMENTAR**, citaoci@refoto.co.yu, subject: Foto-komentar

DIGITALAN FOTO-KOMENTAR, citaoci@refoto.co.yu, subject: Digitalan foto-komentar

VEB GALERIJA, citaoci@refoto.co.yu, subject: Veb-galerija

POŠTOM

Fotografije odštampane na papiru ili narezane na CD (a možete i jedno i drugo). Ako ih šaljete za više rubrika, nije potrebno da šaljete više kompaktnih diskova, već ih samo rasporedite u posebne foldere i imenujte ih nazivom rubrike ili teme. **Obavezno napišite podatke na poleđini fotografije ili u fajl info (ime, prezime, adresa, kontakt, naziv rada, eventualno tehnika rada)**. Pažljivo ih upakujte (najbolje u kovertu s vazdušnim jastucima) ili ih dodatno ojačajte kartonom.

Adresa je REFOTO, Pčinjska 17, 11 000 Beograd.

U NOVOM BROJU

- Finale konkursa "Praksa na delu" doneće najbolje među vama a ubrzo sledi i izložba, dodela nagrada i kalendar za 2009. s dvanaest najboljih fotografija
- Dean Zulić potražio je svoju srećnu zvezdu u SAD i našao je. Veoma maštovit, kreativan, inventivan stvorio je zanimljiv opus koji je i američka javnost ocenila kao izuzetan
- Fotografisanje automobila nije nimalo lak zadatak i, kod nas to praktično niko ni ne radi, pa smo proverili kako se to radi u "belom svetu" pod punom "ratnom opremom" tj. profesionalnom foto-opremom
- Predstavljamo vam najnoviji alat za fotografe za obradu fotografija: Photoshop CS4
- Naučite kako da obrađujete fotografije u Capture NX2
- Napravite svoj mali repro sto
- Početnik ste u fotografiji? Svet a Dragović savetuje šta da kupite od foto-opreme i kako s njom da rukujete

BROJ 54 DECEMBAR 2008

CANON EOS 5D MARK II
Ima CMOS senzor velike rezolucije od 21,1 milion piksela i ovo je prvi "Canonov" D-SLR model koji u potpunosti podržava rad s video-zapisima velike rezolucije, tj. snimanje HD video-zapisa

SONY ALFA 900
Sada je i "Sony" stupio na tržište s fotoaparatom koji u sebi ima CMOS senzor punog "lajka" formata od 24,4 miliona piksela. Stabilizacija slike se postiže "plutanjem" senzora što je prva takva tehnologija na svetu

NIKON COOLPIX 6000
Ima senzor od 13,5 miliona piksela, koji je sada veličine skoro pola kvadratna centimetra i osetljivosti od ISO 64 do čak 6.400. Ovo je prvi "Nikonov" kompaktni fotoaparatom koji može da se snima i u RAW formatu

PRETPLATA ZA SRBIJU

ZA 12 + 1 BROJEVA IZNOSI 3.000 DINARA ILI ZA 6 + 1 BROJEVA IZNOSI 1.500 DINARA (poštarina je uključena u cenu)

Kopiju uplate dostaviti na faks.: 381 11 446 0234, ili pošaljite elektronskom poštom na: pretplata@refoto.co.yu

PRETPLATA ZA BIH

ZA 11 + 1 BROJEVA IZNOSI 88 KM (poštarina je uključena u cijenu)

Kopiju uplate dostaviti na faks.: 051/324-445 ili poslati na adresu: REFOT BH Kralja Petra I Karađorđevića 111, Banja Luka

PRETPLATA ZA INOSTRANSTVO (BEZ BIH)

NA GODINU DANA ZA 12 BROJEVA IZNOSI 80 EVRA

NAPOMENA: Specijalna ponuda ne važi za inostranstvo.

TEKUĆI RAČUN (dinarske uplate)

255-0009780101000-19 (Samo za područje Srbije)

ŽIRO RAČUN

5520230002214998 Hypo Alpe Adria Bank Banja luka (Samo za područje Srbije)
SVRHA UPLATE: PRETPLATA ZA REFOTO.

DEVIZNI RAČUN

INTERMEDIARY (posrednička banka): Deutsche Bank AG - Frankfurt/M SWIFT CODE: DEUTDEFF ACCOUNT WITH (banka korisnika): EUR 936 2609 10 PRIVREDNA BANKA BEOGRAD a.d. - Beograd. SWIFT CODE: PBBBYUBG BENEFICIARY (korisnik): REFOT B - Beograd Pčinjska 17 Account 5401-978-0001032 s naznakom PRETPLATA ZA REFOTO.

Ime _____

Prezime _____

Adresa _____

Grad _____

Telefon _____

Č. pošta _____

I. pošta _____

**FOTOGRAF I PUTNIK
MIROSLAV GOLUBOVIĆ**

Poštovana urednice,
Čestitam Vam na odličnom magazinu o fotografiji. Već desetak dana svakodneвно uživam čitajući tekstove novog broja. Ne mogu da se pohvalim kvalitetnom opremom niti aparatom, ali sam se trudio da u početku iz "Canonovog" A7S, a poslednjih godinu dana A570IS izvučem maksimum. Sav novac sam uložio u putovanja koja sam samostalno organizovao i realizovao na tlu Evrope, Severne Amerike i Azije.

Saradnik sam Travel Magazina već četiri godine kao autor serijala "Mikijeve vragolije". U periodu od aprila do novembra objavljuju se tekstovi o mojoj turi po Americi, o tome kako sam organizovao tako veliko putovanje s relativno malom svotom novca i video 25 gradova u 10 država za dva meseca. Ovogodišnje putovanje Indijom se drastično razlikuje od prethodnih. Drugačija kultura, običaji, verovanja, ali i navike.... U decembru prošle godine pustio sam u rad sajt "Jeftina putovanja", koji sam sâm napravio (www.jeftinaputovanja.net) kako bih podelio svoja iskustva sa drugima. Deo sajta čini i foto-galerija (www.jeftinaputovanja.net/foto), na kojoj je oko 3.000 mojih fotografija. Njihov glavni cilj jeste da pokažu ljudima šta se može videti u opisanim gradovima na način koji predlažem. U pripremi je novo putovanje za početak sledeće godine koje će obuhvatiti Tajland, Laos, Kambodžu, Indoneziju, Singapur, Maleziju i Filipine. Pokušaću da obezbedim malo kvalitetniju opremu uz pomoć eventualnih partnera čitavog projekta. Trenutno koristim slobodno vreme za čitanje tekstova o obradi fotografija kojih ima u Refoto magazinu. Potrudicu se da nabavim i prethodne brojeve. Ne umem da koristim programe za obradu slika, osim nekih osnovnih korekcija, te ću na tome raditi narednih nekoliko nedelja.

Sa željom da nastavite s objavljivanjem kvalitetnih fotografija i tekstova u budućnosti, šaljem srdačne pozdrave!

Mogu samo da kažem da Vam zavidim na brojnim putovanjima koja su san svakog fotografa. Od ove godine, pokrenuli smo rubriku Putopis u kojoj fotografi, pored fotografija, objavljuju i svoje "fotografske" utiske i iskustva. S obzirom na Vaše iskustvo s putovanjima, pisanjem i fotografijom, očekujem uskoro i reportažu za časopis o nekom, pre svega, fotogeničnom mestu. O obradi fotografija ne razmišljajte previše, trudite se da snimate fotografije najbolje moguće, pa Vam posebna obrada neće ni biti potrebna. Ipak, želim da napomenem da, ono što je najteže, pokušate da ne gledate svet oko sebe očima turistice i fotografisete SVE što vam se učini zanimljivim. Znam da je veoma teško usredsrediti se samo na jedan ili nekoliko aspekata nekog mesta, grada, zemlje, ali to je upravo ono što čini jednu reportažu. Koherentno delo s unikatnom pričom koje je, pored toga, i vizuelno veoma zanimljivo i originalno.

**EDUKACIJA ZA MLADE
NEBOJŠA MARKOVIĆ, BEOGRAD**

Vaš sam čitalac već nekoliko godina. Redakciji svaka čast i samo tako nastavite. Želim da vam ipak, ovim putem, uputim nekoliko predloga. Refoto bi trebalo da se pozabavi približavanjem fotografije širim narodnim masama. U svom fotografskom radu susretao sam se sa činjenicom da srednjoškolci ne znaju šta znači termin objektiv ili kadar. Mislim da je to poražavajuće. Ovo se može prevazići gostovanjem po školama ili raznim promocijama, kao što je bilo "prosvetljavanje" 2006. godine u Beogradu ili postavljanjem izložbi fotografija na neobičajnim, a prometnim mestima. Vaša akcija s bilbordima pre nekoliko godina takođe je promovisala kvalitetnu fotografiju. Takođe, poželjno bi bilo da na stranicama časopisa nalazimo iskustva čuvenih fotografa i fotoreportera koja su stekli prilikom nastanka njihovih dela. Kakva je njihova "fotografska logika" tokom rada? Na kraju sam siguran da je časopis s ovakvim sadržajem zaslužio kvalitetniju štampu.

Kroz rubrike i tekstove trudimo se da budemo razumljivi svima, a da, na drugu stranu, ne budemo dosadni onima koji već nešto znaju. Priznaćete, zadatak nije nimalo lak, ali naše tržište još uvek ne bi "podnelo" nekoliko fotografskih časopisa posebno orijentisanih ka apsolutnim početnicima, naprednim amaterima i profesionalcima. Do sada smo objavili velik broj portfolija renomiranih domaćih i svetskih fotografa a kroz prateće tekstove, uz portfolija, trudimo se da prenesemo njihovo iskustvo i pristup fotografiji. Pošto ste već "načeli" ovu temu, otkrićemo malu tajnu da za sledeću godinu spremamo seriju članaka baš na temu "Moja fotografska priča" renomiranih fotografa. Izgleda da ste nam pročitali misli!

**UPLOAD FOTOGRAFIJA PREKO Veba
JELENA PETROVIĆ, BEOGRAD**

Vaš časopis čitam već pet godina i veoma me je obradovalo mesečno izdanje. Povećali ste broj strana i udvostručili periodiku izlaženja, što donekle zadovoljava moju "glad" za fotografijom. Pomalo žalim za onim debelim koricama i unutrašnjim papirom, ali pretpostavljam da ovakav časopis nema velik komercijalni odjek, iako sam sigurna da mnogi čitaoci misle upravo suprotno. Živimo u zemlji Srbiji gde su kultura, umetnost skrajnuti sasvim iz naših života jer se smatraju nepotrebnim i suvišnim u ovim "teškim" vremenima. Cena časopisa je dosta "ozbiljna", jeste i opravdana, ali volela bih da je niža. Pošto sam foto-amater, najviše me interesuju rubrike Svete Dragovića i Milana Živkovića preko kojih sam naučila mnogo toga o fotografisanju i obradi. Uvek me obraduje portfolio nekog od svetskih fotografa i mislim da bi trebalo da ih bude više. Znam da je Refoto domaći časopis i želi da promovise naše fotografe, ali ne treba, po svaku cenu, prikazivati naše - naročito ako su loši. Mislim da je bilo previše portfolija s

crno-belim fotografijama musave dece, staraca, zaboravljenih sela... Ovo je 21. vek i takve teme već su svima dosadile jer su sto puta videne. Najviše pohvala imam za foto-konkurse kojih ima dosta, teme su dobre, a i nagrade su stvarno primamljive. Jedna velika zamerka jeste što fotografije ne mogu da se pošalju preko Interneta, na mejl ili neki server. Znam da je ovo pitanje davno pokrenuo neki čitalac, ali koliko vidim, ništa od toga. Nadam se da ćete "oslušnuti" naše potrebe i modernizovati slanje fotografija. Tada ću i ja, dokazana lenština, da redovno šaljem fotografije na konkurse.

Slažemo se, kritika je na mestu i jedini razlog zašto još uvek to nismo pokrenuli jeste što se plašimo stotine i stotine neobebeženih fotografija. Mahom fotografije koje stignu na mejl sadrže eventualno ime ili samo mejl adresu. Ne zna se za koji su konkurs, odakle je čovek, naziv fotografije, a o tehničkim podacima da ne pričamo. Ipak, na nove konkurse moći ćete da šaljete fotografije putem Interneta, ali na našoj veb-prezentaciji uz obavezno popunjavanje upitnika. Spremili smo puno novih portfolija za koje smo sigurni da će vam biti interesantni i u duhu vremena.

**KNJIGA ZA POČETNIKE
VOJISLAV JANJIĆ, PIROT**

Poštovana redakcijo,
Fotografija je počela da me interesuje početkom ove godine. Od mog druga, koji fotografise već dve godine, pre nekoliko meseci dobio sam časopis Refoto, da ga prelistam. Mnogo mi se dopao i sakupljam hrabrost da vam pošaljem neke svoje radove. Pošto u mom gradu Pirotu nema prave knjižare, molio bih vas da mi date jedan savet. U kojoj knjižari u Nišu ili Beogradu mogu pronaći knjigu koja će me na pravi način uputiti u tehniku digitalne fotografije ili, još bolje, ako mi možete preporučiti, koju knjigu da potražim.

U svakom broju časopisa objavljujemo najnovije knjige u beogradskim knjižarama u rubrici "Knjige". U februaru i martovskom broju imali smo recenzije knjiga koje bi bile ono što Vas zanima. Najpopularniji autor tzv. udžbenika fotografije jeste John Hedgecoe, koji je, do sada, izdao veliki broj knjiga na tu temu. Kakva je situacija s knjižarama u Nišu nije nam poznato, ali zato u Beogradu obimniju fotografsku literaturu možete pronaći u knjižarama "Mamut", "IPS", "Akademija", novoootvorenoj knjižari "English book" ili "Plato". Poslednje dve imaju i on-lajn katalog i mogućnost naručivanja knjiga. I, za kraj, preporučujemo vam da posetite Sajam knjiga u Beogradu jer se tada na jednom mestu nađu svi izdavači i distributeri, a nije zane-marljiv ni sajamski popust. Jedan deo ponude aktuelnih knjižara na predstojećem sajmu naći ćete u ovom broju.

FOTOŠTAMPAČ VISOKOG STILA

Novi Epson Stylus Photo PX800FW štampač sa faxom može da odštampa fotografije koje prevazilaze kvalitet fotografija dobijene u foto laboratorijama za samo 17 sekundi. Njegov inteligentni ekran savršenog dizajna, čini korisnika ponosnim. Pomoću ugrađenog Wi-Fi adaptera možete bez upotrebe kablova štampati iz bilo kog kraja kancelarije. Više informacija o ovom uređaju možete naći na našem web sajtu <http://www.epson.rs>

EPSON
EXCEED YOUR VISION

BSProcesor
Zajedno možemo mnogo.

PRODAJA KROZ AUTORIZOVANU DILERSKU MREŽU:
BEOGRAD: BEL COMPUTERS 011 354 11 25 • BIG APPLE ELECTRONICS 011 334 46 96 • DESK 011 329 21 40 • EWE COMP 011 3165 111 • FORUM RAČUNARI 011 302 92 92 • GRAP-POLO INTERNATIONAL 011 309 14 21 • ONLINE COMPUTERS 011 328 44 55 • PC4U 011 218 01 34 • PLANET MULTIMEDIA CENTER 011 262 13 76 • SOLUTION JM 011 308 95 00 • WIN WIN 011 36 26 036 • BOR: SIM COMPUTERS 030 459 210 • ČAČAK: USPON 032 340 410 • WIN WIN 032 303 000 • ČUPRIJA: INTERCOM COMPUTERS 035 477 077 • KIKINDA: BUS COMPUTERS 0230 32 102 • LESKOVAC: IT LESKOVAC 016 23 41 01 • NIŠ: PAKOM SHOP 018 513 153 • COMTEL 018 53 03 53 • NOVI SAD: IQ COMPUTERS 021 453 833 • LIM-IT 021 422 447 • PC4U 021 4722 688 • POSITIVE 021 472 03 88 • SOROBAN 021 469 977 • PANČEVO: DM COMPUTERS 013 355 567 • PARACIN: GMG COMPUTERS 035 569 444 • POŽEGA: SKY COMPUTER CENTER 031 825 125 • RUMA: LIM-IT 022 432 552 • SENTA: SABOTRONIC 024 815 307 • SREMSKA MITROVICA: LIM-IT 022 615 154 • SUBOTICA: DG COMPUTERS 024 557 689 • UŽICE: DATA COMM 031 512 122 • PETAR PAN 031 511 139 • VRŠAC: AB KANON TEHNOBIRO 013 838 884 • ZRENJANIN: FEDRA COMPUTER 023 589 780 • TUTIN: ANSOFT 020 810 180 • BRČKO: BSP +387 (49) 230 290